

**VLASTNÍ HODNOTÍCÍ ZPRÁVA UNIVERZITY KARLOVY
ZA OBDOBÍ LET 2004-2012**

Schváleno Akademickým senátem Univerzity Karlovy na zasedání dne 24. ledna 2014

Obsah

Seznam zkratk.....	3
Úvod.....	5
Širší kontext, dopady národních politik	7
Reforma systému výzkumu, vývoje a inovací v České republice.....	7
Veřejná podpora výzkumu a vývoje	8
Změny v oblasti vysokoškolské vzdělávací politiky	9
Vědecká, výzkumná, vývojová a další tvůrčí činnost.....	10
1. Strategické záměry a směřování Univerzity Karlovy v oblasti vědecké činnosti	10
2. Financování.....	13
3. Výzkumné záměry, výzkumná centra, PRVOUK a UNCE.....	17
4. Ostatní rezortní, mimorezortní a zahraniční projekty.....	19
5. Spolupráce.....	20
6. Studentská vědecká činnost.....	21
7. Kvalifikační růst akademických a vědeckých pracovníků.....	22
8. Výsledky a jejich hodnocení.....	23
9. Závěrem.....	26
Vzdělávací činnost	28
1. Obecná východiska a základní údaje	28
2. Bakalářské a magisterské studium	31
3. Doktorské studium	38
4. Celoživotní vzdělávání.....	43
5. Závěrem.....	44
Třetí role.....	45
1. Celoživotní vzdělávání.....	45
2. Komercializace výzkumu a vývoje	47
3. Informační a poradenské služby	51
4. Působení Univerzity Karlovy v různých oblastech veřejného života.....	53
Internacionalizace	55
1. Věda, výzkum a další tvůrčí činnost.....	57
2. Doktorské studium	57
3. Studium	58
4. Další vybrané aktivity	60
5. Internacionalizace akademické obce	61
6. Závěrem.....	62

Seznam zkratk

ADZ	aktualizace dlouhodobého záměru
ARWU	Academic Ranking of World Universities
AV ČR	Akademie věd České republiky
CŽV	celoživotní vzdělávání
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
DZ	dlouhodobý záměr
EO	Ekonomický odbor RUK
ERA	European Research Area
ERC	European Research Council
ESFRI	European Strategy Forum on Research Infrastructures
EU	Evropská unie
FN	fakultní nemocnice
GA AV	Grantová agentura Akademie věd České republiky
GA ČR	Grantová agentura České republiky
GA UK	Grantová agentura Univerzity Karlovy
HADZ	hodnocení aktualizace dlouhodobého záměru
HVVO	hodnocení výsledků výzkumných organizací
IFMSA	International Federation of Medical Students' Associations
IPC	Informačně-poradenské centrum
IPSF	International Pharmaceutical Students' Federation
IS	Informační systém
IS VaVal	Informační systém výzkumu, experimentálního vývoje a inovací
JPD	jednotný programový dokument
LF	lékařská fakulta
MD	Ministerstvo dopravy
Metodika	Metodika hodnocení výsledků výzkumných organizací
MK	Ministerstvo kultury
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MO	Ministerstvo obrany
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV	Ministerstvo vnitra
MZ	Ministerstvo zdravotnictví
MZe	Ministerstvo zemědělství
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
N/A	nedostupná data
NAEP	Národní agentura pro evropské vzdělávací programy
OP	operační program
OP VaVpl	Operační program Výzkum a vývoj pro inovace
PRVOUK	Programy rozvoje vědních oblastí na Univerzitě Karlově
RIV	Rejstřík informací o výsledcích
RP	Rámcový program
RVO	Institucionální prostředky na rozvoj výzkumných organizací
RVVI	Rada pro výzkum, vývoj a inovace
SIS	studijní informační systém
Strategie	<i>Strategie Univerzity Karlovy v Praze v oblasti komercializace poznatků a technologií</i>
SVČ	studentská vědecká činnost
SVV	Specifický výzkum na vysokých školách
TA ČR	Technologická agentura České republiky
THE	Times Higher Education
ÚHKT	Ústav hematologie a krevní transfuze
UK	Univerzita Karlova
UNCE	Univerzitní centra excelence
ÚPV	Úřad průmyslového vlastnictví

VaV	výzkum a vývoj
VC	výzkumné centrum
VÚV	Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka
VVI	veřejná výzkumná instituce
VVŠ	veřejná vysoká škola
VZ	Výzkumný záměr
VZČ	výroční zpráva o činnosti
VZH	výroční zpráva o hospodaření

součásti Univerzity Karlovy

KTF	Katolická teologická fakulta
ETF	Evangelická teologická fakulta
HTF	Husitská teologická fakulta
PF	Právnická fakulta
1. LF	1. lékařská fakulta
2. LF	2. lékařská fakulta
3. LF	3. lékařská fakulta
LFP	Lékařská fakulta v Plzni
LFHK	Lékařská fakulta v Hradci Králové
FaF	Farmaceutická fakulta v Hradci Králové
FF	Filozofická fakulta
PřF	Přírodovědecká fakulta
MFF	Matematicko-fyzikální fakulta
PedF	Pedagogická fakulta
FSV	Fakulta sociálních věd
FTVS	Fakulta tělesné výchovy a sportu
FHS	Fakulta humanitních studií
ÚDAUK	Ústav dějin Univerzity Karlovy a Archiv Univerzity Karlovy
CTS	Centrum pro teoretická studia
CERGE	Centrum pro ekonomický výzkum a doktorské studium
ÚJOP	Ústav jazykové a odborné přípravy
COŽP	Centrum pro otázky životního prostředí
RUK	Rektorát Univerzity Karlovy
ÚVT	Ústav výpočetní techniky
CPPT	Centrum pro přenos poznatků a technologií UK

VLASTNÍ HODNOTÍCÍ ZPRÁVA UNIVERZITY KARLOVY ZA OBDOBÍ LET 2004-2012

Úvod

Předkládaná hodnotící zpráva je výsledkem několika hodnocení, která na Univerzitě Karlově probíhala v letech 2010-2013. Univerzita Karlova předložením této zprávy plní nejen povinnost vyplývající ze zákona o vysokých školách „*provádět pravidelně hodnocení činnosti vysoké školy a zveřejňovat jeho výsledky*“, ale také přispívá k dalšímu rozvoji svých hlavních činností.

Hodnotící zpráva zahrnuje výstupy z hodnocení čtyř oblastí v průběhu posledních tří let – tři z nich vycházejí z pojetí hlavních činností a rolí Univerzity Karlovy, tak, jak jsou uvedeny v jejich strategických dokumentech a ve vnitřních předpisech:

„Univerzita Karlova chce být vrcholným centrem vzdělanosti, nezávislého poznání a tvůrčí činnosti, které má klíčovou úlohu ve vědeckém, kulturním, sociálním a ekonomickém rozvoji společnosti, a zároveň je místem uchovávání a předávání trvalých hodnot, poznatků a dovedností příštím generacím. ... Hlavním cílem Univerzity Karlovy je systematický rozvoj vědy založený na základním výzkumu nejvyšší kvality. Prvním posláním univerzity proto zůstává činnost vědecká a výzkumná, stejně jako umělecká nebo další tvůrčí činnost, se kterou je těsně svázána činnost vzdělávací. ... Univerzita si klade za cíl, aby všechny její studijní programy, zejména na doktorské a magisterské úrovni, byly spojeny v maximální možné míře s vědeckou prací a samostatnými badatelskými aktivitami studentů. Kvalitní vědecká a výzkumná práce, na jejichž základech stojí vzdělávání, by měla být standardem v každém oboru...“

(Poslání Univerzity Karlovy. Dlouhodobý záměr Univerzity Karlovy pro období 2011-2015)

První tři studie se zaměřují **na vědeckou a výzkumnou činnost, studium a tzv. třetí roli univerzity**. Čtvrtá oblast má transverzální charakter – jedná se o internacionalizaci hlavních činností univerzity jako samostatné téma. Internacionalizace byla jako oblast hodnocení zvolena v návaznosti na základní cíl strategických dokumentů Univerzity Karlovy – stát se mezinárodně uznávanou výzkumnou univerzitou.

Prováděná hodnocení a vzniklé studie tvoří prvky **postupně budovaného systému pravidelného komplexního vnitřního hodnocení kvality**. Součástí tohoto systému má být jak hodnocení pro účely akreditace, tak hodnocení formativní, které je **základem pro zlepšení kvality hodnocených oblastí**. Naplňování tohoto cíle si Univerzita Karlova stanovila ve svém dlouhodobém záměru na léta 2011-2015. K formativní části systému hodnocení se řadí jak uvedené studie, tak pravidelně organizované hodnocení kvality výuky studenty a hodnocení doktorského studia jeho absolventy.

Ustavení systému vnitřního zabezpečování kvality nabývá v posledních několika letech na důležitosti i vzhledem k možným změnám v systémovém nastavení fungování vysokých škol. Již delší dobu probíhají mezi státními orgány a vysokými školami diskuse, že místo programové akreditace by měla být zavedena akreditace institucionální. Aby takovouto akreditaci vysoká škola mohla získat, musí mít vytvořen fungující systém vnitřního zabezpečování kvality, který vede nejenom k zabezpečení jistých standardů kvality, ale zejména k posilování silných a odstraňování slabých stránek instituce. Vnitřní hodnocení kvality se tak stává součástí celkového rozvoje univerzity.

Pro hodnocení byla přitom zvolena metodika, která je obvykle využívána pro instituce podobné Univerzitě Karlově. Ta sleduje, **jak instituce (univerzita nebo fakulta) v uvedeném období naplňovala především ty cíle, které si sama ve strategických dokumentech stanovila**. Cílem hodnocení tak není poměřovat činnosti univerzity na základě indikátorů a cílů, které

přicházejí z vnějšího prostředí, ale popsat a interpretovat vývoj instituce na základě jejích vlastních záměrů.

Samotný způsob zpracování jednotlivých studií, které vznikly v letech 2010-2013, se odlišoval v návaznosti na povahu hodnocených témat. Zpracování studie pro oblast třetí role vycházelo výrazně z dat a informací dostupných na celouniverzitní úrovni (CPPT, IPC), která byla doplněna informacemi z těch fakult, kterých se hodnocená témata týkala. Studie zaměřená na internacionalizaci naopak výrazně vycházela z fakultní úrovně – nejprve bylo zpracováno sedmáct podkladových studií, které byly fakultám předloženy k vyjádření a na jeho základě upraveny, poté vznikla celková zpráva s využitím těchto materiálů. Oblast studia vychází také výrazně z fakultních údajů. Nejintenzivnější zapojení fakult a dalších součástí bylo využito v případě hodnocení vědecké a výzkumné činnosti. Fakultám a dalším součástí byla zaslána osnova, identifikující hlavní tematické okruhy v návaznosti na cíle strategických dokumentů UK i na tematické podoblasti související s vědou a výzkumem UK. Fakulty a další součásti pak byly požádány o vyplnění informací v této osnově – její zaměření mělo převážně kvalitativní charakter, požadované informace se týkaly podrobností o záměrech, cílech a orientacích v oblasti vědecké a výzkumné činnosti. Na základě zpracovaných podkladových materiálů pak vznikly fakultní studie, které byly fakultám UK zaslány k doplnění a případným komentářům. Studie byly pak využity k přípravě celouniverzitní hodnotící zprávy.

Jako **výchozí podkladové dokumenty pro všechny studie** sloužily také *Dlouhodobý záměr Univerzity Karlovy pro období 2004-2010*, *Dlouhodobý záměr Univerzity Karlovy pro období 2011-2015* a jejich každoroční aktualizace, výroční zprávy Univerzity Karlovy o činnosti a o hospodaření, a dále dlouhodobé záměry, jejich aktualizace, a výroční zprávy o činnosti, resp. o hospodaření, pokud existovaly bilanční zprávy fakult a informace z dalších veřejně dostupných zdrojů.

Širší kontext, dopady národních politik

Reforma systému výzkumu, vývoje a inovací v České republice

Rozvoj Univerzity Karlovy, jakožto výzkumné instituce, jejímž hlavním cílem je systematický rozvoj vědy v úzkém propojení se vzdělávací činností, byl neoddělitelně spjat se změnami a reformami systému vědecké, výzkumné a vývojové činnosti v České republice. Od roku 2004 výrazně narůstaly prostředky vynaložené v České republice na vědeckou a výzkumnou činnost, největší podíl finančních prostředků pocházel z podnikatelského sektoru, následoval sektor veřejný, pro oblast vysokých škol ten nejdůležitější. Státní rozpočet se na celkovém financování vědy a výzkumu v ČR podílel stabilně zhruba 40 % (v roce 2011 jeho podíl mírně poklesl na 37 %). V posledních letech je nárůst prostředků do VaV směřován přednostně na vybudování potřebné infrastruktury a prostředky přicházejí ze *Strukturálních fondů Evropské unie*, zejména *Operačního programu Výzkum a vývoj pro inovace*.

Nejvíce veřejných prostředků na VaV bylo až do roku 2010 alokováno do vládního sektoru – tj. zejména ústavům Akademie věd. Jejich podíl však pozvolna klesal, ze 44 % v roce 2004 na 37 % v roce 2011. Naopak – i díky realizaci projektů financovaných ze strukturálních fondů EU – stoupal podíl finančních prostředků plynoucích do sektoru vysokých škol. V roce 2004 to bylo 32 % veřejných prostředků na VaV, v roce 2011 činil tento podíl 42 %. Tento nárůst však směřoval v drtivé většině do mimopražských vysokých škol. Po celé sledované období asi jedna pětina veřejných prostředků směřovala do podnikatelského sektoru. Tento podíl výdajů na VaV z veřejných prostředků pro podnikatelský sektor patřil a nadále patří k nejvyšším v zemích EU. Celkový objem finančních prostředků poskytovaných na výzkum a vývoj ze státního rozpočtu se zvýšil z 14,7 mld. Kč (2004) na 26,2 mld. Kč (2011). Největší meziroční nárůst (přibližně 20 %) nastal mezi roky 2004 a 2005 a mezi roky 2010-2011. Ve druhém případě šlo zejména o příliv finančních prostředků z OP VaVpl investovaných do rozvoje výzkumné infrastruktury.¹

Největší podíl výdajů na vědu z veřejného sektoru připadal **na podporu technických věd a po celé sledované období činil zhruba 30 %. Spolu s lékařskými (29-32 %) a přírodními vědami (38-41 %, pouze v r. 2004 to bylo 35 %) tvořil tento segment 87-89 %**. Přesto na úrovni obecné rétoriky týkající se vědní politiky byl a je neustále zdůrazňován nízký podíl technických a přírodovědných oborů a příliš vysoký podíl společenských a humanitních věd.

Zásadní změnu přinesla **Reforma systému výzkumu, vývoje a inovací v České republice schválená usnesením vlády ČR ze dne 28. 3. 2008**. Hlavním principem této reformy byl jiný pohled na dosud realizovaný výzkum jak ve vládním sektoru (Akademie věd ČR), tak na vysokých školách. Hlavním cílem reformy se stalo vytvoření inovačního prostředí tak, aby platilo: *„Věda dělá z peněz znalosti, inovace dělají ze znalostí peníze“*. Reforma byla realizována celou řadou kroků. Jedním z nich byla i novela zákona č. 130/2002 Sb. (zákon č. 110/2009 Sb.), která nově upravila podporu výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků v ČR (dále VaV).

Novela změnila **financování VaV, který byl navázán na bodovaný „výkon“ výzkumných institucí. Hodnocení výsledků provádí Rada pro výzkum, vývoj a inovace. Za tímto účelem byl využit Rejstřík informací o výsledcích (RIV)²**. Výsledky hodnocení sloužily od roku 2010

¹ V roce 2011 byl poprvé zaznamenán poměrně výrazný podíl strukturálních fondů EU na financování VaV provedeného v ČR (9 %), a to především ve vysokoškolském sektoru (24 %). (*Analýza stavu výzkumu, vývoje a inovací v České republice a jejich srovnání se zahraničím v roce 2012*). Tento nárůst však byl realizován téměř výhradně v regionech ČR mimo Prahu.

² Informační systém výzkumu, vývoje a inovací je informační systém veřejné správy zajišťující shromažďování, zpracování, poskytování a využívání údajů o výzkumu, vývoji a inovacích podporovaných z veřejných prostředků a dalších údajů za podmínek stanovených tímto zákonem. Má čtyři vzájemně provázané části, kterými jsou centrální evidence projektů, centrální evidence aktivit výzkumu, vývoje a

do roku 2012 k rozdělování prostředků státního rozpočtu na výzkum a vývoj, a to přímo jako institucionální podpora na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumných organizací (RVO), resp. jako jedno z kritérií pro výpočet výše podpory na specifický vysokoškolský výzkum.

V důsledku reformy byla postupně **ukončena činnost Grantové agentury Akademie věd (GA AV), novelou zákona č. 130/2002 Sb. z roku 2009 (zákon č. 110/2009 Sb.)** byla zřízena **Technologická agentura ČR (TA ČR), která se měla stát největším poskytovatelem grantů na aplikovaný výzkum**³ ze státního rozpočtu (financování projektů zahájila v roce 2011).

Dalším důležitým faktorem, který poznamenal (a do budoucna silně poznamená) rozvoj výzkumu a vývoje v České republice byly **evropské strukturální fondy**. Zatímco v prvním období (2004-2006) vysoké školy v roli žadatele disponovaly necelými dvěma miliardami korun, ve druhém (2007-2013) se jim do konce roku 2011 pro své projekty podařilo získat veřejné prostředky v celkové výši přibližně 45,5 miliardy korun.

Více než dvě třetiny z této sumy byly poskytnuty skrze mechanismy *Evropského fondu regionálního rozvoje*, jenž se soustředí především na investiční prostředky (hlavním mechanismem je *OP Výzkum a vývoj pro inovace – VaVpI*). Zatímco v programovacím období 2004-2006 se pražské vysoké školy na celku sledovaných projektů podílely téměř třiceti procenty, v období let 2007-2013 tento podíl poklesl na čtrnáct procent. Pražské vysoké školy ve druhém programovacím období (do roku 2011) pro činnosti a investice uskutečněné v Praze získaly pouhých 1,6 % všech prostředků, které v tomto období připadly vysokým školám jako celku (u programů *Evropského sociálního fondu* dosáhl tento podíl výše přibližně tří procent, u programů ERDF pak jedno procento).⁴ Převáděno do absolutních čísel, pražské vysoké školy z do roku 2011 rozdělených prostředků ERDF pro území hlavního města získaly přibližně 320 milionů korun, zatímco celkový objem prostředků, které připadly všem vysokým školám v České republice, činil 31,1 miliard korun; u ESF se jedná přibližně o 420 milionů z 14,1 miliardy⁵. V důsledku přílivu prostředků ze strukturálních fondů (*OP VaVpI*)⁶ se **významně zvýšil podíl výdajů na VaV na veřejných vysokých školách na jejich celkových nákladech**. Jestliže v roce 2009 byl 25 %, tak v roce 2011, kdy se naplno rozběhly investiční akce z *OP VaVpI*⁷, činil 36 %. Toto poměrně razantní navyšování podílu výdajů na VaV však bylo způsobeno právě kapitálovými prostředky z ERDF alokovanými v drtivé většině na vysoké školy mimo území Prahy.

Veřejná podpora výzkumu a vývoje

Největším poskytovatelem veřejné podpory výzkumu a vývoje v České republice je MŠMT. V roce 2011 šlo z jeho rozpočtové kapitoly na VaV 10,6 mld. Kč, což představuje 41% podíl na

inovací, rejstřík informací o výsledcích a evidence veřejných soutěží ve výzkumu, vývoji a inovacích (Zákon č. 130/2002 Sb., úplné znění).

³ Podle údajů ČSÚ je tento poměr financování základního a aplikovaného výzkumu 60:40 ve prospěch základního výzkumu, což je údajně vyšší než průměr zemí EU. Dlužno podotknout, že ve vysokoškolském výzkumu je podíl základního výzkumu nižší, 52 %.

⁴ V prvním programovacím období 2004-2006 dosáhl tento podíl úrovně přibližně dvaceti tří procent.

⁵ Tímto tématem se zabývala analýza *Vysoké školy a čerpání prostředků ze strukturálních fondů* (2012), dostupná na https://www.cuni.cz/UK-4005-version1-vs_cerpani_prostredku_ze_struk.pdf.

⁶ Jestliže v roce 2005 bylo z veřejných zahraničních zdrojů do vysokoškolského VaV alokováno 182 mil. Kč, v roce 2010 to bylo již 881 mil. Kč a v roce 2011 díky investicím v rámci strukturálních fondů dokonce 3 636 mil. Kč.

⁷ Meziročně tyto investiční náklady vzrostly pětikrát v položce pořízení pozemků, budov a staveb (ze 765 milionů Kč na 3,8 mld. Kč), a to především financováním evropských center excelence a regionálních VaV center z *OP VaVpI*. (*Analýza stavu výzkumu, vývoje a inovací v české republice a jejich srovnání se zahraničím v roce 2012*, s. 39).

financování VaV ze státního rozpočtu ČR. Prostředky jsou výzkumným organizacím alokovány jako institucionální nebo účelové.

Pro vysoké školy byly hlavní položkou **institucionální podpory výzkumné záměry**. V roce 2005 získala Univerzita Karlova 29 výzkumných záměrů, které byly ukončeny v roce 2011. Druhé kolo soutěže o výzkumné záměry proběhlo v roce 2006, kdy UK byla úspěšná v dalších 9 výzkumných záměrech. Ty byly financovány v období 2007-2013. Finanční prostředky, které byly poskytovány prostřednictvím výzkumných záměrů, nahradilo tzv. financování dlouhodobého koncepčního rozvoje výzkumné organizace na základě zhodnocení jí dosažených výsledků výzkumu a vývoje, kterých dosáhla v RIV (*podpora výzkumných organizací*). Díky této změně prostředky na výzkum a vývoj ze strany státu přestaly přicházet na UK formou grantů cílených na jednotlivá pracoviště, jak tomu bylo u výzkumných záměrů, ale jako jedna částka institucionální podpory, kterou UK na základě hodnocení výsledků vědy a výzkumu dosáhla.

Účelová (projektová) podpora VaV byla v roce 2011 v České republice financovaná prostřednictvím 17 poskytovatelů. Od roku 2004 je **hlavním poskytovatelem účelové podpory VaV Ministerstvo průmyslu a obchodu (MPO)**, které podporuje především aplikovaný výzkum, a experimentální vývoj. Hlavními příjemci účelové podpory MPO jsou soukromé domácí podniky. Druhým nejvýznamnějším poskytovatelem účelové podpory VaV je **MŠMT**. Poskytuje podporu na programy aplikovaného výzkumu, vývoje a inovací prováděné především na veřejných vysokých školách⁸, specifický vysokoškolský výzkum, velké infrastruktury pro výzkum, experimentální vývoj a inovace. **Grantová agentura ČR (GA ČR)**, třetí nejvýznamnější poskytovatel účelové podpory VaV, poskytuje každoročně granty na základní vědecký výzkum.⁹ V roce 2011 poprvé výrazně do účelové podpory vstoupila **Technologická agentura ČR (TA ČR)** s podporou aplikovaného VaV.¹⁰ **V roce 2011 více než polovina (54 %) prostředků účelové podpory směřovala do aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje. Tento podíl bude pravděpodobně v budoucnu ještě vyšší, neboť částka alokována prostřednictvím TA ČR se v roce 2013 výrazně přiblížila úrovni GA ČR.**

Změny v oblasti vysokoškolské vzdělávací politiky

Také v oblasti vzdělávací činnosti došlo ve sledovaném období v ČR k zásadním strukturálním změnám. Jednalo se především o postupující proces tzv. **masifikace** vysokého školství. Počet studentů vysokých škol v ČR do roku 2010 neustále rostl, z cca 265 tisíc v roce 2004 na cca 396 tisíc v roce 2010, což je nárůst téměř o 50 %; v následujícím roce poklesl o 1 %, v roce 2012 pak o 2,8 %. Na UK se počet studentů měnil podobným způsobem, jen o něco pomaleji: nárůst mezi roky 2004 a 2010 činil jen 20 %, následoval pokles o 0,5 % a 1,8 %. Zvyšování počtů studentů navíc na UK neprobíhalo rovnoměrně – situace se lišila nejen mezi jednotlivými fakultami, ale i mezi studijními programy a obory.

Druhým zásadním faktorem určujícím rozvoj v oblasti vzdělávání byla implementace nástrojů Boloňského procesu, především **strukturace studia**. Původní magisterské studium bylo rozděleno na bakalářské (se standardní tříletou dobou studia) a navazující magisterské (standardní doba studia dva roky). Bakalářské studium přitom nemělo být pouze přípravou na navazující magisterské, ale mělo poskytovat ucelené vzdělání uplatnitelné na trhu práce. Spolu s doktorským studiem tak vznikalo třístupňové vysokoškolské studium. Na UK byl tento proces v zásadě ukončen v roce 2008.

⁸ V rámci programového projektu lze řešit i „*nezbytné činnosti základního výzkumu, pokud na ně navazují činnosti aplikovaného výzkumu*“ (Závěrečný účet MŠMT 2012).

⁹ MPO a GA ČR se v roce 2011 podílely na celkovém financování VaV ze státního rozpočtu 14 % (3,6 mld. Kč) resp. 9 % (2,4 mld. Kč).

¹⁰ Kromě výše uvedených institucí financují odvětvový aplikovaný VaV i MZd (700 mil. Kč; šestiprocentní podíl v roce 2011), a MZe (402 mil. Kč; 3,3 %), dále i MK a MV.

V průběhu hodnoceného období docházelo i ke změnám ve financování vysokého školství, které se na UK projeví v tom, že **podíl příspěvku a dotací na vzdělávací činnost z celého rozpočtu UK poklesl z 55 % v roce 2004 na 36 % v roce 2012**, zatímco podíl dotace na výzkum, vývoj a inovace vrostl ve stejné době z 19 % na 32 %. V roce 2010 pak došlo ke strukturální změně v oblasti financování vzdělávací činnosti – do pravidel pro rozdělování finančních prostředků vysokým školám byl zaveden **ukazatel K** (užíván také pojem B3, resp. VKM), který rozděluje část finančních prostředků dle „výkonových parametrů“ v oblasti vědecké a výzkumné činnosti (zejména počet bodů v HVVO), výkonů ve vzdělávání (zaměstnatelnost absolventů, kvalifikační struktura akademických pracovníků) a mobility akademických pracovníků i studentů. MŠMT zavedením tohoto indikátoru sledovalo zohlednění kvalitativních výkonů vysokých škol. Podíl tohoto ukazatele na celkovém objemu rozdělovaných finančních prostředků roste – v roce 2013 činil již 22,5 %, tj. více než jednu pětinu. Pro Univerzitu Karlovu znamenalo zavedení tohoto ukazatele, vzhledem k jejím výkonům a kvalitě, navýšení finančních prostředků na vzdělávací činnost – skutečný podíl prostředků přidělovaných na základě tohoto indikátoru tvoří v jejím případě o něco málo více než třetinu celkového objemu.

Vědecká, výzkumná, vývojová a další tvůrčí činnost

Podpora vědy a výzkumu v ČR prošla ve sledovaném období změnami. To, jak se vyvíjel systém podpory vědy, výzkumu, vývoje a v posledním období i inovací na celostátní úrovni, významně ovlivnilo směřování a rozvoj Univerzity Karlovy jako celku. Pro UK se zdají být nejdůležitější:

- Rostoucí podíl účelových prostředků VaV, který představuje méně jistoty ve financování vědecké činnosti;
- Tlak na větší zastoupení aplikovaného výzkumu v účelové podpoře;
- Klesající podíl veřejných zdrojů na financování VaV;
- Dominantní zastoupení technických věd, přírodních věd a lékařských věd v rámci podpory vysokoškolského výzkumu z veřejných zdrojů vůči vědám společenským a humanitním (mezi lety 2006-2011 87 % k 13 %) ¹¹, které neodpovídá poměru těchto věd obvyklému v celoevropském srovnání. Podíl zastoupení technických a přírodních věd na objemu finančních prostředků je dokonce v ČR nejvyšší v celé Evropě.
- Změna podpory výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků v ČR v důsledku novely zákona č. 130/2002 Sb. z roku 2009.
- Téměř absolutní vyřazení pražských vysokých škol z projektů OP VaVpl, který zajišťoval v hodnoceném období rozvoj infrastruktury.

1. Strategické záměry a směřování Univerzity Karlovy v oblasti vědecké činnosti

¹¹ Tento (ne)poměr je ještě lépe viditelný v *Analýze stavu výzkumu, vývoje a inovací v České republice a jejich srovnání se zahraničím v roce 2012*. Tab. A. 19. a ukazuje podíly výdajů vysokoškolského výzkumu zacílené do jednotlivých skupin vědních oborů a umožňuje srovnání zejména se zeměmi EU. Z tabulky vyplývá, že podíl přírodních a technických věd ve vysokoškolském sektoru je v ČR ve srovnání s ostatními zeměmi nebyvale vysoký, dokonce nejvyšší. Uvedené hodnoty jsou za rok 2009, kdy Švédsko, Rakousko, Německo, Pobaltské republiky měly o téměř 10 procentních bodů nižší podíl technických věd na celkových výdajích ve vysokoškolském VaV. S 13 % podílu společenských a humanitních věd na výdajích VaV ČR dosahovala polovičního podílu Irska, méně než polovičního podílu Nizozemska, o téměř 20 procentních bodů méně než Finsko a o téměř deset méně než Dánsko, Švédsko a Rakousko nebo Německo.

Nejdůležitějšími strategickými dokumenty z období let 2004-2012 byly DZ 2004-2011, DZ 2011-2015, jejich aktualizace a obdobné dokumenty na fakultní úrovni. Strategický rozvoj Univerzity Karlovy vedle těchto dokumentů významně ovlivnila reforma institucionálního financování vědecké a výzkumné činnosti ze strany státu daná novelou č. 110/2009 zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků.

V období **DZ 2004-2010** to byly tři hlavní směry:

- Rozvoj vědecké a výzkumné činnosti a profilace UK jako výzkumné univerzity.
- Výraznější zapojení UK do mezinárodní spolupráce ve vědě a její vymezení jako špičkové výzkumné univerzity.
- Větší otevřenost univerzity vzhledem ke znalostní společnosti (a ekonomice) a cíl aktivněji vstupovat do společenské praxe.

V oblasti konkrétních cílů pak šlo o:

- Propojení a koncentraci výzkumných kapacit pracovišť UK. K tomu měly sloužit zejména v té době nově připravované výzkumné záměry (VZ) a výzkumná centra (VC) (2005-2011, resp. 2013 v případě některých VZ).
- Propojení vědecké činnosti s oblastí vzdělávací, širší účast studentek a studentů.
- Nastartování změn: podpora kvalifikačního růstu mladých vědeckých a pedagogických pracovníků, zkvalitnění doktorského studia, zvýšení podílu mezinárodní spolupráce, zejména s EU.
- Zajištění potřebného zázemí pro rozvoj systému vědeckých informací a dokončení virtuální knihovny UK integrací knihovnicko-informačních služeb fakult a dalších součástí. Za nezanedbatelnou byla považována podpora vlastní ediční činnosti univerzity a pokračování v rozšiřování činnosti Nakladatelství Karolinum.

V období let 2004-2006 se priority týkaly zejména přípravy a zahájení výzkumných záměrů a výzkumných center dvou typů – 1M zaměřených na aplikovaný výzkum a LC zaměřených na základní výzkum (jednalo se o VZ financované od r. 2005 a 2007a výzkumná centra financovaná od r. 2005 a od r. 2006). Cílem VZ bylo propojení výzkumných kapacit Univerzity Karlovy a stanovení širších základních témat výzkumu na UK a na fakultách, spojených s ustavením nových badatelských týmů, laboratoří a prohloubení mezioborové a mezifakultní spolupráce. Obdobnou roli plnila i výzkumná centra.

V oblasti kvalifikačního růstu akademických pracovníků se důležitou prioritou stala podpora mladých pracovníků, ustavení kategorie post-doc a zavedení podpůrného fondu pro získávání těchto špičkových mladých pracovníků zejména ze zahraničí. Doktorskému studiu a výměnám postdoktorandů měla být věnována pozornost při uzavírání mezinárodních smluv. Pozornost byla věnována zkvalitnění jmenovacích a habilitačních řízení a vyhodnocování dopadu nových doporučených hledisek pro tato řízení.

V oblasti účelově získávaných prostředků výzkumu se stala prioritou *podpora grantových soutěží národních i mezinárodních, zejména Rámcových programů, dále propojení výzkumných a vzdělávacích aktivit a inovace vnitřní grantové agentury (GAUK)*.

Reforma institucionálního financování vědecké činnosti přinesla uvnitř Univerzity Karlovy důraz na přípravu vnitrouniverzitních mechanismů implementace této reformy a pravidel pro

rozdělování institucionálních prostředků. Pro hodnocení vědy a výzkumu a posléze jejich výsledků UK nejprve chtěla systematicky využívat *Metodiku* Rady vlády pro výzkum a vývoj (ADZ 2006-2007). Nicméně z pozdějších dokumentů již zaznívá na jedné straně větší obezřetnost, jak se vyrovnat s negativy, která *Metodika* přinášela a přináší, na straně druhé se finanční prostředky přidělované UK na základě *Metodiky* staly zcela zásadním zdrojem institucionálního financování vědy a výzkumu na UK. Proto si UK v ADZ 2010 vytyčila za cíl výrazně podporovat především základní výzkum a zároveň usilovat o revizi stávajícího systému hodnocení.

Druhou rovinou byla příprava vnitřního systému rozdělování institucionálních prostředků. Zde jednou prioritou bylo zlepšit úplnost údajů v RIV (ADZ 2006-2007) a druhou „*maximalizovat možné přínosy*“ (ADZ 2010) a mít připravený systém, jakým bude institucionální podpora po ukončení výzkumných záměrů dále rozdělována v rámci Univerzity Karlovy. Proto se v ADZ 2008-2009 objevila priorita, že v případě přijetí novely Zákona o podpoře výzkumu a vývoje bude třeba „*připravit vnitrouniverzitní mechanismy její implementace a pravidla pro rozdělování institucionálních prostředků*“ tak, aby „*dominantní část připadla těm týmům, které je svým výkonem přinášejí*“. V roce 2012 pak ADZ stále hovoří potřebě „*kompensovat dopady jejich [Metodiky] současných nedostatků*“.

Změny dané novelou zákona č. 130/2002 Sb. z roku 2009 se dotkly i prostředků tzv. specifického výzkumu, tj. prostředků určených primárně na rozvoj studentské vědecké činnosti. Nejprve bylo prioritou UK *implementovat metodiku Rady pro výzkum a vývoj do algoritmu pro rozpis prostředků pro specifický výzkum mezi fakulty a součásti UK* (ADZ 2007-2008), ADZ 2010 však konstatuje, že metodika je pro potřeby UK výrazně problematická.

Dlouhodobý záměr pro léta 2011-2015 (i ADZ 2012) potvrdil směřování Univerzity Karlovy a znovu zdůraznil, že „*hlavním cílem Univerzity Karlovy je systematický rozvoj vědy založený na základním výzkumu nejvyšší kvality*. Konkrétní strategické záměry směřovaly k podpoře zvyšování vědeckého výkonu, snaze zacílit badatelskou činnost do oblastí, „*kde univerzita již dosahuje vynikajících výsledků v mezinárodním kontextu*“, aniž by však byly opomenuty oblasti, v nichž je jedinečná či kde se řeší problémy důležité pro společnost.

V souvislosti s těmito kroky DZ 2011-2015 vyzýval k využití mezioborového potenciálu UK, usnadnění mezioborové spolupráce a zaměstnávání mladých vědeckých pracovníků. ADZ 2012 pak upřesnila strategické kroky v této podobě:

- nově definovat a realizovat dlouhodobou koncepci rozvoje hlavních skupin oborů na UK formou systému programů rozvoje vědních oborů na UK (PRVOUK);
- realizovat soutěž Univerzitní výzkumná centra (UNCE) a podpořit tak nejkvalitnější mladé vědecké pracovníky a týmy v základním výzkumu;
- i nadále korigovat nedostatky současné *Metodiky hodnocení výsledků VVI* pomocí *Soutěže o nejkvalitnější monografie UK*.

Priority směřovaly dále k podpoře větší úspěšnosti UK při podávání prestižních grantů v mezinárodních soutěžích, zejména v programu ERC *Starting Grants* a *Advanced Grants* (využít i možností národního programu ERC.cz), v 7. rámcovém programu a programu *Horizon 2020*, dále k podpoře významné smluvní spolupráce i spolupráce jednotlivých pracovišť s významnými univerzitami atd.¹² Další prioritou DZ 2011-2015 i ADZ 2012 byla podpora aktivního zapojení do

¹² ADZ 2012 upřesňuje nástroj: *zahájit vnitrouniverzitní bonifikaci získaných významných grantů a realizovat intenzivní informační a metodickou podporu akademickým pracovníkům při přípravě projektů v*

velkých evropských infrastruktur v rámci programu ESFRI (*European Strategy Forum on Research Infrastructures*) a souvisejících národních iniciativ. Prioritou zůstala také podpora účasti v grantových soutěžích na národní úrovni (upřesněná směrem k novým možnostem *Centra excellence a Centra kompetence*), pro aplikovaný výzkum na UK systematicky využívat možností financování prostřednictvím programů TA ČR a smluvního výzkumu.

V oblasti zapojení studentů do badatelské činnosti a získávání mladých vědeckých pracovníků si UK vytyčila cíl „*stát se mezinárodně renomovanou školou doktorských studií a místem pro atraktivní akademickou dráhu*“. V oblasti kvalifikačního růstu akademických pracovníků stanovil DZ prioritu zajistit stabilní, perspektivní a kvalifikované personální zabezpečení pokud možno všech oborů na UK a s tím související prioritu zvýšit podíl uchazečů o habilitace a profesorská řízení z mladší/střední generace. DZ dále zdůraznil dlouhodobější pracovní zkušenost mimo univerzitu, zejména v zahraničí.

2. Financování

Dosažení cíle stát se výzkumnou univerzitou předpokládá dostatek prostředků na vědeckou činnost. Proto, ačkoli si Univerzita Karlova v oblasti financování v DZ 2004-2010 nestanovila žádné explicitní cíle, prostupovala otázka financování implicitně všemi oblastmi jejích aktivit. V ADZ se od akademického roku 2006-2007 v souladu s vývojem na národní úrovni zabývala dopady metodiky hodnocení výsledků výzkumu a vývoje, jak ji využívala pro své hodnocení RVVI zejména v souvislosti s novými pravidly rozdělování *prostředků na institucionální podporu výzkumných organizací*, která výsledky hodnocení od roku 2010 navázala přímo na finanční podporu, a na *specifický výzkum*. Na úrovni konkrétních kroků pak šlo o etablování systému výzkumných záměrů a výzkumných center, navýšení rozpočtu GA UK, vytvoření univerzitní strategie pro vnitřní rozdělování prostředků institucionálního financování, konkrétních opatření na podporu studentské vědecké činnosti a podporu vícezdrojového financování z projektových a grantových soutěží na národní a zejména mezinárodní úrovni (Rámcové programy EU, soutěže ERC). V DZ 2011-2015 je pak explicitně formulována snaha vymanit se ze závislosti na přímém financování ze státního rozpočtu.

Univerzita Karlova a její fakulty získávaly prostředky na rozvoj vědecké a výzkumné činnosti ze všech dostupných zdrojů. Byly to zejména:

- Institucionální prostředky, které získávaly v období 2005-2011 (některé až do roku 2013) výzkumné týmy na základě soutěžených výzkumných záměrů; do roku 2009 patřil do systému institucionální podpory i specifický výzkum a její součástí jsou také prostředky na mezinárodní spolupráci ve výzkumu a vývoji. Od roku 2010 postupně nabývaly na objemu finanční prostředky, které získala UK na základě hodnocení výsledků vědy a výzkumu podle *Metodiky RVVI*. I přes nedostatky *Metodiky* se tak ve vědě potvrzuje vedoucí postavení UK mezi VVŠ a ústavy AV ČR, které naznačují i jiné indikátory (*Web of Science*, mezinárodní žebříčky);
- Účelové prostředky (granty) získané v ČR, hlavními poskytovateli byly GA ČR, TA ČR, MŠMT a MZ (další ministerstva byla zastoupena méně), z mezinárodních projektů (součástí institucionální podpory), ze zapojování do mezinárodních konsorcií; a od roku 2010 specifický výzkum;
- Účelové prostředky (granty) získané ze zahraničí;
- Prostředky získané spoluprací s aplikovaným výzkumem;

prestižních grantech Evropské výzkumné rady (ERC) a vytvářet další potřebné podmínky pro úspěšnost žadatelů.

Vědecká činnost Univerzity Karlovy byla vedle externích výnosů financována též z vlastních výnosů, přesné údaje však v této oblasti nejsou součástí výročních zpráv o hospodaření.

VÝNOSY NA VĚDECKOU ČINNOST UNIVERZITY KARLOVY V OBDOBÍ 2004-2012: ZÁKLADNÍ ÚDAJE									
položka	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
celkové výnosy	5211,7	5972,7	6682,0	7372,8	7532,3	8006,0	8157,6	8411,7	8337,6
výnosy na vědeckou činnost	1145,1	1465,2	1539,3	1821,3	1949,6	2180,6	2270,9	2640,8	2695,8
% celkové výnosy	22 %	25 %	23 %	25 %	26 %	27 %	28 %	31 %	32 %
institucionální dotace	668,9	916,7	934,3	1128,0	1160,7	1275,6	1107,0	1460,6	1466,1
% výnosy na vědeckou činnost	58 %	63 %	61 %	62 %	60 %	58 %	49 %	55 %	54 %
výzkumné záměry	375,1	639,1	648,3	838,3	873,8	976,7	666,1	415,1	100,7
% institucionální dotace	33 %	44 %	42 %	46 %	45 %	45 %	29 %	16 %	4 %
specifický výzkum	278,2	277,6	286,0	274,9	284,7	288,1	-	-	-
podpora VO	-	-	-	-	-	-	428,3	1032,1	1350,9
% institucionální dotace	-	-	-	-	-	-	19 %	39 %	50 %
účelová dotace	476,2	548,4	605,0	693,3	788,9	905,0	1164,0	1180,2	1229,7
% výnosy na vědeckou činnost	42 %	37 %	39 %	38 %	40 %	42 %	51 %	45 %	46 %
specifický výzkum	-	-	-	-	-	-	299,0	272,5	291,2

Zdroj: VZH UK

Některé z fakult začínaly v roce 2004 s 3 % či 6 % prostředků na vědeckou činnost, hluboko pod průměrem UK (22 %). U všech došlo ke zvýšení, které indikuje, že i tam, kde dle vlastního vyjádření některých fakult badatelské aktivity v roce 2004 existovaly ve velmi omezené míře, se začíná vědecká a výzkumná činnost úspěšně rozvíjet a podíl výnosů z ní roste. U některých fakult došlo k propadu výnosů na vědeckou a výzkumnou činnost v roce 2010, tj. kvůli změně financování podle *Metodiky*. Naopak, i přes nesporná negativa, která *Metodika* má, se zvýšily prostředky humanitním a společenskovědním fakultám, a to jak v celkovém objemu finančních prostředků na VaV, tak ve výnosech přepočítaných na jednoho akademického pracovníka.

Výzkumné záměry a výzkumná centra

Podíl výzkumných záměrů (VZ) na celkovém objemu prostředků na VaV činil v letech 2005-2009 v celouniverzitním průměru zhruba 45 %. Obdobnou roli pro rozvoj směrů vědy a výzkumu na UK sehrála i výzkumná centra, ukončená v roce 2011. Jejich podíl na objemu finančních prostředků na VaV byl však nesrovnatelně nižší, za celé sledované období činily výnosy (běžné prostředky) méně než 1 mld. Kč, zatímco běžné finanční prostředky na VZ přesáhly výrazně 5 miliard Kč.

Na některých fakultách v období 2005-2009 činil podíl prostředků z výzkumných záměrů 50 % i více z celkového objemu prostředků na vědeckou a výzkumnou činnost (ETF, HTF, PF, 1. LF, 3. LF, LFP, FaF, FF, FSV, FHS). Fakulty ocenily, že VZ umožňovaly i investiční rozvoj vědecko-výzkumné základny. Výrazná většina investičních prostředků, 90-98 % (v letech 2005-2010 dokonce 94-98 %) připadla osmi fakultám orientovaným na přírodní a lékařské vědy (1. LF, 2. LF, 3. LF, LFHK, LFP, FaF, PŘF a MFF).

Specifický výzkum

Zákon č. 130/2002 o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů vymezil kategorii specifického výzkumu na vysokých školách jako *část výzkumu, která je bezprostředně spojena se vzděláváním a na níž se podílejí studenti*. Odpovědí UK mezi lety 2004 a 2005 bylo nové pojetí GA UK, modifikované do takové podoby, aby se stala skutečnou grantovou agenturou pro studenty, a následně též zdvojnásobení jejího rozpočtu.

Objem finančních prostředků alokovaných na GA UK rostl i nadále a v roce 2009 tvořil zhruba trojnásobek roku 2004. Situace, kdy byla pouze část prostředků na specifický výzkum rozdělována prostřednictvím GA UK, se změnila spolu s reformou institucionálního financování vědy a výzkumu na vysokých školách (2009) a v důsledku toho s novým pojetím specifického výzkumu: od roku 2010 tyto prostředky náleží buď pod GA UK (52 %) nebo projekty SVV (48 %), přičemž v obou případech je o ně vypisována soutěž.

Objem prostředků na specifický výzkum od roku 2004 narostl minimálně, zatímco počty studentů se zvyšovaly. **Ať již rozdělované formou institucionálních prostředků či účelového financování, prostředky na specifický výzkum rostly pomaleji než počty studentů,** což lze vzhledem k prioritám UK (důraz na rozvoj doktorského studia a uchování jeho primárního badatelského zaměření) považovat za závažné. Některé fakulty kompenzovaly nepříznivý vývoj dofinancováním studentské vědecké činnosti (zejména v případě doktorských studentů) z jiných zdrojů, pro některé naopak byl specifický výzkum důležitou součástí fakultních příjmů na VaV.

Změny v důsledku hodnocení prováděného RVVI podle Metodiky¹³

Jedním z dopadů změn financování na národní úrovni byl **rostoucí podíl účelových prostředků na celkovém objemu finančních prostředků UK.** Na národní úrovni došlo k posílení důrazu na účelové financování na úkor institucionálního, což se odrazilo i ve struktuře finančních prostředků na UK. Podíl institucionálních prostředků poklesl z 63 % (2005, kdy UK získala 29 VZ) na 54 % v roce 2012 (kdy byl podíl VZ výrazně nižší a do institucionálního financování již nebyl započítáván specifický výzkum). **Rostoucí podíl účelových prostředků, který se výrazně přiblížil jedné polovině, s sebou nese větší nejistotu týkající se finančního zabezpečení zejména menších fakult.**

V oblasti **institucionálního financování** došlo ke dvěma výrazným změnám. První se týkala let 2005 a 2007, tj. přidělení VZ. Fakulty, které neuspěly nebo uspěly částečně (2005), se dostaly do tíživé finanční situace, kterou se podařilo u většiny vyřešit druhým kolem VZ (2007) a kroky Univerzity Karlovy, které vedly k finanční podpoře těchto fakult. Další změna nastala s přijetím reformy výzkumu a vývoje a se změnami financování navázaného přímo na hodnocení výsledků VaV.

V roce 2004 činil objem institucionálních prostředků na UK necelých 700 mil. Kč. S nově přijatými výzkumnými záměry tento objem výrazně narostl (2005 na více než 900 mil. Kč). S výjimkou roku 2010 objem institucionálních prostředků narůstal (byť se jejich podíl na financování VaV na UK snižoval). Metodika přinesla UK nemalý nárůst finančních prostředků. V roce 2010 získala UK touto formou necelých 500 milionů Kč, v roce 2011 přesáhla částka institucionálního financování 1 mld. Kč, v roce 2012 činila více než 1,3 mld. Kč. Celkový objem prostředků na institucionální podporu VaV na UK narostl v letech 2011 a 2012 oproti roku 2009¹⁴ o zhruba 15%, a to i přesto, že specifický výzkum (300 mil. Kč) byl od r. 2010 z této kategorie vyčleněn mezi účelové prostředky. Podle Metodiky RVVI pro hodnocení vědeckých institucí založené na výsledcích uvedených v národní databázi RIV, získala UK zhruba 30% až jednu třetinu celkové produkce bodového zisku (RIV) veřejných vysokých škol v ČR.

Současně se však humanitní a společenskovědně orientované fakulty ocitly v komplikované situaci, neboť HVVO nezohledňovalo řadu výsledků v těchto oborech a nedocenilo typy publikací, které jsou pro tyto fakulty významné (monografie nebo kapitoly v monografiích,

¹³ Metodika hodnocení výsledků výzkumných organizací pro roky 2010, 2011 a 2012, Metodika hodnocení výsledků výzkumných organizací pro léta 2013-2015.

¹⁴ V roce 2009 dosáhla podpora na výzkumné záměry téměř 1 miliardy Kč, poté postupně klesala. V tomto roce nebyla ještě poskytována podpora výzkumným organizacím, ta začala nabíhat až od r. 2010 s výrazným utlumováním finančních prostředků na výzkumné záměry.

včetně mezinárodních; příspěvky v recenzovaných sbornících). Univerzita Karlova se snažila tyto disproporce a negativní dopady *Metodiky* hodnocení kompenzovat *Soutěží vysoce kvalitních monografií*. Postupně se humanitní a společenskovední fakulty začaly novým pravidlům financování přizpůsobovat zejména tím, že mění dosavadní způsoby prezentace výstupů badatelské práce.

Univerzita Karlova se rozhodla převážnou většinu finančních prostředků získaných z institucionálního financování výzkumu na základě HVVO (75 %) použít na financování **Programu rozvoje vědních oblastí na UK (PRVOUK)**. Vzniklo celkem 48 programů, do kterých vstoupilo všech 17 fakult a čtyři univerzitní centra (CERGE, CTS, COŽP a ÚDAUK). PRVOUKy začaly být financovány od druhého pololetí 2012, a to celkovou částkou 511 mil. Kč.

Soutěž UNiverzitních výzkumných CEnter (UNCE) je účelovou podporou mladých a perspektivních akademických pracovníků v rámci nejkvalitnějších skupin základního výzkumu. Je také explicitním krokem k naplňování priority DZ 2011-2015, tj. podpory mladým akademickým pracovníkům. Celková podpora Univerzitních výzkumných center činila v roce 2012 téměř 124,5 mil. Kč.

Soutěž vysoce kvalitních monografií oceňuje významné monografie, které jsou pro řadu oborů, zejména humanitních a společenskovedních, zásadním výstupem – a vnáší tak do celkového zohledňování těchto typů výsledků prvky kvalitativního hodnocení. Celková částka v roce 2012 činila 12 milionů Kč.

Program Bonus zajišťuje motivační odměňování akademických pracovníků UK, kteří získali významné a prestižní zahraniční i domácí granty. Podpořeny byly kvalitní výzkumné týmy na všech fakultách UK, celkově bylo v roce 2012 rozděleno 9,9 mil. Kč.

Projektová a grantová podpora¹⁵

Celková výše účelových prostředků na vědeckou činnost, kterou se Univerzitě Karlovy díky skupině ostatních projektů podařilo získat, každoročně narůstala, mezi lety 2004-2012 se více než zdvojnásobila (z čtyř set osmdesáti milionů na více než jednu miliardu). Vývoj nebyl rovnoměrný na všech fakultách, MFF, PřF, 1. LF, 2. LF a FF získaly v roce 2012 řádově více než fakulty ostatní (tedy sto a více milionů zatímco u ostatních fakult celková částka dosahovala výše do čtyř desítek milionů Kč).

Ačkoli jsou údaje o výši a podílu prostředků na vědeckou činnost, které Univerzita Karlova získala **přímo ze zahraničních zdrojů**, ve výročních zprávách o hospodaření dostupné teprve od r. 2006, lze předpokládat, že v roce 2004 tvořily tyto prostředky méně než 1 % celkových výnosů na vědeckou činnost, v roce 2006 se podílely necelým 1 %, resp. 2 %, pokud jsou vzaty v úvahu pouze účelové prostředky. V dalších letech objem prostředků na vědeckou činnost, které byly získány přímo ze zahraničních zdrojů, postupně narůstal, podíl těchto prostředků na celkových výnosech na vědeckou činnost mezi lety 2008-2012 činil okolo tří procent; vzhledem k účelovým výnosům to bylo šest procent celkové částky.

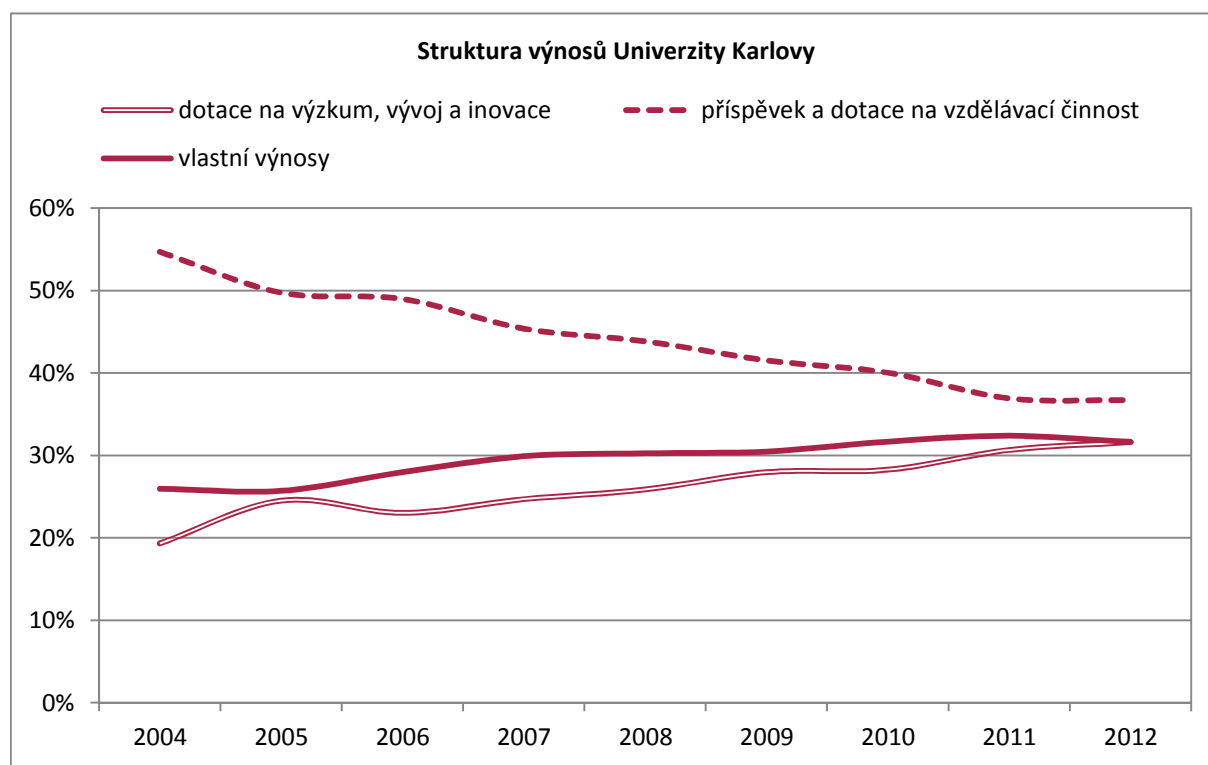
Prohlubování vícezdrojového financování činností univerzity

Univerzitě Karlově se mezi lety 2004-2012 dařilo navyšovat prostředky na vědeckou činnost, které jsou z části získávány z účelových (projektových a grantových) prostředků, z části jako

¹⁵ Podrobnější informace o nejvýznamnějších zdrojích financování vědecké práce z projektové a grantové podpory na národní či mezinárodní úrovni, přináší podkapitola *Ostatní rezortní, mimorezortní a zahraniční projekty*, viz níže.

institucionální financování, avšak založené na výsledcích vědecké a výzkumné práce. V tomto směru se UK daří tento cíl, explicitně formulovaný v DZ 2011-2015, naplňovat.

Během sledovaného období došlo téměř k vyrovnání podílu prostředků na vědu a výzkum, prostředků na vzdělávací činnost a vlastních výnosů. Zatímco prostředky na vědeckou činnost v roce 2004 tvořily zhruba 20 %, v roce 2012 se přiblížily jedné třetině. Naopak prostředky na vzdělávací činnost poklesly z více než 50 % v roce 2004 na 37 % v roce 2012, vlastní výnosy vzrostly z 26 % v roce 2004 na 32 % v roce 2006. Dosažení takto významného podílu finančních prostředků na vědeckou činnost na celkových výnosech je však u UK kvalitativně odlišné od ostatních vysokých škol, zejména mimopražských. *Analýza stavu výzkumu, vývoje a inovací v České republice a jejich srovnání se zahraničím v roce 2012*, zpracovaná Úřadem vlády ČR (RVVI), uvádí, že podíl výdajů na VaV na veřejných vysokých školách na jejich celkových nákladech byl v roce 2009 25 % a roce 2011 již 36 %. Tento výsledek však byl tažen investičními prostředky ze Strukturálních fondů EU.¹⁶ Na rozdíl od toho **nárůst výnosů byl na Univerzitě Karlově generován kvalitou její vědecké činnosti** (podpora výzkumných organizací, granty, projekty¹⁷). Navíc podíl výdajů na vědeckou činnost může být na Univerzitě Karlově i vyšší, neboť tato činnost byla vedle externích výnosů financována též z vlastních výnosů, přesné údaje však v této oblasti nejsou k dispozici, neboť nejsou součástí výročních zpráv o hospodaření.

Zdroj: Univerzita Karlova. VZH 2004-2012

3. Výzkumné záměry, výzkumná centra, PRVOUK a UNCE

Propojit a koncentrovat výzkumné kapacity pracovišť UK byl důležitý strategický záměr DZ 2004-2010 a jeho následných aktualizací. K tomu měly sloužit zejména v té době nově připravované výzkumné záměry (VZ) a výzkumná centra (VC). Výzkumné záměry se staly příležitostí k propojení výzkumných kapacit univerzity a „šířeji koncipovanými úkoly základního badatelského výzkumu, jehož uskutečňování otevře příležitost k posílení institucionálních prvků na UK (nové výzkumné týmy, laboratoře atd.) a prohloubení žádoucí interdisciplinarity“ (DZ 2004-

¹⁶ Zejména investice a stavby realizované v rámci OP VaVpl, tj. prostředky na podporu vědy.

¹⁷ Navíc není možné zjistit, jaký objem prostředků z vlastních výnosů byl využit na VaV.

2010). Od roku 2010 se, v souvislosti s ukončováním VZ a se změnou financování podle novely zákona 130/2012 Sb., stalo zásadním cílem UK vytvořit podmínky pro strategický rozvoj jednotlivých vědních oblastí, podpořit kvalitní fakultní týmy, podnítit mezioborovou a mezifakultní spolupráci, těžit z rozmanitosti oborů na UK a v neposlední řadě pak podpořit rozvoj týmů, ve kterých pracují nadaní mladí vědci.

Do roku 2011 byly hlavními nástroji naplňování cílů a zabezpečení hlavních směrů badatelské činnosti výzkumné záměry (VZ) a výzkumná centra (1M a LC). Celkově na univerzitě i na fakultách zajišťovaly převážnou část prostředků na vědeckou činnost (ročně zhruba 1 miliardu Kč, v některých letech i více). Na řadě fakult pak byly VZ hlavním zdrojem bádání vůbec. Fakulty oceňovaly možnost získat v rámci VZ i investiční prostředky. VZ pokryly většinu hlavních směrů bádání na UK a vedly k jejich zacílení a integraci, ke stabilizaci badatelských týmů, některé fakulty uvedly, že díky nim vybudovaly jedinečný směr výzkumu nejenom v ČR, ale i v mezinárodním kontextu. Hodnocení již ukončených VZ bylo pro UK a její fakulty a součásti vysoce kladné, většina VZ skončila s nejvyšším hodnocením. Důsledkem tohoto příznivého vývoje pak byl nárůst počtu a kvality výsledků jednotlivých fakult a součástí a obohacení teoretických základů jednotlivých vědních disciplín i nové poznatky pro řešení praktických (společenských) problémů. Velmi důležitá byla i podpora interdisciplinarit a spolupráce mezi fakultami UK, s ústavu AV ČR a s dalšími vysokými školami v ČR. Tím byly v konečném počtu posíleny i institucionální prvky univerzity. Zmíněn byl i fakt, že fakulty se na VZ naučily koordinovanému řízení vědeckých týmů a efektivnějšímu řešení vědecko-výzkumných projektů. Přes všechna pozitiva poukazovaly některé fakulty na velikou byrokracii a malou flexibilitu administrativy, která komplikovala řešení.

Obdobnou roli sehrála i výzkumná centra na UK, ať již aplikovaného nebo základního výzkumu. Těch řešila UK třináct, kdy byla hlavním řešitelem, a dalších 38, na kterých její pracoviště participovala. Převládala centra základního výzkumu. I v hodnocení výzkumných center (ukončena 2011, hodnocena 2012) obstála UK ve všech projektech, v řadě z nich s vynikajícím výsledkem.

S reformou institucionálního financování vědy a výzkumu (v důsledku novely zákona č. 130/2002 Sb. ve znění pozdějších předpisů z roku 2009) představila UK nový systém koordinace rozvoje vědeckých a výzkumných aktivit. UK se rozhodla převážnou většinu finančních prostředků získaných z institucionálního financování výzkumu na základě HVVO (75 %) použít na financování programů rozvoje vědních oblastí na UK (tzv. PRVOUKu), které nahradily ukončené výzkumné záměry a jejichž pravidla byla připravena a přijata během roku 2011.

Většina fakult zavedení tohoto způsobu financování hodnotí pozitivně. Umožnil sestavit či udržet vědecké týmy, na celouniverzitní úrovni získat přehled o výsledcích vzhledem ke stanoveným výzkumným cílům a konečně, ve srovnání s výzkumnými záměry, poskytl děkanům fakult větší finanční autonomii. Některé fakulty se stavěly kriticky k načasování PRVOUKu a uvedly, že měl být připraven dříve, aby nedošlo k problémům spojeným s nejistotou kvalitních vědeckých týmů poté, co byly ukončeny výzkumné záměry. Kritici programů PRVOUK se dále dle vlastního vyjádření domnívají, že je byrokratický a že by lepších výsledků dosáhly fakulty samy, pokud by mohly zcela volně nakládat se všemi prostředky bez celouniverzitně nastavených pravidel.

Spolu s PRVOUKy byl představen program UNiverzitních výzkumných Center (UNCE). Programy UNCE se přes velmi krátkou působnost staly důležitou součástí zabezpečení rozvoje mladých výzkumných pracovníků (postdoků). UNCE na řadě fakult do značné míry nahradila centra základního výzkumu. Fakulty a součásti hodnotí UNCE pozitivně.

4. Ostatní rezortní, mimorezortní a zahraniční projekty

Ve vztahu ke skupině ostatních¹⁸ projektů Dlouhodobý záměr na období let 2004-2010 Univerzitě Karlově stanovil úkol „i nadále podporovat kvalitní grantové projekty podávané u národních, resortních či dalších agentur“ a zejména zintenzivnit zapojení Univerzity Karlovy do Rámcových programů Evropské unie. Téma zvýšení účasti v zahraničních programech financování vědecké práce převažovalo i v následných strategických dokumentech jak celouniverzitních tak fakultních (včetně DZ na léta 2011-2015).

Nejvýznamnějšími domácími zdroji financování vědecké práce na Univerzitě Karlově byly mezi lety 2004-2012 prostředky GA ČR, následované prostředky IGA MZ (mimorezortní projekty) a MŠMT (rezortní projekty). Prostředky čtyř domácích grantových agentur (GA ČR, IGA MZ, GA AV, TA ČR) se na celkovém objemu prostředků, které byly v rámci ostatních projektů získány, podílely přibližně sedmdesát procenty.

Mezi lety 2004-2012 pracoviště Univerzity Karlovy zahájila řešení téměř dvou a půl tisíce (ostatních) projektů,¹⁹ z nichž nadpoloviční většinu (padesát pět procent) financovala GA ČR a přibližně pětinu Ministerstvo zdravotnictví (z větší části IGA MZ). Z hlediska oborového zastoupení bylo na společenskovědní a humanitní obory zaměřeno přibližně dvacet tři procent z nich, zbývající náležely do oborů přírodovědných a lékařských. Univerzita Karlova z rozděleného rozpočtu GA ČR mezi lety 2007-2012 získala patnáct procent prostředků a třicet procent prostředků, které byly poskytnuty veřejným vysokým školám. Ještě vyššího podílu dosáhla v případě projektů MZ, resp. IGA MZ (sedmnáct procent v České republice, šedesát procent v případě vysokých škol). V případě TA ČR Univerzita Karlova v prvních dvou letech jejího fungování získala jedno procento prostředků.

GA ČR byla také nejčastějším poskytovatelem podpory u všech fakult a dalších součástí Univerzity Karlovy, s výjimkou fakult lékařských, které více využívaly IGA MZ. V případě GA UK a GA AV se Univerzita Karlova podílela na řešení přibližně pětiny projektů, které byly ve zkoumaném období v České republice zahájeny, v případě IGA MZ pak na více než třiceti procentech.

Univerzitě Karlově se mezi lety 2004-2012 podařilo zintenzivnit zapojení do rámcových programů Evropské unie, resp. mezinárodních programů financování vědecké práce obecně. Mezi lety 2004-2012 Univerzita Karlova zahájila řešení 189 projektů, které byly podpořeny z 6. či 7. rámcového programu, což v rámci České republiky představuje jedenáct procent. V šesti případech Univerzita Karlovy vystupovala v roli koordinátora, z toho čtyřikrát jako koordinátor širší sítě pracovišť z více zemí (dvakrát MFF, 1. LF a CERGE).

Od nového dlouhodobého záměru na léta 2011-2015 věnovaly strategické dokumenty (DZ i ADZ 2012 a 2013) samostatný prostor prestižním grantům Evropské výzkumné rady. Mezi lety 2008-2012 se České republice podařilo získat podporu pro deset těchto grantů, z toho pro polovinu typu *Starting* a polovinu typu *Advanced*. Univerzita Karlova získala podporu pro dva tyto granty, v obou případech typu *Starting* (MFF a PřF, projekty *Classes of Combinatorial Objects: from Structure to Algorithms* a *Ion Spectroscopy of Reaction Intermediates*).

¹⁸ Tzn. bez výzkumných záměrů, specifického výzkumu na vysokých školách, institucionálních prostředků na rozvoj mezinárodní spolupráce, výzkumných center, programů PRVOUK a UNCE.

¹⁹ Výraznou většinu z nich tvořily vědecké grantové projekty, část z nich nicméně byla zaměřena na podporu rozvoje vědecké činnosti.

5. Spolupráce

Ve strategických dokumentech Univerzity Karlovy bylo opakovaně konstatováno, že *kvality vědecké činnosti nelze v současné době dosáhnout v izolaci*. Dlouhodobé záměry a jejich aktualizace proto zdůraznily význam *vnitrouniverzitní, domácí a zvláště mezinárodní spolupráce*.

Spolupráce v oblasti vědy probíhala mezi lety 2004-2012 na všech fakultách a dalších součástech Univerzity Karlovy, avšak odlišně v rámci jednotlivých oborových skupin, a to díky různým pojetím vědecké práce: výrazněji na součástech s lékařskými a přírodovědnými obory, kde je práce v týmech častější a kde v případě lékařských fakult existuje blízký partner v podobě fakultní nemocnice. Dokladem může být skutečnost, že tyto obory mezi lety 2007-2012 získaly nadpoloviční objem účelových prostředků na vědeckou činnost v rámci spoluřešitelství.

Podle údajů z HVVO 2012 vzniklo mezi lety 2007-2011 celkem čtyřicet tři procent výsledků Univerzity Karlovy ve spolupráci alespoň dvou domácích pracovišť, resp. čtvrtina, pokud jsou odpočítány fakultní nemocnice.

Údaje z databáze *Web of Science*, která umožňuje zkoumat trendy v oblasti spolupráce (v níž však výsledky společenských a humanitních věd tvoří pouze 5-10% výsledků UK), dokládají, že mezi lety 2004-2012 na Univerzitě Karlově vzrostlo zastoupení společných výsledků alespoň dvou pracovišť: v roce 2004 takto vznikly tři čtvrtiny publikací, v roce 2012 již více než osmdesát procent, posílila zvláště spolupráce mezinárodní (ze čtyřiceti šesti na padesát dva procent).

Ve vztahu k vnitrouniverzitní spolupráci DZ 2004-2010 vytyčil cíl „*podporovat funkční vnitřní uspořádání univerzity vytvářením účelných center zakládaných více fakultami nebo dalšími součástmi UK směřujících k mezioborové integraci a vyhodnocovat jeho efektivitu*“. Na tento cíl navázal DZ 2011-2015, když proměnu v institucionálním financování pojal jako příležitost k podpoře mezioborové spolupráce. Pro rozvoj této spolupráce byly ve zkoumaném období nejdůležitějšími mechanismy výzkumné záměry, které nejen integrovaly vědeckou činnost fakult, ale přinesly také řadu společných mezifakultních výsledků (nejvíce – i vzhledem k objemu prostředků na výzkumné záměry – v lékařských oborech), v závěru zkoumaného období (a patrně také do budoucna) pak programy PRVOUK.

Porovnání intenzity vnitrouniverzitní a ostatní domácí spolupráce ukázalo, že spolupráce s institucemi mimo Univerzitu Karlovu je výrazně častější než spolupráce vnitrouniverzitní: jestliže mezi lety 2004-2012 např. Univerzita Karlova zahájila řešení osmi set osmdesáti standardních grantových projektů GA ČR či projektů rezortního výzkumu MZ (IGA) s účastí alespoň dvou pracovišť, pak z tohoto souboru projektů byla pouhá dvě procenta řešena ve spolupráci dvou či více fakult, resp. dalších součástí Univerzity Karlovy; z výsledků HVVO 2012, které vznikly v domácí spolupráci, jich pouze deset procent zahrnovalo spolupráci vnitrouniverzitní.

Jednoznačně nejčastějším domácím partnerem Univerzity Karlovy při řešení společných výzkumných úkolů jsou, vedle fakultních nemocnic, ústavy AV ČR. U společných výsledků vědecké činnosti je význam AV ČR zvláště patrný v případě humanitních, uměleckých, společenskovědních, matematických a informatických oborů. Vedle FN a ústavů Akademie věd spolupracovala dále UK v případě technických věd s ČVUT, u oborů chemických s VŠCHT, u věd lékařských s celou řadou institucí (např. IKEM, MU, Psychiatrické centrum v Praze aj.), u věd o Zemi pak s Českou geologickou službou.

Mezinárodní vědecká spolupráce Univerzity Karlovy byla v souladu s jejím dlouhodobým záměrem na léta 2004-2010 orientovaná především na prostor Evropské unie, zejména pak na

Německo, Francii, Spojené království či Itálii. Jejími častými partnery však byly také instituce z mimoevropských zemí, zejména ze Spojených států amerických, Japonska, Ruska či Kanady.

Mezi partnery (například v programech Evropské unie či v rámci publikační spolupráce) Univerzity Karlovy náležela řada významných zahraničních vysokých škol. Z institucí, které jsou ve *Web of Science* zastoupeny u více než sta publikací, na nichž se podílela Univerzita Karlova, existovala nejintenzivnější spolupráce s institucemi zejména z evropských univerzit. Univerzita Karlova také pořádala ve sledovaném období řadu významných akcí s mezinárodní účastí, některé z nich v přímé spolupráci se zahraničními univerzitami, zejména z německy mluvících zemí. Hlavně v posledních letech sledovaného období rostl počet velkých mezinárodních konferencí na některých fakultách s desítkami až stovkami účastníků ze zahraničí.

Mezinárodní spolupráce ve vědě, výzkumu a dalších tvůrčích činnostech není uvnitř Univerzity Karlovy uniformní, při jejím zkoumání a hodnocení je třeba přihlížet k rozdílům mezi jednotlivými součástmi; ty se dotýkají například priorit a cílů (jejich skladba či intenzita), zaměření (například poměr mezi profesní a vědeckou orientací) a možností, které v konkrétní oblasti pro jednotlivé součásti existují (kupříkladu objem finančních prostředků, které lze v rámci různých oborů získat ze zahraničních zdrojů).

Lze očekávat, že k mezinárodní vědecké spolupráci v dalším období přispějí výzkumná centra, případně velké infrastruktury: *Výzkumné a výukové centrum v Hradci Králové, Biomedicínské výzkumné centrum v Plzni, Biocentrum a Globcentrum* či *Biotechnologické a biomedicínské centrum* (BIOCEV) Akademie věd České republiky a Univerzity Karlovy.

6. Studentská vědecká činnost

Podpora studentské vědecké činnosti náležela mezi nejdůležitější priority obou dlouhodobých záměrů, které Univerzita Karlova pro období let 2004-2012 přijala: „*kvalita výuky je do značné míry závislá na kvalitě výzkumné a vědecké práce na každém pracovišti. Proto si univerzita klade za cíl, aby všechny její studijní programy, zejména na doktorské a magisterské úrovni, byly spojeny v maximální možné míře s vědeckou prací a samostatnými badatelskými aktivitami studentů. Kvalitní vědecká a výzkumná práce, na jejíchž základech stojí vzdělávání, by měla být standardem v každém oboru*“ (DZ 2011-2015). Významné místo jí náleželo také ve strategických dokumentech jednotlivých fakult.

Oproti trvalému růstu celkových výnosů na vědeckou činnost a růstu počtu studentů doktorských studijních programů, resp. studentů ve vyšších ročnících studijních programů magisterských, zůstaly prostředky, které Česká republika Univerzitě Karlově na specifický výzkum poskytl, mezi lety 2004-2012 na podobné úrovni. V letech 2011 a 2012 tvořily přibližně jedenáct procent výnosů na vědeckou činnost.

V roce 2003 byla na celouniverzitní úrovni nově vymezena úloha GA UK (okruh možných žadatelů byl rozšířen o studenty magisterských studijních programů, kterým byla zadána diplomová práce, nutnou součástí každého navrhovaného projektu byla účast alespoň jednoho studenta), v roce 2009 byl vnitřní systém grantového financování studentské vědecké činnosti rozdělen do dvou částí, a to na GA UK a Projekty specifického vysokoškolského výzkumu. Řešitelské týmy také začaly být minimálně z poloviny tvořeny studenty.

Záměr výrazného navýšení prostředků GA UK byl naplněn již mezi lety 2004 a 2005, kdy se její rozpočet téměř zdvojnásobil. Rozpočet GA UK každoročně rostl po celých devět let. Jestliže v roce 2004 GA UK rozdělila přibližně třicet pět milionů korun, v roce 2012 již více než sto padesát milionů korun.

Do roku 2009, kdy byly prostředky na specifický výzkum součástí institucionálního financování, rozdělovala GA UK pouze menší část poskytnutých prostředků, od roku 2010 je přibližně polovina prostředků předmětem soutěže v GA UK a polovina předmětem soutěže v projektech specifického výzkumu.

Spolu s nárůstem objemu prostředků, které GA UK každoročně rozdělovala, vzrostl také počet žádostí o podporu, a to ve všech třech sekcích, zvláště pak v sekci společenských věd (devadesát osm přihlášek v roce 2004, téměř pět set v roce 2012), ale i v sekci věd přírodních (z dvou set sedmdesáti osmi na pět set sedmdesát šest). Ve všech třech sekcích byla za léta 2004-2012 podpořena přibližně třetina žádostí.

V důsledku nárůstu počtu podpořených projektů vzrostl také počet projektů, které byly v jednotlivých letech řešeny, podobně jako počet studentů, kteří se jejich řešení účastnili: v roce 2012 šlo o přibližně tisíc pět set studentů, z toho tři čtvrtiny doktorandů. Do projektů SVV bylo v posledním roce zapojeno téměř čtyři tisíce studentů. Studenti podporovaní GA UK byli v posledních pěti letech (spolu)autory téměř jednoho tisíce článků, více než dvou set kapitol v knihách a takřka osmdesáti monografií.

Počet i podíl výsledků studentské vědecké činnosti, které byly zahrnuty do HVVO, se v posledních letech zvyšoval. Ačkoli se v této oblasti nelze spolehnout na přesná čísla, údaje z HVVO naznačují, že šest procent výsledků z let 2007-2011 vzniklo pouze díky prostředkům na specifický výzkum na vysokých školách.

Studentská vědecká činnost se na výsledcích Univerzity Karlovy podílí v podobné míře v rámci všech oborových skupin. Také v případě jednotlivých druhů publikačních výstupů, které byly do HVVO 2012 zahrnuty, lze rozeznat významnou přítomnost studentské vědecké činnosti, a to jak v domácím, tak i mezinárodním prostředí.

Vědecká práce studentů Univerzity Karlovy získala řadu ocenění, a to jak uvnitř univerzity (Cena pro nejlepší absolventy, Bolzanova cena, fakultní ocenění, ceny děkana za nejlepší studentské práce aj.²⁰), tak ve vnějším prostředí (Ceny ministra školství, mládeže a tělovýchovy, Cena Josefa Hlávky pro nejlepší studenty a absolventy). Jejich přehled je součástí podkladových studií jednotlivých fakult a dalších součástí.

7. Kvalifikační růst akademických a vědeckých pracovníků

Strategické dokumenty Univerzity Karlovy, jejích fakult a dalších součástí mezi lety 2004-2012 věnovaly v případě kvalifikačního růstu pozornost dvěma oblastem: habilitačním a jmenovacím řízením a podpoře začínajících badatelů, v obou případech v návaznosti na nepříznivou věkovou strukturu akademických pracovníků/pracovníků, která existovala v době přijetí DZ 2004-2010.

Za účelem podpory kvalifikačního růstu akademických pracovníků Univerzita Karlova mezi lety 2004-2012 přijala několik opatření: úpravu *Řádu habilitačního řízení a řízení ke jmenování profesorem*; opatření rektora č. 8/2007 *Požadavky na obsah odůvodnění habilitační komise a hodnotící komise*; opatření rektora č. 28/2007 *Doporučená hlediska hodnocení pro habilitační řízení a řízení pro jmenování profesorem*; opatření rektora č. 31/2009 *Pravidla pro přidělování startovacích bytů na Univerzitě Karlově*; *Fond na podporu pobytů zahraničních výzkumníků (post-doc) na Univerzitě Karlově*; *Univerzitní výzkumná centra (UNCE)*.

²⁰ Přehled ocenění udělovaných fakultami lze nalézt na stránkách Univerzity Karlovy (sekce Studium, Ceny udělované studentům, Fakultní ceny).

Údaje ukazují, že mezi lety 2004-2012 na Univerzitě Karlově došlo k „omlazování“ věkové struktury akademických pracovníků a k personální stabilizaci výrazné většiny oborů. Fakultám se také dařilo reakreditovat stávající a akreditovat nové obory pro habilitační a jmenovací řízení.

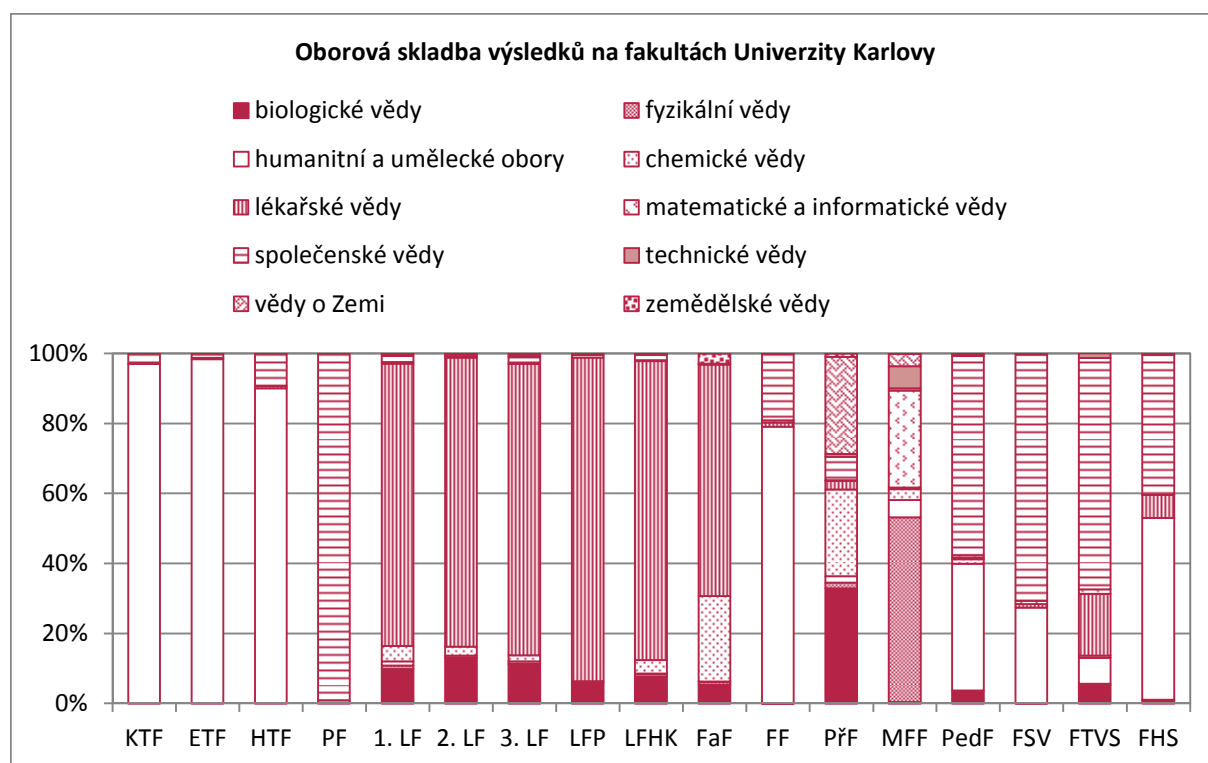
Nejčastěji zmiňovanými oblastmi, v nichž se některé fakulty a další součásti Univerzity Karlovy v současné době potýkají s problémy, jsou nedostatek finančních prostředků a podpůrných mechanismů pro začínající badatele, resp. pro badatele zahraniční. Jde o oblasti, jimž byla v posledních letech ve strategických dokumentech věnována výrazná pozornost, což se projevilo mj. v založení Fondu Post-doc na podporu atrahování mladých akademických pracovníků ze zahraničí.

8. Výsledky a jejich hodnocení

Oblast výsledků vědecké činnosti je *jedním* z indikátorů, jejichž prostřednictvím lze hledat odpověď na otázku, zda a nakolik se Univerzitě Karlově podařilo dosáhnout cíle „*vymezit [se] jako špičková výzkumná univerzita*“ (DZ 2004-2010), resp. „*dosáhnout ve větším počtu oborů než dosud značky excellence v evropské a světové konkurenci*“ (DZ 2011-2015). Jakkoli se však jeho čitelnost a snadná použitelnost snaží dosvědčit opak, *nejde o indikátor rozhodující*, neboť je výsledkem souboru spřízněných podmínek, např. poslání, současného stavu, finančních možností či velikosti té které instituce. I pokud jsou ponechány stranou tyto širší souvislosti, ani hledání v samotné oblasti výsledků nenabízí jednoduché řešení, neboť uvnitř pracovišť Univerzity Karlovy v současné době neexistuje shoda, zda a případně jak by měly být její výsledky hodnoceny, zda vůbec a jak lze porovnávat výsledky různých oborů či jaká váha by měla být při hodnocení rozvoje vědecké činnosti přiřazena mechanicky registrovaným výsledkům bez ohledu na kontext, tj. na povahu poznávací práce v různých oborech, obvyklou formu a periodicitu jejich zveřejňování a specifická kritéria kvality.

Hledání odpovědi na otázku, podle čeho hodnotit kvalitu výsledků vědecké práce, je v současné situaci obtížné v případě teologických, humanitních a společenskovedních fakult a dalších součástí, neboť vedle informací z podkladových studií nejsou pro toto hodnocení v jejich případě dostupné údaje, které by o něm dokázaly podat zprávu: HVVO zůstalo po celé zkoumané období slepé k oborům, které jsou na nich pěstovány, a to jak z hlediska omezeného souboru hodnocených („hodnotných“) výsledků, tak i vzhledem k rozlišování mezi specifiky jednotlivých oborů či vzhledem k identifikaci „kvality“. Mezinárodní bibliografické databáze *Web of Science* či *Scopus* tyto obory do značné míry ponechávají stranou, jak co do jejich zastoupení, tak tím, že nedokáží zohlednit jejich specifika, resp. tím, že se z větší části orientují pouze na excelenci a „nižší úroveň“, bez nichž by žádná excellence nebyla možná, ponechávají stranou. Kritika HVVO se promítla také do strategických dokumentů těchto fakult, resp. Univerzity Karlovy, a to v podobě cíle rozvíjet vlastní systém hodnocení, resp. vyvolat změnu *Metodiky*. Tato snaha se konkretizovala již zmiňovanou *Soutěží o nej kvalitnější monografii UK*.

Jakékoli hodnocení výsledků Univerzity Karlovy by mělo zohlednit skutečnost, že jde o instituci mnohooborovou, a že již tato skutečnost – vedle rozdílů ve výchozím stavu, záměrech, velikosti či finančních možnostech – přináší odlišnosti v pojetí vědecké práce: např. čím blíže dané pracoviště stojí přírodovědným a lékařským oborům, tím více je jeho nejčastějším publikačním výstupem článek a tím častěji je výsledkem řešitelské a publikační spolupráce; směrem od společenskovedních oborů k humanitním je jím naopak monografie, resp. kapitola v monografii, pod níž je nejčastěji podepsán jeden autor. V jazykové linii lze nalézt shluk fakult a dalších součástí se silnou mezinárodní orientací, které publikují takřka výhradně v cizích jazycích (takřka výlučně v angličtině, MFF, FaF, PŘF, CERGE) či fakulty, které jsou vzhledem k stavovskoprofesionálnímu (lékařské fakulty, PF, PedF) či historicko-kulturnímu (FF, FSV, FHS, teologické fakulty) zaměření více vázány na český jazyk a domácí prostředí. Tyto oborové odlišnosti a z nich vyplývající rozdíly ve vědecké práci se také promítají do toho, jak jednotlivá pracoviště Univerzity Karlovy hodnotí své výsledky.

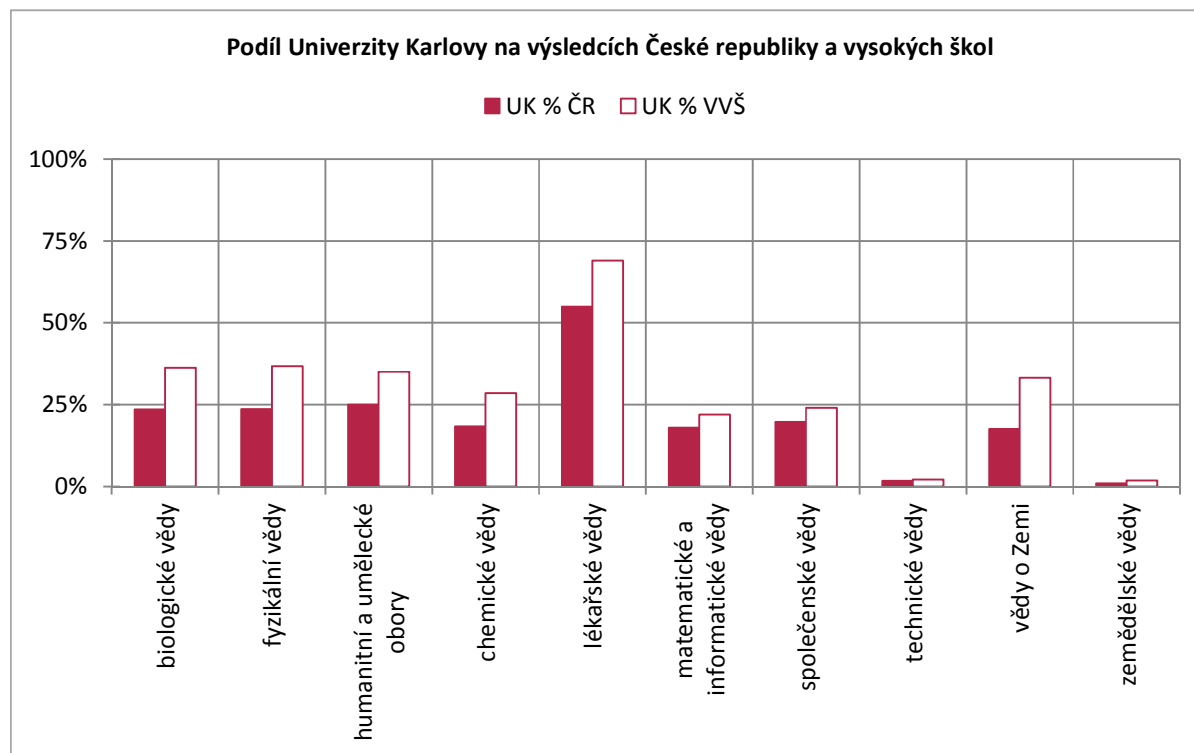
Zdroj: HVVO 2012

Lékařské fakulty, FaF, PŘF a MFF, tzn. skupina fakult, u nichž je výrazně převažujícím publikačním výsledkem články v časopisech, byť podporuje a oceňuje např. vysoce kvalitní původní monografie, shodně za nejdůležitější typ výsledku považuje články v oborově co možná nejvýznamnějším časopisech, nejčastěji v takovém, který v rámci konkrétního oboru dosahuje vysoké citovanosti (impakt faktor). Tyto fakulty mezi lety 2004-2012 soustavně rozvíjely systém vnitřního hodnocení (také jako doplnění *Metodiky*), které více než v případě zbývajících fakult Univerzity Karlovy pracuje s bibliometrickými ukazateli, ani v jejich případě však nejde o jediné kritérium, zvláště v případě, že jejich činnost zasahuje do více oborových skupin (MFF, PŘF). Význam článků v impaktovaných časopisech je u výše jmenovaných fakult doložen jejich zastoupením v celku publikačních výsledků (HVVO), resp. skutečností, že mezi lety 2004-2012 se těchto osm fakult podílelo na devadesáti šesti procentech výsledků typu *Article* či *Review* (obvykle citované výsledky), které byly s přispěním pracovišť Univerzity Karlovy publikovány v impaktovaných časopisech.

Teologické, humanitní společenskovědní fakulty, tzn. ETF, HTF, KTF, FF, FHS, FSV, PedF a PF, nejčastěji považují za nejdůležitější výsledky své vědecké práce vysoce kvalitní (původní) monografie, dále pak články v oborově významných domácích i mezinárodních časopisech a také jiné typy výsledků (např. učebnice, právní komentáře). Od této skupiny se odlišuje CERGE, které za nejdůležitější výsledek považuje články v několika oborově nejvýznamnějších časopisech s vysokým impakt faktorem, podobně jako multidisciplinárně orientovaná FTVS. Také na těchto pracovištích byly mezi lety 2004-2012 rozvíjeny systémy hodnocení výsledků vědecké činnosti, a to s menším či větším zohledněním HVVO. Z podkladových studií je přitom patrné, že mezi lety 2004-2012 na těchto pracovištích došlo k významnému rozvoji vědecké činnosti, jehož výsledkem např. byl větší počet odborných knih, které byly vydány ve významných zahraničních nakladatelstvích či řada knih, které byly přihlášeny do univerzitní *Soutěže vysoce kvalitních monografií*. V případě CERGE je pak patrný výrazný podíl výsledků v oborově nejdůležitějších časopisech.

V České republice je vědecký profil Univerzity Karlovy jedinečný. Unikátní je zejména silné zastoupení lékařských věd: ty podle HVVO 2012 tvořily třicet sedm procent její výsledků. Profil

některých dalších univerzit jako např. Masarykovy Univerzity v Brně vykazuje relativně nejsilnější zastoupení věd společenských, v případě Univerzity Palackého v Olomouci pak jde zase o humanitní a umělecké obory. Výrazně odlišný profil pak vykazuje AV ČR s minoritním zastoupením lékařských věd a naopak silným zastoupením věd biologických, fyzikálních a chemických.

Zdroj: HVVO 2012

Univerzita Karlova je z hlediska počtu studujících i akademických a vědeckých pracovníků/pracovníků největší domácí univerzitou, která se podílí přibližně na třiceti procentech výsledků vysokých škol, resp. na dvaceti dvou procentech výsledků České republiky. Nejvyššího podílu na celku výsledků výzkumných organizací dosahuje (vzhledem ke svému profilu) v rámci lékařských věd, a to padesáti pěti procent v případě České republiky, resp. šedesáti devíti procent produkce vysokých škol. Přibližně čtvrtinového zastoupení pak v rámci České republiky dosahuje v případě věd biologických a fyzikálních, resp. u humanitních a uměleckých oborů, pětinnového u společenských věd a po osmnácti procentech u věd chemických, matematických a informatických a u věd o Zemi.

Jednu z mála možností, jak alespoň částečně prozkoumat mezinárodní dopad výsledků vědecké práce Univerzity Karlovy, nabízí mezinárodní bibliografická databáze *Web of Science*. Její nevýhodou je skutečnost, že z větší části opomíjí výsledky společenskovědních a zejména humanitních a teologických oborů. Analýza výsledků (typu *Article* a *Review*) Univerzity Karlovy ve *Web of Science* ukázala, že mezi lety 2004-2012 počet výsledků narůstal, v roce 2012 pak dosáhl úrovně součtu ústavů AV ČR. Podíl na citacích výsledků, k nimž alespoň částečně přispěly instituce z České republiky, se přitom u Univerzity Karlovy trvale zvyšoval a rostl rychleji, než její podíl na celku publikací. Tím pádem rostl také průměrný počet citací na jednu publikaci, v letech 2008-2012 dosáhl přibližně dvojnásobné hodnoty oproti začátku sledovaného období (3,2 na 6,2 citací na jednu publikaci). Pozvolna klesalo zastoupení výsledků, které vznikly pouze uvnitř pracovišť Univerzity Karlovy, a naopak rostl podíl těch, které jsou výsledkem mezinárodní spolupráce. Jakkoli tyto údaje nevypovídají nic o formách spolupráce, naznačují, že Univerzita Karlova se stala bližší součástí mezinárodní vědecké komunity.

9. Závěrem

Směřování a rozvoj univerzit na evropské úrovni jsou již poměrně dlouhou dobu ovlivňovány změnou pohledu na vysokou školu i univerzitu. Tento vývoj se nevyhnul ani České republice. Zákon o vysokých školách z roku 1998 vymezil vysoké školy jako *nejvyšší článek vzdělávací soustavy, jako instituce, které jsou „vrcholnými centry vzdělanosti, nezávislého poznání a tvůrčí činnosti a mají klíčovou úlohu ve vědeckém, kulturním, sociálním a ekonomickém rozvoji společnosti“*. Zhruba od poloviny uplynulé dekády však politická decize začala důrazně prosazovat novou misi vysokých škol, a to jejich působnost jako center ekonomického rozvoje; tou by pak měly být ovlivněny i všechny hlavní oblasti jejich činnosti (vědecká, vzdělávací, společenská). Do systému správy vysokých škol v České republice tak začaly pronikat prvky, které náleží spíše do podnikové sféry.

Strategické dokumenty Univerzity Karlovy (DZ 2004-2012 a DZ 2011-2015) signalizují vývoj odlišný, nežli byl ten na národní úrovni. DZ 2004-2010 hovořil o proměně UK, o nutnosti změny tradičního pojetí humboldtovského modelu univerzity, o *„tlaku na konkurenceschopnost a dosahování co nejvyšší kvality“*. Důraz byl kladen na *„užší spolupráci s odběrateli z praxe ... stírání hranic mezi základním a aplikovaným výzkumem ... vzájemné propojení vědecko-výzkumné činnosti, zahraniční spolupráce a spolupráce s praxí“*. Nicméně tyto prvky ve výzkumné činnosti univerzity nezdomácněly a zejména v reakci na zmíněnou reformní politiku konkretizovanou v Bílé knize terciárního vzdělávání a v Reformě systému výzkumu, vývoje a inovací se DZ 2011-2015 znovu výrazně přihlásil k *„humboldtovským principům jednoty výzkumu a vzdělávání, autonomie a svobody bádání i výuky“*. Nepopíral ani důležitost aplikovaného výzkumu a spolupráce s praxí, dále je rozvíjel, avšak viděl je především v návaznosti na kvalitní základní výzkum. **Hlavní přínos Univerzity Karlovy pro společnost pak DZ 2011-2015 spatřuje „v pěstování vědění, tj. v udržování, rozmnožování a mezigeneračním přenosu poznání“ a za nejdůležitější cíl stanovuje „systematický rozvoj vědy založený na základním výzkumu nejvyšší kvality“**, jehož výsledky si klade za cíl provázat se vzdělávací činností ve všech oborech.

Hodnocení vědecké, výzkumné vývojové a další tvůrčí činnosti Univerzity Karlovy v letech 2004-2012 ukázalo, že Univerzita Karlova tento svůj cíl naplňovala. Věda a výzkum se na převážné většině fakult dynamicky rozvíjely. Jestliže na počátku sledovaného období existovaly fakulty, kde vědecká činnost podle jejich vlastního vyjádření byla pouze okrajovou činností, na jeho konci je patrné, že na nich došlo k výraznému rozvoji, který se projevil např. v jejich výzkumné profilaci, v řadě kvalitních výsledků či v intenzivním zapojování studentů do vědecké činnosti. Ke kvalitativnímu rozvoji vědecké činnosti došlo i na fakultách, kde výzkum byl i na počátku sledovaného období na velmi vysoké úrovni a v současné době tvoří hlavní osu jejich činnosti. Tyto fakulty posílily své postavení na národní i mezinárodní úrovni, o čemž svědčí např. jejich úspěšnost v národních grantových soutěžích, Rámcových programech EU či nárůst citovanosti jejich výsledků. Není výjimkou, že příjmy z výzkumné činnosti tvoří polovinu (a více) jejich rozpočtu.

Velkým přínosem pro rozvoj vědecké činnosti na Univerzitě Karlově byly **výzkumné záměry** (řešené v období 2005-2011, resp. 2007-2013) a **výzkumná centra** (2005-2011). Oba mechanismy, které fakultám a dalším součástí **poskytly potřebnou víceletou perspektivu, vedly k integraci výzkumných témat, ke koncentraci výzkumu uvnitř fakult i k podpoře spolupráce** – mezi fakultami, ale i mimo UK, zejména s ústavy AV ČR a některými dalšími vysokými školami v České republice.

Ve sledovaném období se na Univerzitě Karlově **zvýšil podíl prostředků na vědu a výzkum na celkovém objemu finančních prostředků univerzity**. V roce 2004 činil asi dvacet procent, v roce 2012 zhruba jednu třetinu. Zároveň rostl podíl účelových prostředků vzhledem k prostředkům institucionálním: v období 2004-2009 se pohyboval mezi 37-42% v roce 2012

pak činil 46%²¹. Rostoucí podíl účelových prostředků spolu s každoročním vyjednáváním objemu prostředků ze státního rozpočtu na vědu a výzkum stejně jako pro oblast vzdělávací zvyšuje nejistotu týkající se objemu finančních prostředků pro Univerzitu i její jednotlivé součásti. Proto se důležitým cílem DZ 2011-2015 v této oblasti stalo **zaměření Univerzity Karlovy na vícezdrojové financování**.

Zastoupení účelových prostředků získaných **formou projektů a grantů mezi lety 2004-2012** nenarůstalo rovnoměrně na všech fakultách: **celkový nárůst objemu a podílu těchto prostředků na Univerzitě Karlově je výsledkem úspěšnosti několika málo fakult**. Vzhledem k rostoucí nejistotě týkající se finančních prostředků zvýšení příjmů z grantů a projektů zůstává strategickým záměrem řady fakultních dokumentů pro období let 2011-2015. Také příjmy získané **ze zahraničních projektů** a programů, zejména z **Rámcových programů, ve zkoumaném období výrazně narostly**, v roce 2012 činily více než 80 milionů Kč, což **však představuje pouhá tři procenta celkového objemu prostředků na vědeckou a výzkumnou činnost a šest procent objemu účelových prostředků** (v roce 2004 tvořily pouze necelé jedno procento). Tento nárůst byl navíc opět nesen pouze některými fakultami. **Pro financování rozvoje, zejména na malých fakultách, však větší závislost na nejistých účelových prostředcích představuje riziko**.

Metodika hodnocení výsledků podle RVVI, která začala být používána pro financování vědy a výzkumu od roku 2010, **zajistila Univerzitě Karlově nárůst finančních prostředků**. Důvodem je fakt, že UK zaujímá dlouhodobě dominantní postavení ve VaV v ČR. *Metodika* se nicméně projevila také negativně, např. v případě lékařských, humanitních a společenskovědně zaměřených fakult. **Humanitní a společenskovědně zaměřené fakulty**, zavedením hodnocení podle *Metodiky* sice zaznamenaly určitý nárůst výsledků a potažmo i finančních prostředků, nelze však ignorovat skutečnost, že tato *Metodika* působí proti zvyklostem těchto oborů, neboť akcentuje způsoby práce, výzkumné kooperace a výstupy, které nejsou pro tyto obory typické. **Je otázkou do budoucna, jak diferencovaně změnit podobu hodnocení výsledků vědy a výzkumu s důrazem na kvalitu a jak těsně jej svázat s podobou financování, aby byl dosavadní slibný rozvoj, k němuž na těchto fakultách mezi lety 2004-2012 došlo, posílen**.

Navázání financování na výsledky hodnocení výstupů z vědy a výzkumu postavilo UK před otázku, jakým způsobem rozdělit „*prostředky podpory výzkumných organizací*“ mezi jednotlivé vědecké týmy, neboť v rámci výzkumných záměrů byla řešitelská pracoviště financována přímo. **UK vytvořila vnitrouniverzitní systém podpory vědy a výzkumu sestávající z Programů rozvoje vědních oblastí na UK – PRVOUK**, do kterého investuje převážnou část (75 % v roce 2012) získaných prostředků. Podporuje tak další strategický rozvoj vědy a výzkumu na UK, a to buďto PRVOUKy pro jednotlivé fakulty či programy, které mají mezifakultní rozměr. Podpora vnitrouniverzitní spolupráce byla jedním z cílů programu PRVOUK. Zbylé prostředky jsou rozdělovány mezi **UNiverzitní Centra Excellence – UNCE zaměřená na mladé badatele a do jisté míry kompenzující nedostatek mechanismů této podpory** (např. v souvislosti s ukončením výzkumných center základního výzkumu v roce 2011), **Soutěž vysoce kvalitních monografií a program Bonus**.

V současné době UK stojí před **úkolem vyhodnotit systém vnitrouniverzitní podpory**, který zavedla. U některých fakult si vysloužil kritiku kvůli pozdní implementaci, protože koncepce

²¹ V roce 2004 činil podíl účelových prostředků 42%, se ziskem výzkumných záměrů v roce 2005 narostl skokově objem institucionálních prostředků a podíl účelových klesl na 37%. Poté co do objemu rostly obě složky, účelová i institucionální, nicméně podíl účelových prostředků mírně stoupal. Mezi roky 2009 a 2010 došlo k výraznému nárůstu podílu účelových prostředků z 42% na 51%. Tento nárůst byl zapříčiněn zejména převedením podpory specifického výzkumu z institucionálních mezi účelové prostředky. V následujících letech narostly prostředky na *podporu výzkumných organizací*, ve svém objemu převýšily prostředky alokované v předchozím období na výzkumné záměry. Přesto podíl účelových prostředků na celkovém objemu prostředků na VaV zůstal vyšší než před rokem 2009.

PRVOUKU nebyla v souladu s již připravovaným fakultním způsobem rozdělování institucionálních prostředků. Většina fakult či center jej naopak přivítala, ať již z důvodů stabilizace institucionálního rozvoje vědy či vytvoření týmů přesahujících působnost jedné fakulty. Pozitivní ze strany fakult bylo hodnocení UNCE.

K významnému rozvoji mezi lety 2004-2012 došlo také v oblasti **studentské vědecké činnosti**, která představuje jednu z nejdůležitějších priorit Univerzity Karlovy. Problém, který se zde však rýsuje, se týká **výše prostředků, které může UK na specifický výzkum získat**. Oproti trvalému růstu celkových výnosů na vědeckou činnost a růstu počtu studentů doktorských studijních programů, resp. studentů ve vyšších ročnících studijních programů magisterských, prostředky, které Česká republika Univerzitě Karlově na specifický výzkum poskytla, mezi lety 2004-2012 stagnovaly a na většině fakult v přepočtu na jednoho studenta doktorského programu, významně poklesly. Do budoucna tak je otázkou, **zda a jak by tento nepříznivý vývoj mohla UK svojí vnitrouniverzitní a mimouniverzitní politikou zmírnit**.

Ve sledovaném období došlo na Univerzitě Karlově ke **snížení průměrného věku akademických pracovníků a k personální stabilizaci výrazné většiny oborů**, dařilo se též reakreditovat stávající a akreditovat nové obory pro habilitační a jmenovací řízení. Fakulty se nicméně v současné době potýkají s problémy, které se týkají **nedostatku finančních prostředků a podpůrných mechanismů pro začínající badatele**, resp. pro **badatele zahraniční**. Jde přitom o oblasti, které jsou pro další rozvoj Univerzity Karlovy klíčové.

Analýza údajů z Web of Science i analýzy vnější (SCImago Institutions Ranking, Leiden Ranking, Taiwan Ranking) shodně dokládají, že mezi lety 2004-2012 došlo k nárůstu citovanosti výsledků vědecké práce Univerzity Karlovy, že některé obory dosahují úrovně srovnatelné se světovou špičkou a že řada pracovišť je součástí významných mezinárodních týmů. **Náročné úkoly pro Univerzitu Karlovu však v této oblasti i nadále zůstávají**: ať již se jedná o cíl „dosáhnout ve větším počtu oborů než dosud značky excellence v evropské a světové konkurenci“ (DZ 2011-2015), zvýšit úspěšnost při získávání prestižních evropských grantů či podpořit diverzifikovaný rozvoj oborů.

Vzdělávací činnost

1. Obecná východiska a základní údaje

Univerzita Karlova v Praze je nejen nejstarší, ale i největší českou vysokou školou. S přibližně 50 tisíci studenty vzdělává na svých 17 fakultách téměř 13 % (12,7 %) všech vysokoškoláků v České republice. Vzdělávací nabídka je oborově velmi široká a zahrnuje prakticky všechny přírodní vědy, lékařství, farmacii a velmi komplexně celou humanitní a sociální sféru včetně teologie. Na vzdělávací činnosti se podílí 5 790 akademických pracovníků (přepočtený počet je 3 747).

V hodnoceném období 2004-2012 probíhala vzdělávací činnost UK v kontextu změn, kterými procházelo celé české vysoké školství. Byl to v první řadě postupující proces **masifikace vysokého školství**: počet studentů vysokých škol v ČR do roku 2010 neustále rostl, z cca 265 tisíc v roce 2004 na cca 396 tisíc v roce 2010, což je nárůst téměř o 50 %; v následujícím roce poklesl o 1 %, v roce 2012 pak o 2,8 %. Na UK se počet studentů měnil podobným způsobem, jen o něco pomaleji: nárůst mezi roky 2004 a 2010 činil jen 20 %, následoval pokles o 0,5 % a 1,8 %.

V tomto období zároveň probíhala **restrukturalizace studia** podle zásad Boloňského procesu: původní magisterské studium bylo přestrukturováno na bakalářské (se standardní dobou studia 3-4 roky) a navazující magisterské (zpravidla 2 roky). Bakalářské studium přitom nemělo být pouze přípravou na navazující magisterské, ale mělo poskytovat ucelené vzdělání uplatnitelné na trhu práce. Měly vznikat i výrazně profesně orientované bakalářské programy. Spolu

s doktorským studiem tak vznikalo třístupňové vysokoškolské studium. Na UK byl tento proces v zásadě ukončen v roce 2008.

V průběhu hodnoceného období docházelo i ke **změnám ve financování vysokého školství**, které se na UK projeví v tom, že podíl příspěvku a dotací na vzdělávací činnost z pozvolna rostoucího rozpočtu UK poklesl z 55 % v roce 2004 na 36 % v roce 2012, zatímco podíl dotace na výzkum, vývoj a inovace vzrostl ve stejné době z 19 % na 32 % (podrobněji viz výše část hodnotící zprávy věnovaná výzkumu a vývoji).

Na tyto změny pochopitelně reagovaly oba dlouhodobé záměry. Potvrdily výraznou orientaci na vědeckou a výzkumnou činnost a na doktorské studium. V souvislosti se snahou *vymezit se jako špičková výzkumná univerzita* je jako globální cíl obou dlouhodobých záměrů stanoveno propojení zejména doktorských a magisterských programů s vlastní vědeckou a výzkumnou činností. „Kvalita výuky je totiž do značné míry závislá právě na kvalitě vědecko-výzkumné práce na každém pracovišti“ (DZ UK 2004-2010).

Tento významný cíl zopakoval i DZ UK 2011-2015 a navíc zdůraznil samostatné badatelské aktivity studentů. Vize univerzity a všechny globální cíle se pak odrážejí v základním cíli, který pro období platnosti tohoto DZ UK charakterizuje vzdělávací činnost velmi atraktivním způsobem: „*Být pro kvalitní uchazeče o studium první volbou zejména v doktorských a magisterských studijních programech.*“

Oba dlouhodobé záměry také stanovily řadu cílů souvisejících s posilováním mezinárodního charakteru Univerzity Karlovy v oblasti vzdělávací činnosti – zvyšování mobility ve všech typech studia, zvyšování počtu cizojazyčných studijních programů a jejich studentů i dalších způsobů rozvoje mezinárodní spolupráce. Prvek mezinárodní spolupráce se podařilo stabilizovat i v oblasti společných studijních programů se zahraničními partnery (převážně v magisterských, ale i bakalářských či doktorských studijních programech projekty *joint degree*) až po dvojí vedení disertačních prací se zahraničními pracovišti v oblasti doktorských studií (*co-tutelle*).²² Důležitým koncepčním prvkem, který podporuje mobilitu, je zavedení povinného, minimálně deseti-procentního objemu volitelných předmětů, které student může volit z celouniverzitní nabídky vypsaných předmětů (tj. i mimo svůj obor či svoji fakultu), ale může je využít i pro svůj studijní pobyt na zahraniční univerzitě či pro zahraniční odbornou stáž.

POČTY STUDENTŮ NA UK V LETECH 2004-2012									
stupeň	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
studenti: fyzické osoby									
Bc.	8 842	10 742	12 762	14 497	17 142	18 273	19 092	18 548	18 003
NMgr.	1 936	2 173	3 107	4 238	5 406	6 388	7 292	8 148	8 696
Mgr.	24 704	24 082	22 432	20 359	18 746	17 459	16 409	15 796	15 013
Ph.D.	6 337	6 725	7 054	7 269	7 427	7 621	7 773	7 781	7 609
celkem	41 240	43 092	44 658	45 626	47 928	48 947	49 736	49 475	48 578
studenti: studia									
Bc.	9 328	11 239	13 476	15 537	18 516	20 156	21 090	20 392	19 535
NMgr.	2 058	2 306	3 261	4 414	5 664	6 670	7 656	8 508	9 075
Mgr.	26 365	25 466	23 730	21 372	19 527	18 044	17 013	16 283	15 483
Ph.D.	6 640	6 904	7 364	7 659	7 668	7 972	8 089	8 128	8 038
celkem	44 391	45 915	47 831	48 982	51 375	52 842	53 848	53 311	52 131

Zdroj: Matrika studentů MŠMT a VZ UK

²² Podrobněji se těmto oblastem věnuje kapitola Internacionalizace tohoto shrnutí (viz níže), resp. studie *Hodnocení internacionalizace činností a akademické obce Univerzity Karlovy* (2013). Zpráva je dostupná na http://www.cuni.cz/UK-4058-version1-internacionalizace_cela_zprava.pdf.

Proces restrukturalizace studia se odrazil v rychlém nárůstu počtu studentů v bakalářských a navazujících magisterských programech provázený poklesem v „dlouhých“ magisterských programech. Velmi mírný pokles počtu studentů v bakalářském studiu v posledních letech je v souladu s cílem DZ UK 2011-2015, který deklaruje podporu orientace na doktorská a magisterská (navazující i dlouhá) studia, zatímco v bakalářském studiu je doporučeno neplánovat nárůst, ale spíše zvážit i pozvolné snižování počtu studentů. Mírný pokles počtu studentů zřejmě souvisí také s demografickým vývojem vyznačujícím se poklesem příslušných věkových kohort.

Celkové počty studentů jednotlivých fakult UK charakterizují jejich velmi rozdílnou velikost. Rozložení počtu studentů mezi fakulty zůstává dlouhodobě stabilní v tom smyslu, že nejpočetnější je skupina studentů ve studijních programech zaměřených na společenské vědy, následují obory lékařské a dále obory přírodovědné.

POČET STUDENTŮ NA FAKULTÁCH UNIVERZITY KARLOVY V ROCE 2012 ²³			
fakulta	prezenční forma	kombinovaná forma	celkem
KTF	513	368	881
ETF	462	297	759
HTF	896	119	1 015
PF	4 022	485	4 507
1. LF	4 193	947	5 140
2. LF	1 403	329	1 732
3. LF	1 492	386	1 878
LFP	1 872	138	2 010
LFHK	1 421	392	1 813
FaF	1 489	187	1 676
FF	6 618	1 656	8 274
PřF	4 385	579	4 964
MFF	2 393	493	2 886
PedF	3 238	1 831	5 069
FSV	3 651	1 073	4 724
FTVS	1 624	521	2 145
FHS	1 880	778	2 658
UK	41 552	10 579	52 131

Zdroj: VZČ UK

Průměrná **neúspěšnost studia** není na UK zejména ve srovnání s technicky zaměřenými vysokými školami příliš vysoká (ve sledovaném období 12-25 %) a patrně proto koncepční dokumenty neformulují v této oblasti žádné cíle a výroční zprávy jí věnují jen malou pozornost. Největší neúspěšnost studentů v 1. ročníku vykazuje FHS (až 35 %) následovaná FTVS a MFF (cca 26 %). Velmi malou neúspěšnost vykazují lékařské fakulty, ale také PřF.

Počty **absolventů** v posledních letech meziročně narůstají cca o 3 % a jejich četnost v jednotlivých skupinách oborů zhruba kopíruje situaci v počtech studentů. Znamená to, že neúspěšnost studia, případně délka studia, není v žádné ze skupin oborů natolik odlišná, aby se projevila ve změně „pořadí“ oborů podle četnosti absolventů.

Ve sledovaném období se **míra nezaměstnanosti absolventů** pohybovala mezi 1,3-1,9 %, v roce 2011 se zvýšila na 2,8 %²⁴. Přestože je zatím nezaměstnanost velmi nízká a koncepční

²³ Někteří studenti jsou zapsáni zároveň na více než jedné fakultě. Tabulka udává počet tzv. studií.

²⁴ Míra nezaměstnanosti absolventů bakalářského studia není v této zprávě analyzována, neboť počet nezaměstnaných absolventů byl mezi lety 2004-2010 nižší než 20 absolventů, poté se zvýšil, poslední tři

dokumenty v této oblasti žádné záměry neformulují, z výročních zpráv UK je zřejmé, že Univerzita Karlova situaci na trhu práce pravidelně sleduje. Dokumentuje to například její zájem o požadavky pracovního trhu na portálu Career Market, jehož partnery jsou PedF, PřF a MFF a jehož cílem je vytvářet ucelený systém komunikace mezi studenty, absolventy, pedagogy a zaměstnavateli. Potvrzují to i tradiční cykly přednášek, workshopů a dalších akcí pro studenty posledních ročníků pod názvem *Absolvent*, podpora úsilí o systematickou práci s absolventy, která se odehrává zejména na úrovni fakult, sledování a využívání výzkumů v oblasti zaměstnanosti a uplatnění absolventů (např. Reflex, centralizované rozvojové projekty apod.).

2. Bakalářské a magisterské studium

Implementace strukturovaného studia

Priority DZ UK 2004-2010 vztahující se ke vzdělávací činnosti navazují na uplynulé období stabilizace a úspěšné akreditace většiny studijních programů a reflektují zahájení přechodu na strukturované třístupňové studium v souladu s Boloňským procesem. Cílem tohoto DZ bylo „*důsledně prosazovat strukturaci studijních programů na bakalářské a následné magisterské programy všude, kde neexistují závažné důvody mluvící v neprospěch těchto změn*“, a tudíž „*hledání optimální podoby strukturovaného studia*.“ Znamenalo to aktivně vstoupit do přípravy akreditačního procesu, preferovat bakalářské studium jako předstupeň pro navazující magisterské studium, ale v odůvodněných případech realizovat samostatné (profesní) bakalářské studijní programy, a to i ve spolupráci s kvalitními partnery.

Strategickým cílem UK pro další období (DZ UK 2011-2015) je proto vyhodnotit dopady restrukturalizace a vzít přitom v úvahu dlouhodobý cíl UK být uznávanou výzkumnou univerzitou se strategickým cílem orientovat se na doktorská a magisterská (navazující i dlouhá) studia, neplánovat nárůst, ale spíše zvážit i pozvolné snižování počtu studentů v bakalářských studijních programech, jak bylo uvedeno výše. Zároveň je cílem podpořit i nadále profesní bakalářské studijní programy, ale pouze tam, „*kde je o ně výrazný společenský zájem a kde jsou podmínky kvalita jejich provozování jedinečné*“. Záměrem UK pro současné období je též „*zachovat prestižní tradiční, tzv. malé obory*“.

Obecně se studiem, a tudíž i s restrukturalizací, souvisejí cíle UK týkající se studentů se speciálními potřebami. DZ UK 2011-2015 konstatuje, že podpora těmto studentům je poskytována jak z celouniverzitní úrovně, tak z úrovně jednotlivých fakult a ukládá „*pokračovat ve vytváření podmínek pro to, aby nadaní studenti se speciálními vzdělávacími potřebami na UK bez překážek studovali*.“

K úvodní prioritě obou DZ UK (2004-2010, 2011-2015) o propojení vzdělávací činnosti s výzkumem a vývojem se jednoznačně hlásí všechny fakulty a považují se za součást výzkumné univerzity. Nutnost pěstovat vědu a výzkum ve spojení se vzdělávací činností zdůrazňují všechny fakulty především v doktorském stupni studia (podrobněji viz níže), jejich koncepční dokumenty však tento požadavek vztahují i na navazující magisterské či nestrukturované „dlouhé“ magisterské studium a obecně deklarují podporu propojení vzdělávací činnosti s tvůrčí či vědeckou prací na všech třech stupních.

roky se pohyboval mezi 40-60 absolventy (současně se však v souvislosti s masifikací studia zvýšily i počty absolventů bakalářského studia, kteří dále ve studiu nepokračují). Standardizovaná míra nezaměstnanosti kvůli takto malým číslům vykazuje poměrně velké výkyvy: v roce 2004 dosahovala podle údajů z databáze Střediska vzdělávací politiky (dubnový sběr, dva roky od absolvování studia) téměř 8%, poté se do roku 2010 pohybovala mezi téměř 6% a necelými 2%, v posledních letech činila 3-4%.

DZ UK 2011-2015 vychází ze současného stavu restrukturalizace studia, konstatuje, že tento úkol byl v zásadě dokončen v roce 2008, a dokumentuje to i kvantitativním údajem: „V roce 2009 bylo ve strukturovaném studiu zapsáno již více než 60 % studentů univerzity.“

Z podrobnějšího studia dokumentů fakult vyplývá, že fakulty přistupovaly k restrukturalizaci studia velmi diversifikovaně.

Příkladem rychlého přechodu na novou strukturu studia může být FSV, která již na začátku sledovaného období (v roce 2004) nepřijímala studenty do nestrukturovaného magisterského studia. Restrukturalizace proběhla rychle na PřF, MFF a FTVS. Více času (až do akademického roku 2008-2009) si tento proces vyžádal na FF vzhledem k velkému počtu a rozmanitosti studijních oborů. Zvláštním případem je FHS, která zavedla strukturované studium od svého vzniku v roce 2000.

Do skupiny fakult, které se po velmi vážné diskusi rozhodly ponechat nestrukturované magisterské studium, patří především PF, jejíž nový nestrukturovaný magisterský studijní program získal akreditaci v roce 2010; PF jako jediná z fakult UK nenabízí žádné bakalářské studium. Podobně se vyrovnaly s boloňskou reformou všechny lékařské fakulty a FaF, které však kromě hlavních „dlouhých“ magisterských programů nabízejí i některé profesní bakalářské a navazující magisterské programy. Toto rozhodnutí bylo ovšem většinou učiněno na základě uznávaných evropských profesních norem.

Na UK tak zůstalo 10 nestrukturovaných magisterských programů, které se nečlení na obory:

- 5 programů Všeobecné lékařství (6 let) na lékařských fakultách;
- 3 programy Zubní lékařství (5 let) na 1. LF, LFP a LFHK;
- Farmacie (5 let) na FaF;
- Právo a právní věda (5 let) na PF.

Zůstaly i dva nestrukturované obory:

- Učitelství pro 1. stupeň základních škol (5 let) na PedF;
- Katolická teologie (5 let) na KTF.

I když se jedná o malý počet programů a oborů, studuje v nich v současné době cca 15 tisíc studentů, což je 36 % všech studentů v bakalářských a magisterských programech na UK.²⁵

Kvalitativní analýza, která by zhodnotila „především dopady restrukturalizace studia v různých studijních programech, [...] a reálnou prostupnost studia“ (ADZ UK 2012) v hodnoceném období zveřejněna nebyla. Fakulty však potřebu analýzy pociťují a cíle v jejich strategických dokumentech dokládají, že s analýzou dopadů implementace Boloňské reformy v oblasti strukturovaného studia počítají.

Příkladem může být např. PedF, jejíž koncepční dokumenty požadují analýzy jako podklad pro jakékoliv zaváděné změny; některé analýzy již byly provedeny a na dalších se pracuje. Kritické

²⁵ UK má akreditaci „na dostudování“ pro ještě celou řadu dalších „dlouhých“ magisterských programů. Do těchto programů už nejsou přijímáni noví studenti a studuje v nich v současné době již jen malý počet studentů. Patří mezi ně např. studijní program Psychologie na FF; byly již akreditovány stejnojmenné programy bakalářský a navazující magisterský, do nichž jsou studenti přijímáni.

vyhodnocení zavedení strukturovaného studia a případné úpravy na základě jeho výsledků požaduje též DZ FF 2011-2021.

Fakulty byly velmi aktivní při tvorbě nových studijních programů a jejich akreditací. Posuzovat však rozsah vzdělávací nabídky podle počtu akreditovaných, uskutečňovaných či otevíraných studijních programů a oborů je dosti problematické. Některé významné studijní programy (např. Všeobecné lékařství) se na obory nečlení, jindy jsou prezenční a kombinovaná forma studia považována za různé obory (např. většina oborů NMgr. programu Matematika na MFF). Dále vedle sebe existují akreditované studijní programy/obory, do kterých jsou přijímáni studenti, a programy/obory reakreditované „na dostudování“. Aktuální informace o akreditovaných studijních programech a oborech a jejich současném statusu (vyučován, nevyučován, na dostudování) lze nalézt v akreditační databázi přístupné z webové stránky UK.

Více než polovina všech studijních programů na UK je akreditována také v cizím jazyce (VZ UK 2012), především v angličtině. Vysoké počty zahraničních studentů jsou charakteristické především pro lékařské fakulty, ale též např. pro FSV, která ve své VZ za rok 2010 uvádí, že „Skutečnost, že v rámci výměny převazují přijíždějící studenti nad těmi, které FSV vysílá do zahraničí, není třeba chápat jako problém, spíše jako potvrzení atraktivity fakulty pro její zahraniční partnery.“ Šesti fakultám se podařilo uskutečňovat již osm studijních programů v cizím jazyce společně se zahraničními vysokými školami formou *joint-degree*.

Další formy mezinárodní spolupráce ve vzdělávací činnosti jsou uvedeny v oddílu věnovaném internacionalizaci.

Strategický záměr v DZ UK 2001-2015 „nadále podporovat **profesní bakalářské studijní programy** pouze tam, kde je o ně výrazný společenský zájem a kde jsou podmínky a kvalita jejich provozování jedinečné“ je významný pouze pro některé fakulty UK, např. pro lékařské fakulty, FTVS a některé další. Na UK se v současné době uskutečňuje devatenáct bakalářských studijních oborů (některé na více fakultách), které mají profesní charakter, ve většině z nich se jedná o přípravu na regulovaná povolání. Hlavní oblastí jsou nelékařské zdravotnické obory, jako Všeobecná sestra, Fyzioterapie, Zdravotní laborant a jiné, které nabízejí čtyři lékařské fakulty (s výjimkou LFP), FaF a FTVS. Dalšími významnými oblastmi jsou sociální práce, kde nabízejí studium ETF a HTF, a pedagogika a vychovatelství, kde požadované kvalifikace nabízí PedF a HTF. Dva profesní obory je možno studovat na MFF. Profesní bakalářské programy/obory se tudíž uskutečňují na celkem deseti fakultách UK a studuje v nich přes sedmnáct procent z celkového počtu studentů bakalářských oborů na UK. Společenský zájem se projevuje zejména u oborů připravujících na regulovaná povolání, kterých je sedmnáct. Z hlediska množství oborů i počtu studentů je nejvýznamnějším sektorem zdravotní profesní vzdělávání na lékařských fakultách. Analýza provedená v roce 2012 ukázala, že prostředí výzkumně zaměřené univerzity poskytuje pro uskutečňování dobře zvolených profesních oborů vysoce kvalitní a jedinečné podmínky, jak ve využívání specializovaných pracovišť a laboratoří, tak v zapojení vysoce kvalifikovaných pedagogů. I když profesní bakalářské programy nepatří mezi priority UK, mají zde své pevné a důležité místo.

Přijímací řízení

DZ UK 2004-2010 ani jeho ADZ žádné konkrétní cíle pro přijímací řízení nestanovují. Jedním z cílů DZ UK 2011-2015 je posilovat výběrovost studia na UK ve všech jeho stupních.

Přijímací řízení na UK se řídí především ustanovením zákona o vysokých školách a dále pak Statutem UK, resp. *Řádem přijímacího řízení*, který je jeho přílohou. *Řád přijímacího řízení* dává fakultám velkou pravomoc ve stanovení dalších podmínek přijetí ke studiu, kterými jsou určité znalosti, schopnosti, nadání či prospěch na střední škole, ve způsobu ověření těchto podmínek přijímací zkouškou, v možnosti od této zkoušky upustit apod. Dále dává fakultám prostor pro

rozhodnutí o počtu přijatých uchazečů, o stanovení odlišných podmínek pro studenty studující jiné studijní programy v ČR nebo v zahraničí, pro studenty, kteří jiný program již absolvovali apod.

Časový vývoj údajů o přijímacím řízení za celou UK je uveden v tabulce. Vyplývá z ní, že počty přihlášených se za celé období navýšily zhruba o 10 tisíc, i když nárůst zájmu nebyl zcela rovnoměrný. Poměr počtu přijatých a přihlášených je zhruba 30 % a časem spíše mírně vzrůstá.

POČTY PŘIHLÁŠEK A PŘIJATÝCH STUDENTŮ							
rok	počet přihlášek	% KS	přijetí celkem	přijetí			
				Bc.	NMgr.	Mgr.	Ph.D.
2004	52 787	10,5	16 182	6 000	-	8 510	1 571
2005	54 405	3,0	16 496	6 445	1 211	7 322	1 672
2006	54 492	13,1	17 343	7 765	2 231	5 744	1 603
2007	56 396	13,1	18 399	9 481	2 639	4 682	1 597
2008	61 541	13,3	21 685	12 464	3 251	4 428	1 542
2009	61 621	13,1	22 448	12 074	4 098	4 701	1 575
2010	64 545	13,8	23 091	12 054	4 645	4 738	1 654
2011	64 544	13,0	21 997	10 680	4 967	4 876	1 509
2012	66 252	12,2	21 120	10 113	5 141	4 603	1 480

Zdroj: VZ UK 2004-2012

Zájem uchazečů o studium na jednotlivých fakultách či o studium jednotlivých oborů se dosti liší (a s časem se též mění) a fakulty tomu přizpůsobují svoji strategii při přijímacím řízení. Ve snaze získat talentované studenty přijímají některé fakulty uchazeče bez přijímací zkoušky na základě vynikajícího prospěchu na střední škole nebo na základě účasti v různých soutěžích, jako jsou oborové olympiády, nebo v korespondenčních seminářích. Úplné zrušení přijímacích zkoušek (např. na MFF nebo ETF) se však neosvědčilo a zkoušky byly po několika letech zase zavedeny.

Prostupnost studia, kreditní systém, dodatek k diplomu, uznávání studia

Dlouhodobým cílem UK je „odstraňovat bariéry, které z jednotlivých pracovišť i fakult vytvářejí uzavřené celky“, podporovat prostupnost studia i přestupy, které by se měly obejít bez komplikací, optimalizovat podmínky pro absolvování předmětů na jiných fakultách než na té, kde je student zapsán. Usnadnění prostupnosti by mělo podpořit zavedení kreditního systému, ale i další nástroje, jako jsou vhodně definované podmínky návaznosti mezi bakalářskými a navazujícími magisterskými programy, aktualizované informace zveřejňované ve vhodné formě (sylaby, anotace) apod., ale zejména dohody mezi fakultami o vzájemném uznávání splnění studijních povinností. Opakovaným cílem koncepčních dokumentů je zavedení kreditního systému, vydávání dodatku k diplomu a získání jak DS Label, tak ECTS Label.

UK reagovala na situaci, kdy novelou zákona o vysokých školách z roku 2005 fakulty ztratily právo na vlastní studijní a zkušební řády, komplexní úpravou *Studijního a zkušebního řádu UK*. Tento předpis vytvořil jednotná rámcová studijní pravidla, která podporují prostupnost studia a využívání studijní nabídky v rámci celé UK, sjednotil mj. i kreditní systém, umožnil však i specifické úpravy studijních předpisů na jednotlivých fakultách.

Implementace kreditního systému, která byla dokončena v roce 2007, je téměř bez výjimky považována za významný příspěvek k rozvoji vzdělávací činnosti na univerzitě a na jejích fakultách a proběhla na UK bez zřejmých zásadních problémů. Nejčastěji zmiňovanou předností kreditního systému je zlepšení prostupnosti studia jak mezi fakultami UK, tak uvnitř fakult mezi studijními programy/obory i mezi jednotlivými stupni studia a podpora internacionalizace studia.

Dobrou funkci kreditního systému mohou zatím doložit příklady dobré praxe, podrobná analýza (která je záměrem DZ UK 2011-2015 i DZ na řadě fakult) není zatím k dispozici.

Vydávání dodatku k diplomu patří již k běžně zvládnutým povinnostem, což kromě jiného dokumentuje úspěšné získání DS Label pro UK. Cíl připravit podklady pro podání žádosti o udělení ECTS Label nebyl od roku 2009 nijak komentován.

Problematika uznávání studia zasahuje do dvou oblastí. První z nich souvisí s internacionalizací studia a studentskými mobilitami a týká se uznávání části studia realizovaného studenty UK na zahraniční vysoké škole. O těchto záležitostech je pojednáno v oddílu věnovaném internacionalizaci.

Druhá oblast zahrnuje uznávání uceleného zahraničního vysokoškolského vzdělání (nostrifikaci zahraničních diplomů). Vzhledem k velké prestiži UK a její široké nabídce studijních oborů představuje vyřizování žádostí o uznání poměrně rozsáhlou agendu. Počet žádostí v posledních letech neustále stoupá, např. v roce 2012 se zdvojnásobil oproti předcházejícímu roku a přesáhl 1 250.

VZ UK i některých fakult sledují statistická data týkající se uznávání zahraničního vzdělání. V průměru bývá něco přes 25 % žádostí zamítnuto. Výjimkou v uznávání je PF, která velkou část žádostí odmítá, její VZ tuto skutečnost komentují jen velmi stručně.

Formy studia, společné studijní programy, spolupráce s praxí

UK deklarovala již prostřednictvím DZ UK 2004-2010 významnou podporu užívání moderních informačních technologií ve vzdělávání s důrazem na zajištění materiálních podmínek pro fungování takto koncipované výuky, zatímco DZ UK 2011-2015 spojuje distanční vzdělávání s konceptem celoživotního učení, který by měl být výzvou pro vytváření a nabídku nových forem vzdělávání.

Otevřenost Univerzity Karlovy vzhledem k partnerům i celé společnosti, rozvoj spolupráce s domácími i zahraničními partnery a podporu interdisciplinaritu, která je na spolupráci postavená, obsahoval již DZ UK 2004-2010. Konkrétněji se tyto cíle projevily v podpoře společných programů s VOŠ, spolupráce mezi fakultami i s dalšími vysokými školami nebo v realizaci profesních bakalářských studijních programů s kvalitními partnery. V dalším období se podobné záměry objevily spíše implicitně v různých oblastech vzdělávací činnosti UK.

POČTY STUDENTŮ (STUDIÍ) NA UK V RŮZNÝCH FORMÁCH STUDIA											
rok	Bc.		Mgr.		NMgr.		Ph.D.		celkem		
	PF	KF	PF	KF	PF	KF	PF	KF	PF	KF	PF+KF
2004	7 128	2 200	25 068	1 297	1 737	321	2 654	3 986	36 647	7 744	44 391
2005	8 816	2 423	24 286	1 180	1 878	428	2 724	4 180	37 704	8 211	45 915
2006	10 749	2 727	22 851	879	2 717	544	2 899	4 465	39 216	8 615	47 831
2007	12 420	3 117	20 644	728	3 744	670	2 899	4 760	39 707	9 275	48 982
2008	14 623	3 893	18 964	563	4 666	998	3 009	4 659	41 262	10 113	51 375
2009	15 743	4 413	17 624	420	5 413	1 257	3 184	4 788	41 964	10 878	52 842
2010	16 365	4 725	16 670	343	6 183	1 473	3 271	4 818	42 489	11 359	53 848
2011	15 958	4 434	15 976	307	7 004	1 504	3 285	4 843	42 223	11 088	53 311
2012	15 400	4 135	15 237	246	7 574	1 501	3 341	4 697	41 552	10 579	52 131

Zdroj: VZČ UK

Na všech fakultách převažuje zájem o prezenční studium. Nižší počty studentů v kombinovaném studiu nejsou však dány jenom zájmem, ale také, a někdy především, obsahem studijních

programů a studijních oborů, protože v některých případech nemusí být kombinované studium vhodné, někdy dokonce ani použitelné – jde především o lékařské a přírodovědné obory s velkou částí praktické a laboratorní výuky, kterou nelze nebo není vhodné uskutečňovat v distanční formě. Taktéž PF zatím magisterský program nabízí pouze v prezenční formě, v případě lékařských fakult uskutečňování programů Všeobecné lékařství a Zubní lékařství v prezenční formě je požadavkem směrnice EU. Proto nejméně programů v kombinované formě studia je u dlouhých nestrukturalizovaných magisterských programů.

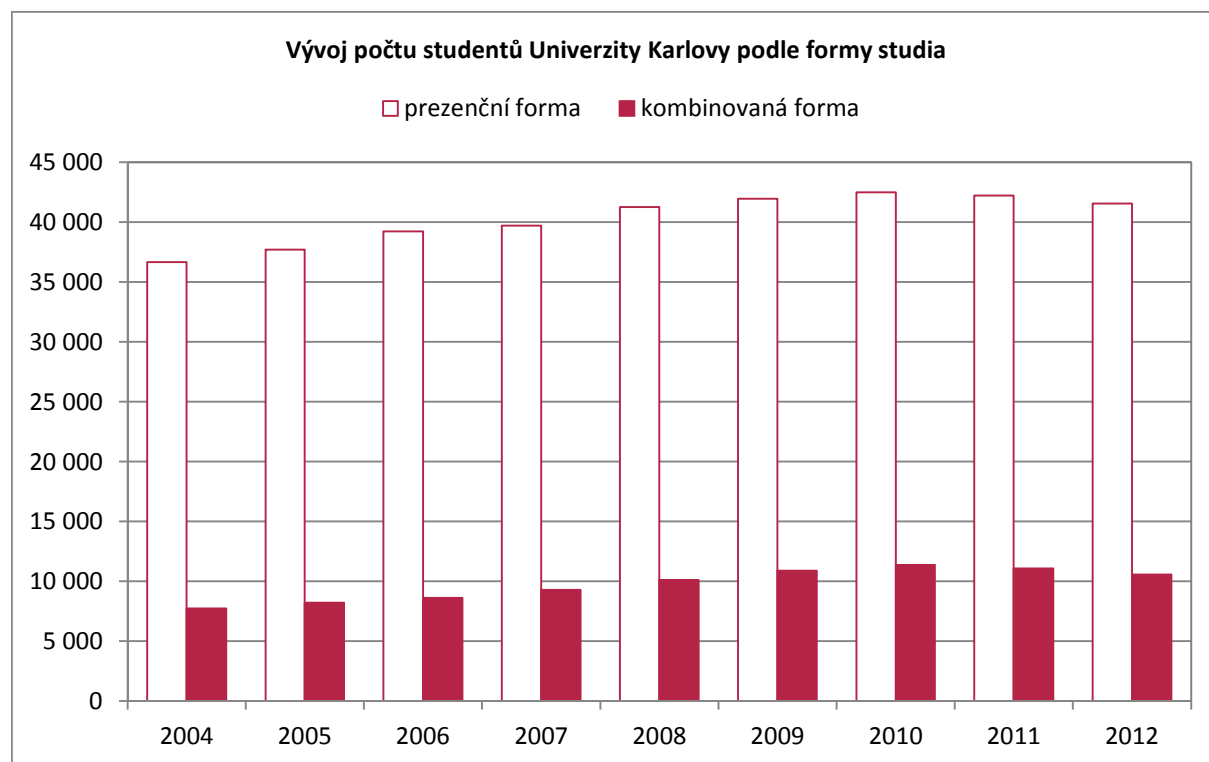
Naopak zkušenosti některých fakult s kombinovaným studiem jsou velmi dobré, zdůrazňována je například možnost využít kombinované formy studia pro uspokojení poptávky po studiu (FSV) a poskytnout tak vzdělání většímu počtu zájemců, než by tomu bylo pouze v případě prezenčního studia.

Počty studentů v kombinovaném studiu narůstají a zřetelné to je zejména u bakalářského studia.

Studijní programy uskutečňované společně více fakultami, případně ve spolupráci s dalšími VŠ nebo VOŠ, jsou pro jednotlivé fakulty více či méně vhodné nebo atraktivní. Spolupráce s VOŠ je patrně zajímavá a užitečná například pro teologické fakulty v oblasti sociální práce.

Zajímavým příkladem spolupráce s mimouniverzitními partnery byla příprava nového nestrukturovaného magisterského studijního programu na PF. Diskuse o obsahu studia se účastnily ostatní právnické fakulty v ČR a právnické fakulty v SR, využito bylo členství PF v evropské organizaci právnických fakult ELFA, diskusí se účastnili zástupci právnických profesí, Ministerstva spravedlnosti, Senátu PČR, Ústavního soudu a další odborníci, včetně řady významných osobností ze zahraničí.

Také PedF v souladu s požadavkem ADZ PedF 2010 „provést analýzu stávajících studijních programů z hlediska požadavků pedagogické praxe“ plánuje rozvoj spolupráce s fakultními školami a dalšími pracovišti na uskutečňování studijních programů fakulty.

Zdroj: VZČ UK

Podpora studentů

UK podporuje své studenty finančně různými druhy **stipendií**. Celkový objem rozdělovaných prostředků v posledních letech rostl a v roce 2012 dosáhl částky přes 460 mil. Kč. Největší část (téměř 60 %) tvořila stipendia pro studenty doktorských programů. Motivační roli hrají stipendia za vynikající studijní výsledky, která podle *Stipendijního řádu* pobírá vždy nejméně 10 % nejlepších studentů dané fakulty, studijního programu a ročníku. Celková částka na tato stipendia vzrostla z cca 30 mil. Kč v roce 2011 na 37 mil. Kč v roce 2012. Dalšími druhy jsou stipendia na ubytování, sociální stipendia a šest druhů účelových stipendií.

Významnou formou podpory jsou **služby** poskytované studentům. Kromě služeb ubytovacích (13 tisíc lůžek na kolejích) a stravovacích (11 menz) jsou to zejména informační a knihovnické služby poskytované knihovnami na fakultách a dalších součástech UK. Vydávání publikací, periodik a učebních textů zajišťují kromě univerzitního nakladatelství Karolinum i fakultní vydavatelství (Matfyzpress, Pedagogická fakulta, Filozofická fakulta) a fakultní ediční střediska (např. na PF).

Informační a poradenské služby poskytuje na celouniverzitní úrovni Informační a poradenské centrum UK, jehož součástí jsou Psychologická poradna, Profesní poradna a Sociálně-právní poradna. Kancelář pro studenty se speciálními potřebami systematicky pečuje zhruba o 200 studentů.

Podpora **studentů se speciálními potřebami** je významnou silnou stránkou UK i většiny fakult, jejich aktivity někdy dokonce do jisté míry „předbíhají“ záměry formulované na úrovni UK. Hlavními nástroji podpory jsou: modifikace přijímacího řízení, modifikace studijních podmínek, poskytování klíčových podpůrných služeb, zpřístupňování a úpravy prostor, zejména učeben a knihoven, poskytování knihovnických a informačních služeb, zvýhodnění při žádostech o ubytování apod. Příklady hodné zveřejnění je možné najít na všech fakultách, uveďme proto některé z nich.

Do podpory studentů se specifickými vzdělávacími potřebami je na FF vedle studijního oddělení zapojena i řada pracovníků jednotlivých kateder, ústavů a knihoven. S pozitivním ohlasem učitelů se setkávají semináře, které se zabývají využitím osvědčených postupů pro studium studentů s různým typem postižení a využitím výsledků analýzy provedené na základě dotazníkového šetření o vhodnosti oborů pro studenty s různým postižením. Nepochybně velmi důležitá je pro tyto studenty možnost požádat o modifikaci průběhu studia na základě individuálního studijního plánu na počátku každého semestru atd. Za zmínku stojí i rozvoj a stále zlepšování služeb studentům se speciálními potřebami na FTSV, kde mohou být nároky na tyto služby komplikované a obtížné.

Na úrovni UK bylo v roce 2012 provedeno celkové vyhodnocení poskytovaných služeb, na jehož základě byl vydán nový předpis *Standardy podpory poskytované studentům a uchazečům o studium se speciálními potřebami na Univerzitě Karlově v Praze*. Ten nahradil podobný předpis z roku 2008, provedl standardizaci poskytovaných služeb podle nové typologie, zavedl pravidla pro funkční diagnostiku a zejména zavedl systém hodnocení kvality poskytování všech typů služeb.

Hodnocení a zajišťování kvality

Pro naplnění všech významných cílů ve vzdělávání je velmi důležité zajišťování její kvality. V systému zajišťování kvality přikládá UK významnou roli funkci garanta studijního oboru, který zde byl zaveden již v roce 1999. V návaznosti na novelu zákona o vysokých školách z r. 2010, který garanty zavedl v obecném předpisu, a v návaznosti na Standardy Akreditační komise provedla UK celkové vyhodnocení a revizi vnitřních předpisů se záměrem posílit roli garantů

jako klíčových ručitelů za obsah a kvalitu vzdělávání v příslušných studijních programech a oborech. Přitom je důležité, aby plně fungoval dvojstupňový systém, tj. garantů na úrovni studijních oborů i studijních programů. Novým předpisem *Činnost garantů studijních programů, oborových garantů a oborových rad* byly mj. zavedeny v bakalářských a magisterských programech, které se člení na více oborů, Rady garantů studijního programu, složené z oborových garantů (je to jistá analogie oborových rad u doktorských programů). Garanti programů i oborů by měli hrát klíčovou roli nejen při přípravě akreditačních materiálů, ale ve všech oblastech zajišťování kvality studia, včetně vyhodnocování studentských hodnocení.

Studentská hodnocení výuky poskytují při zajišťování kvality velmi užitečnou zpětnou vazbu. DZ UK 2004-2010 označil pravidelné hodnocení výuky studenty za důležitý prvek při hledání optimální podoby strukturovaného studia, která předpokládá průběžné hodnocení kvality. Kvalita vzdělávání je implicitně zakotvená ve většině záměrů DZ UK 2011-2015, zatímco explicitní požadavky se dostaly především do nástrojů k naplňování jeho cílů – zkvalitnit periodické hodnocení kvality studenty a absolventy, zvýšit kvalitu studijních programů s využitím silných stránek skupin příbuzných oborů a odstranit redundance a nefunkční duplicity. Mezi nástroji lze najít též požadavek vyhodnotit dosavadní praxi se studentským a absolventským hodnocením kvality výuky, ale i nástroje týkající se blízké i patrně vzdálené budoucnosti – tj. vyhodnocení výsledků pilotní implementace projektu Q-RAM a aktivní využití akreditační instituce, pokud k němu na základě změny zákona o vysokých školách dojde.

Studentské hodnocení výuky organizované na fakultách, případně na katedrách a dalších pracovištích, slouží jako bezprostřední zpětná vazba pro vyučující a pro další odpovědné pracovníky. Pravidla pro studentská hodnocení jsou stanovena *Řádem pro hodnocení výuky studenty na UK*, některé fakulty však rozvíjejí svoje vlastní systémy. Na celouniverzitní úrovni probíhá hodnocení vybraných kurzů a již třikrát v průběhu sledovaného období se uskutečnilo hodnocení vybraných profilových předmětů (2009, 2010 a 2011), s cílem najít možnost srovnání mezi oborově příbuznými fakultami.

Příkladem dobré praxe může být využití profesionálně připraveného dotazníku pro studentské hodnocení, který využívá FSV a velmi dobře zpracované, veřejně dostupné výsledky hodnocení. Inspirací mohou být i cíle FTVS, která plánuje komplexní hodnocení kvality vzdělávací činnosti, v níž se odrazí výstupní produkty fakulty, internacionalizace, nákladovosti pracovišť apod.

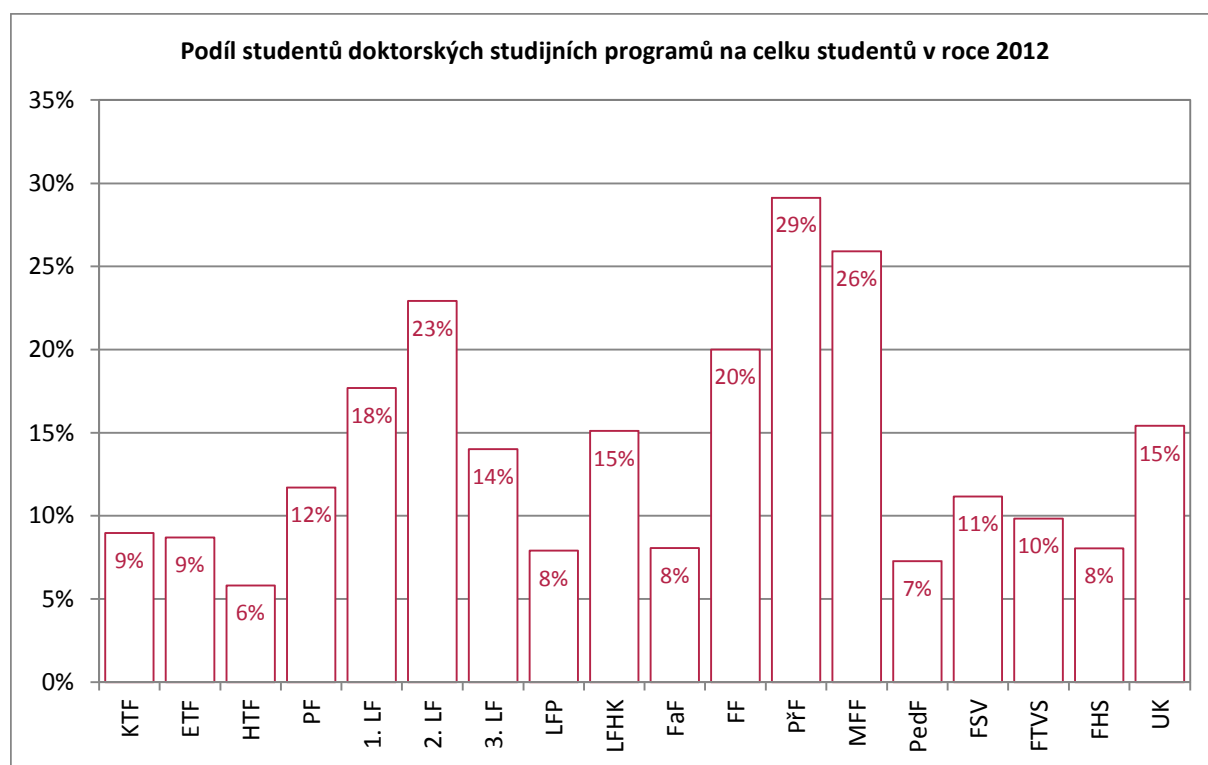
3. Doktorské studium

Doktorskému studiu je ve vzdělávací činnosti UK věnována značná pozornost, podle DZ UK 2011-2015 je považováno za *prioritu vzdělávací činnosti*. Oba dlouhodobé záměry zdůrazňují nutnost jeho *propojení s vědeckou a výzkumnou činností jednotlivých pracovišť*.

Nabídka doktorských studijních programů a oborů je na UK velmi široká, jsou akreditovány na všech 17 fakultách.

O postavení doktorského studia na UK svědčí několik kvantitativních ukazatelů. **Celkový počet doktorandů** na UK vzrostl mezi roky 2004 a 2011 o téměř 23 %, v roce 2012 poklesl o 2 % a činil 7 600. Jelikož celkový počet studentů rovněž rostl, **podíl** doktorandů z celkového počtu studentů zůstával prakticky konstantní ve výši 15,7 %. Tento podíl je druhý nejvyšší v ČR, větší podíl doktorandů má pouze VŠCHT (20 % v roce 2012, 23,8 % v roce 2010), přičemž celostátní průměr v roce činil 2012 7,5 %.

Za průměrnou hodnotou téměř 16 % pro celou UK se ovšem skrývá poměrně velké rozpětí tohoto poměru na jednotlivých fakultách, které se pohybuje od cca 6-8 % na PedF, HTF a FHS (kde ovšem trvale roste) do cca 30 % na PřF.

Zdroj: VZČ UK

Doktorandi UK tvoří největší část z doktorandů na všech vysokých školách v ČR, kolem 30 % – také tento podíl zůstává dlouhodobě téměř konstantní.

O doktorské studium na UK projevují zájem nejen absolventi magisterského studia z vlastní fakulty, ale hlásí se do něho též uchazeči jak z jiných fakult UK, tak i z jiných vysokých škol v ČR i ze zahraničí. Podíl těchto uchazečů na počtu přijímaných²⁶ se na jednotlivých fakultách dosti liší: na třech pražských lékařských fakultách (1. LF, 2. LF, 3. LF) a FHS to byla dokonce více než polovina, téměř polovina to byla na ETF, LFHK a PedF; pouze na třech fakultách byl tento podíl menší než 20 %: na FaF činil 17,3 %, na MFF 9,8 % a na HTF 7,5 %. Z jiných vysokých škol přišlo nejvíce doktorandů na FHS (26,6 %), PF (26,5 %) a PedF (24,9 %). Mezi zapsanými do doktorského studia na UK bývá každoročně asi 15 % cizinců. Z těchto údajů vyplývá, že **prostupnost** mezi magisterským a doktorským stupněm je na UK poměrně velká, stejně tak jako otevřenost uchazečům o doktorské studium z jiných vysokých škol.

Ukazatele jako počet doktorandů nebo jejich podíl z celkového počtu studentů vypovídají jen přibližně o rozsahu a významu doktorského studia na dané vysoké škole nebo fakultě, neboť jsou ovlivněny jednak průměrnou dobou doktorského studia (která může značně převyšovat standardní dobu studia), jednak rozsahem magisterského a především bakalářského studia. Jako ukazatel s větší vypovídací hodnotou se jeví **počet absolventů** doktorského studia. Ten na celé UK vzrostl během hodnoceného období cca o 55 % a dosáhl v roce 2012 hodnoty 771. Nejvíce absolventů mají pochopitelně velké fakulty s velkým počtem doktorských studijních programů a oborů, PřF a FF, kde se počet absolventů pohybuje ročně kolem 150.

Jako poměrně objektivní ukazatel relativního zastoupení doktorského studia na jednotlivých fakultách se jeví **podíl absolventů doktorského a magisterského studia**. Jelikož zejména u malých fakult mohou být velké meziroční fluktuace v počtu absolventů, bereme pro výpočet

²⁶ Následující data jsou převzata ze studie Ryška, R. et al.: *Zaměstnatelnost a uplatnění absolventů Univerzity Karlovy*. SVP, Praha 2012. Vzhledem k meziročnímu kolísání bereme pro srovnání průměrné hodnoty za období 2003-2011.

uvedeného poměru vždy souhrnný počet absolventů za celé sledované období 2004-2012. Podle tohoto ukazatele je doktorské studium relativně nejvíce zastoupeno na MFF, PřF (okolo 30 %) a ETF (cca 25 %); následuje FF (cca 20 %), lékařské fakulty (s výjimkou LFP), FSV a FaF (12 až 14 %). Na ostatních fakultách je tento poměr menší než 10 %.

Lze konstatovat, že na více než polovině fakult odpovídá poměrné zastoupení doktorského studia obecným představám o výzkumné univerzitě. UK je však současně naší největší vysokou školou a vzdělává značné počty odborníků pro řadu profesí (učitelé, lékaři, právníci), jejichž každodenní výkon není nezbytně spojen s vědeckou činností. Jelikož v nejbližší budoucnosti nelze očekávat zvyšování celkového počtu studentů UK (spíše půjde o mírné snižování), nemá patrně smysl usilovat o další zvyšování relativního (ani absolutního) počtu doktorandů. Dlouhodobé záměry ani jejich aktualizace ostatně v tomto směru žádné cíle nestanoví.

DZ UK 2004-2010 však stanovil několik úkolů s cílem „*dále zvýšit úspěšnost doktorského studia*“, má se však zároveň „*také usilovat o prosazení náročných kritérií doktorského studia, jejichž plnění by se na UK stalo standardem*“. Pokud jde o **úspěšnost** doktorského studia, je možno ji hodnotit podle počtu absolventů a počtu „neúspěšných“, tj. těch, kteří studium (v témže roce) ukončili „způsobem jiným než absolvováním, přestupem, převodem, zánikem akreditace, odnětím akreditace studijnímu programu či úspěšným ukončením stáže“ (VZČ UK 2012). Ročně je UK takových osob přes 600. „Úspěšnost“ je pak možno definovat jako poměr počtu absolventů a součtu počtu absolventů a počtu „neúspěšných“. Takto definovaný ukazatel se v hodnoceném období pohyboval okolo 50 %. To je možno z jistého hlediska považovat za známku náročnosti doktorského studia, je však třeba vzít v úvahu, že část doktorandů ukončuje studium z osobních důvodů a nikoli z důvodů neúspěchu u zkoušek či při obhajobě disertační práce.

Nástrojů pro zajišťování kvality doktorského studia je několik. Podle zákona o vysokých školách studium v doktorském studijním programu sleduje a hodnotí oborová rada. Tu jmenuje děkan pro každý doktorský studijní program uskutečňovaný na fakultě, často i pro jednotlivé obory. Velmi užitečným nástrojem je **pravidelné** (každoroční) **hodnocení doktorandů**, které předepisuje Studijní a zkušební řád UK v čl. 8, odst. 4. Toto spolu s odůvodněním předkládá školitel a následně projednává a schvaluje oborová rada. Závěrem hodnocení je konstatování, jak student plní individuální studijní plán (ISP): A – plní ISP; B – bez závažných důvodů neplní některé části ISP; C – nesplnil povinnosti ISP, což je důvodem pro ukončení studia.

Při hodnocení se rovněž uvádí, zda školitel má základní pracoviště na UK, v AV ČR nebo jinde a zda student v hodnoceném období absolvoval zahraniční stáž v trvání 3 měsíců nebo nad 3 měsíce. Hodnocení za celou fakultu pak projednává rovněž její vědecká rada.²⁷

Ze souhrnných údajů za celou UK vyplývají např. tyto poznatky: Asi 81 % hodnocených doktorandů má školitele z UK, cca 12 % z AV ČR a cca 7 % z ostatních pracovišť. Lze odhadnout, že doktorandů, kteří absolvovali zahraniční stáž alespoň jednou během studia, není více než 75 % (podrobněji je o tom pojednáno v hodnotící zprávě o internacionalizaci). Hodnocení A získává v průměru 80 % doktorandů, hodnocení B 16 % a hodnocení C 4 %. Pro posouzení, zda se zvyšuje úspěšnost doktorského studia, však tyto údaje nepostačují: 4 % hodnocených doktorandů v kategorii C znamená přibližně 300 osob, což je zhruba polovina z počtu vykazovaných jako „neúspěšní“. Je možno pouze konstatovat náznak poklesu podílu hodnocených doktorandů v kategorii C (5 % v období 2005-2010, 4 % v posledních dvou letech).

Akreditační komise provedla v letech 2011-2013 **hodnocení doktorských studijních programů** na všech univerzitních veřejných a státních vysokých školách (s výjimkou

²⁷ Hodnocení jsou všichni doktorandi kromě nově přijatých v daném akademickém roce. Počet hodnocených doktorandů proto může být menší než celkový počet doktorandů uvedený ve výroční zprávě nebo v Matrice studentů.

uměleckých), tudíž i na všech 17 fakultách UK. Každá fakulta nejprve vyplnila dotazník, který sloužil jako vlastní hodnotící zpráva. Účelové pracovní skupiny, jmenované Akreditační komisí, na jeho základě při návštěvě fakulty hodnotily především výzkumnou, vývojovou a další činnost jak garantů a školitelů, tak i doktorandů. Zajímaly se o granty a projekty a o zapojení doktorandů do jejich řešení, sledovaly i personální složení oborových rad, kvalifikaci jejich členů, počet doktorandů u jednotlivých školitelů. Členové pracovních skupin kontrolovali i vybrané disertační práce a jejich tematickou návaznost na akreditované obory. Hovořili též s některými doktorandy. O hodnocení na dané fakultě byla vypracována závěrečná zpráva, která obsahuje doporučení k odstranění zjištěných nedostatků a zpravidla i závěry k akreditaci hodnocených doktorských studijních programů.

Na většině fakult bylo zjištěno, že vysoké procento doktorandů se aktivně podílí na vědecké a výzkumné práci školících pracovišť v rámci grantů poskytovaných domácími i zahraničními agenturami, publikují v zahraničních časopisech a absolvují zahraniční stáže. Kvalita disertačních prací byla shledána většinou jako dobrá. Nebyly-li shledány další závažné nedostatky, vyslovila Akreditační komise v těchto případech zároveň souhlas s prodloužením akreditace příslušných programů či oborů 4 roky, příp. i o 8 let (též s ohledem na dobu platnosti stávající akreditace). Tato situace nastala na všech lékařských fakultách, PF, FSV, FHS. (Na lékařských fakultách se ojediněle vyskytly případy, že v daném programu po delší dobu nebyli žádní studenti a tím ani absolventi; v těchto případech byla zatím ponechána v platnosti stávající akreditace).

S prodloužením akreditace o 4 roky nebo o 8 let souhlasila Akreditační komise u většiny uskutečňovaných doktorských programů/oborů i na dalších 6 fakultách (FaF, FF, PřF, MFF, PedF, FTVS), přičemž si vyžádala předložení kontrolní zprávy, jak byly odstraněny nedostatky zjištěné u některých programů/oborů (u kterých ponechala v platnosti stávající akreditaci). Na teologických fakultách bylo hodnocení většiny programů/oborů rovněž pozitivní, k prodloužení akreditace se však Akreditační komise nevyjádřila. U dvou oborů (Filozofie na ETF a Dějiny křesťanského umění na KTF) požadovala zkvalitnit personální a organizační zabezpečení; do uskutečnění změn navrhla omezení akreditace.

Hodnocení provedené Akreditační komisí tedy ukázalo, že se v převážné většině doktorského studia daří dosahovat cílů týkajících se propojení tohoto studia s vědeckou a výzkumnou činností a prosazování náročných kritérií. Toto hodnocení všech doktorských programů znamenalo velký přínos pro zajišťování kvality prioritní vzdělávací činnosti UK.

Ke kvalitě doktorského studia významně přispívá i **spolupráce s odborníky z jiných institucí**, především z ústavů AV ČR. Ti se na většině fakult podílejí na uskutečňování doktorského studia jako školitelé, konzultanti, členové oborových rad a zkušebních komisí a oponenti disertačních prací. Doktorské studium se tak vyznačuje poměrně vysokou účastí externistů ve všech jeho etapách. Některé fakulty uskutečňují některé doktorské studijní programy výslovně ve spolupráci s jinými institucemi a mají k tomu uzavřeny příslušné dohody. V současné době se tato spolupráce opírá o *Rámcovou smlouvu o spolupráci při realizaci studijních programů a Smlouvu o sdružení uzavřenou mezi Univerzitou Karlovou v Praze a Akademií věd ČR (2007)*. Význačným příkladem dobré praxe je v tomto směru spolupráce UK a AV ČR v oblasti doktorského studia v biologii a medicíně (biomedicíně), kterou navázaly pražské lékařské fakulty již v roce 1992. Spolupráce umožňuje soustředěné využití odborné kapacity obou institucí a účelné využití materiálních prostředků jednotlivých školících pracovišť. Doktorské studijní programy koordinuje Koordinační rada, jejímiž členy jsou i předsedové (případně členové) oborových rad příslušných doktorských studijních programů. Spolupráce se kromě lékařských fakult účastní i FTVS a PřF, ze strany AV ČR např. Fyziologický ústav, Mikrobiologický ústav, Ústav experimentální medicíny, Ústav molekulární genetiky a další.

Dalšími příklady jsou společná pracoviště AV ČR a UK: Centrum mediavelistických studií (FF, Filozofický ústav AV ČR) a Centrum biblických studií (ETF, Filozofický ústav AV ČR).

Příkladem z oblasti společenských věd může být FSV, která uskutečňuje studijní obor Moderní dějiny ve spolupráci s Ústavem pro soudobé dějiny AV ČR a obor Sociologie se Sociologickým ústavem AV ČR.

Přínos bohatě rozvinuté mezinárodní spolupráce ke kvalitě doktorského studia na UK je podrobně dokumentován v hodnotící zprávě o internacionalizaci.

Obecného síle „*Posilování vazby vědy a výzkumu na vzdělávací činnost*“ (DZ UK 2004-2010, část C), který byl upřesněn v ADZ UK 2004/05, 2005/06 a 2006/07, bylo v letech 2004-2009 dosahováno též promyšleným využíváním prostředků na tzv. specifický výzkum. Jeho větší část byla přidělována Grantové agentuře UK, do níž od roku 2006 mohou podávat projekty pouze studenti UK v magisterských a především v doktorských programech. Této snaze vyšla vstříc i novela zákona o podpoře výzkumu a vývoje z roku 2009 (zákon č. 110/2009 Sb.), která nově definovala „**specifický vysokoškolský výzkum**“ (SVV) jako „*výzkum prováděný studenty při uskutečňování akreditovaných doktorských nebo magisterských studijních programů a který je bezprostředně spojen s jejich vzděláváním*“. Finanční prostředky přidělované na SVV jsou na UK od roku 2010 rozdělovány formou dvou soutěží: soutěže SVV a soutěže GA UK. Zatímco projekty SVV jsou určeny pro větší týmy a hromadnější podporu magisterských a doktorských studentů, soutěž GAUK podporuje individuální studentské projekty. Jsou poskytována i tzv. stipendia na výzkum. Členem řešitelského týmu je vždy též školitel doktoranda nebo vedoucí diplomové práce.

Ve výročních zprávách UK jsou pravidelně uváděny počty podaných a přijatých projektů podle fakult a rovněž takto získané finanční prostředky. Např. v roce 2010 bylo z prostředků SVV podpořeno 129 disertačních, 30 rigorózních a 186 diplomových prací.

Celkové finanční prostředky rozdělované v soutěžích GA UK a SVV i počty podpořených projektů během hodnoceného období výrazně vzrostly. V roce 2012 bylo přijato v GA UK 322 projektů v SVV 116 projektů. Celkem bylo k dispozici 293 mil. Kč, z nichž ovšem byly financovány i víceleté projekty přijaté v minulých letech. Je tedy dosahováno i cíle v DZ UK 2011-2015 „*podle finančních možností nadále rozšiřovat podporu doktorandů prostřednictvím GA UK a pečovat o kvalitu jejího recenzního řízení.*“

Během hodnoceného období byla realizována sada opatření ke zlepšení činnosti GA UK, tak jak byla plánována v DZ a jeho aktualizacích. Podrobněji o této problematice pojednává část Vědecká, výzkumná, vývojová a další tvůrčí činnost, kapitola Studentská vědecká činnost.

Ke kvalitě doktorského studia přispívá i pestrá nabídka jednodenních **seminářů, kurzů a workshopů pro doktorandy**, které zajišťuje každoročně Informačně-poradenské centrum UK. Tyto akce jsou v současné době zaměřeny na témata jako informace ve vědě, sociální kompetence, efektivní zvládání pracovní zátěže, projektové a procesní řízení, etika ve vědě. Jsou poskytovány i informace o možnostech zahraničních stáží a zahraničních stipendiích.

Pro začínající pedagogické pracovníky (doktorandy a postdoktorandy) funguje supervizní skupina. Akce jsou financovány z rozvojového projektu MŠMT a jsou pro účastníky z UK zdarma. Je tak plněn i konkrétní cíl ADZ UK 2007/08 „*Vytvořit nabídku kurzů pro zvyšování konkurenceschopnosti absolventů doktorského studia na trhu práce pro studenty všech fakult.*“

4. Celoživotní vzdělávání

DZ 2004-2010 i ADZ tohoto období se věnují celoživotnímu vzdělávání (CŽV) velmi důkladně. Nejdůležitějším záměrem je provést komplexní bilanci aktivit CŽV a záměrů jeho rozvoje (ADZ 2007/2008) a na základě výsledků analýzy připravit kroky k výraznému zvýšení výkonů UK v této oblasti. DZ 2011-2015 uvádí, že současný stav CŽV „*není plně uspokojivý*“. Formuluje proto záměr aplikovat koncept celoživotního učení, který bude reagovat na změny vnějšího prostředí, zejména na demografický pokles, který by měl vyvolat nabídku kurzů orientovaných na výkon povolání. Záměrem je dále „*vhodnými formami koordinovat aktivity v oblasti CŽV a poskytovat relevantní informace o poptávce po kurzech; v příslušných oborech připravit nabídku kvalitního vzdělávání pro veřejnou správu.*“ Důležitým nástrojem k dosažení cílů by měly být především pravidelné analýzy aktivit CŽV a následné využití jejich výsledků. Prioritou ADZ 2012 je projednat a připravit Strategii celoživotního vzdělávání na UK a nástrojem k tomu určeným je novelizace Řádu celoživotního vzdělávání UK.

V souladu se záměrem DZ UK 2004-2005 byla v roce 2010 provedena analýza CŽV, z jejíž výsledků vyplynulo, že početně stále převažují kurzy zaměřené profesně, i když jich v posledních letech ubylo na úkor kurzů zájmových.

Fakulty a další součásti UK podle VZ přistupují k CŽV diverzifikovaným způsobem. Nejvýznamněji se na CŽV podílejí FF, PedF a ÚJOP, i když na PedF zcela převažují kurzy profesní, zatímco na FF kurzy zájmové (včetně U3V).

POČTY KURZŮ A ÚČASTNÍKŮ CŽV								
rok	typ kurzů				počty účastníků			
	zájmové	Profesní	U3V	celkem	zájmové	profesní	U3V	celkem
2006	31	256	78	365	2 199	8 035	4 333	14 567
2007	22	200	106	328	1 240	5 931	4 423	11 594
2008	48	185	75	308	2 418	7 169	4 154	13 741
2009	110	211	71	392	4 997	6 977	4 426	16 400
2010	44	158	65	267	1 790	6 160	4 773	12 723
2011	82	142	91	315	3 422	4 478	4 432	12 332
2012	138	308	88	534	5 545	14 615	5 087	25 247

Zdroj: VZČ UK

Analýza ukázala, že vzhledem k dlouhodobé spolupráci řady akreditovaných subjektů s veřejnou správou není uplatnění UK ve větším měřítku v této oblasti reálné. Naopak některé fakulty získaly zkušenosti s nabídkou kurzů CŽV zahraničním zájemcům a podporují tak dobré jméno UK v zahraničí.

Kurzy Univerzity 3. věku (U3V) jsou dlouhodobě velmi žádané a úspěšné a v současné době je poskytuje 15 fakult, Ústřední knihovna UK a ÚJOP. V dalších letech ovlivní rozvoj CŽV změny týkající se lékařských fakult, které se staly členy *Asociace pro celoživotní vzdělávání České lékařské komory* a jejich postavení v CŽV ovlivní též změna v oblasti způsobilosti k výkonu povolání lékaře, „*neboť na základě veřejnoprávní smlouvy mezi UK a Ministerstvem zdravotnictví ČR ze září 2011 přešlo specializační vzdělávání na lékařské fakulty.*“

Důsledkem analýzy byla novelizace Řádu celoživotního vzdělávání na UK v roce 2012 a změna Statutu UK tak, aby bylo možné uskutečňovat kurzy s udělením zahraničního titulu, což bylo hned využito na PF při realizaci třísemestrálního kurzu, vedoucího k udělení titulu LL. M. (Magister Legum/Master of Laws), který patří mezi mezinárodně uznávané kurzy.

5. Závěrem

Zavádění třístupňové struktury vysokoškolského studia bylo jedním z nejdůležitějších cílů DZ UK 2004-2010. V historii českého vysokého školství tento model neexistoval, a proto bylo velmi náročné se s ním seznámit a posléze ho akceptovat, což platilo samozřejmě i pro UK. Vzhledem k formulaci cíle, který od počátku připouštěl nestrukturovat studium tam, kde to nebude pro daný obor vhodné, a hledat optimální podobu strukturovaného studia, vyrovnaly se všechny fakulty s restrukturalizací celkem dobře a cíle koncepčních dokumentů naplnily.

V následujícím období kladl DZ UK 2011-2015 důraz především na analýzu dopadů implementace strukturovaného studia a tento požadavek se opakoval i v jeho ADZ. Výroční zprávy však zatím o analýzách a jejich výsledcích nehovoří, informace z některých fakult potvrzují, že se na analýzách již pracuje. Je pochopitelně potřeba poskytnout těmto pracím dostatečný čas, je však potřeba doporučit, aby analýzy a jejich výsledky byly pokud možno veřejné a aby zkušenosti s implementací strukturovaného studia mohly fakulty vzájemně sdílet.

Implementace kreditního systému byla dokončena v roce 2007 a na většině fakult je jeho využití komentováno pozitivně. Prostupnost studia mezi studijními programy i mezi fakultami UK, kterou by měl kreditní systém podporovat a zjednodušovat, není zatím zcela běžnou a obecně využívanou možností. Dobře fungující kreditní systém je možné doložit příklady dobré praxe, plánované analýzy jeho kladných, příp. problémových stránek zatím nebyly realizovány. Vydávání Dodatku k diplomu ve všech typech studijních programů (bakalářském, magisterském i doktorském) patří již k běžně zvládnutým rutinním činnostem, což dokumentuje i získání DS Label pro UK.

DZ UK jednoznačně podporují rozvoj nových forem studia a vytváření k tomu potřebných studijních opor. Cíle však nekvantifikují ani neuvádějí žádné termíny pro jejich naplňování. Fakulty se s kombinovanou formou studia vyrovnávají podle svých možností a v souladu s obory vzdělávání, které mohou být pro zavádění kombinované formy studia více či méně vhodné. Naplňování cílů lze doložit statistickými daty, která ukazují, že počty studentů v kombinovaném studiu stoupají. Lze též ukázat příklady dobré praxe, kdy kombinovaná forma významně pomáhá vyhovět poptávce po studiu, podporuje rozvoj ČŽV nebo posiluje spolupráci fakult. Doporučit lze i v tomto případě kvalitativní analýzu, která by ukázala výhody i problémy vzdělávání v kombinované formě studia.

Velká péče je věnována studentskému hodnocení kvality výuky, případně kvality akademických pracovníků. Otázkou je, zda je nezbytné snažit se o „harmonizaci“ těchto aktivit napříč celou univerzitou. Fakulty jsou velmi odlišné, každé fakultě může vyhovovat jiná organizace a jiné zaměření studentského hodnocení, a tudíž by patrně bylo vhodnější zabývat se přenositelnými příklady dobré praxe, než hledat společný model.

V oblasti doktorského studia lze konstatovat dosahování strategických i konkrétních cílů DZ. Doktorské studium zaujímá na UK celkově význačné místo. Má poměrně nejvíce absolventů na fakultách s nejvíce rozvinutou vědeckou a výzkumnou činností. Na více než polovině fakult jeho poměrné zastoupení odpovídá obecným představám o výzkumné univerzitě.

V hodnoceném období počet absolventů doktorského studia na celé UK vzrostl o 55 %, pro další zvyšování počtu doktorandů (a tím i absolventů) však nejsou uváděny žádné důvody. Bude ovšem třeba zvážit i zajištění dostatečného počtu kvalifikovaných vědeckých pracovníků pro velká vědecká centra budovaná v rámci operačního programu VaVpI.

Na UK se dostává doktorandům a jejich vědecké činnosti poměrně značné podpory jak formou grantů financovaných z prostředků na specifický vysokoškolský výzkum, tak i pořádáním kurzů,

seminářů a workshopů zaměřených na rozšiřování jejich kompetencí s ohledem na další uplatnění.

K zajišťování kvality doktorského studia na UK významně přispívá i pravidelné hodnocení doktorandů. Podle něj každoročně v průměru 80 % doktorandů plní individuální studijní plán, 16 % neplní některé jeho části a 4 % (což bývá kolem 300 osob) jej neplní.

Hodnocení doktorských studijních programů provedené v letech 2011-2013 Akreditační komisí potvrdilo vysokou kvalitu uskutečňování většiny doktorských programů, upozornilo však též na některé problémy v činnosti a personálním obsazení oborových rad. Bylo by třeba zajistit, aby oborové rady působily nejen na úrovni oborů, ale ve všech případech i na úrovni studijních programů. Tím by byla lépe zajištěna mezioborová koordinace a dosahování „srovnatelné úrovně doktorského studia v oborově příbuzných programech“. (ADZ UK 2005/06).

Třetí role²⁸

Do **třetí role** bylo zařazeno široké spektrum aktivit, které směřují vně Univerzity Karlovy a které nejsou běžně řazeny do dvou tradičních oblastí: vzdělávací a vědecké a výzkumné. Konkrétně se jednalo o tyto:

- celoživotní vzdělávání;
- komercializace výzkumu a vývoje;
- informační a poradenské služby;
- zapojování do veřejného života.

Z hlediska strategického rozvoje vysokých škol jde o novou oblast, což se odráží i v jejím zastoupení v rozvojových dokumentech či ve výročních zprávách. Přestože činnosti v této oblasti existují (a existovaly i v minulosti), nejsou dosud standardně sledovány a vyhodnocovány, byť v některých případech tvoří svým rozsahem i významem nezanedbatelnou část univerzitních či fakultních činností.

Uvedené skutečnosti se v hodnoceném období projevily jak v Dlouhodobém záměru Univerzity Karlovy léta 2004-2010, tak v dlouhodobých záměrech jejích součástí, téma třetí role nebylo pojato jako samostatná kapitola na rozdíl od zbývajících dvou základních oblastí činnosti: vzdělávání a výzkumu a vývoje. Rozvojové priority pro tuto oblast přesto na obou úrovních existovaly, byla jim však věnována rozdílná pozornost, jak z hlediska šíře, tak z hlediska propracovanosti. Obdobné konstatování platí pro výroční zprávy. Dozvědět se tak více o třetí roli bylo z řady výročních zpráv o činnosti velmi obtížné, často zde předmětné aktivity vůbec nebyly uvedeny, ačkoli ve skutečnosti probíhaly, v mnoha případech na vysoké úrovni.

1. Celoživotní vzdělávání²⁹

Celoživotní vzdělávání bylo chápáno v souladu se zákonem o vysokých školách a vymezením daným v *Řádu celoživotního vzdělávání Univerzity Karlovy* (1999, novelizován 2012) v nejširším

²⁸ Tato část hodnocení vychází ze zprávy *Hodnocení třetí role Univerzity Karlovy v letech 2004-2010*, která byla projednána Akademickým senátem Univerzity Karlovy na jeho zasedání dne 8. června 2012. Vychází ze strategických dokumentů z let 2004-2010 a pojednává o situaci v uvedených oblastech v tomto období, případně do roku 2011, výjimečně (např. v oblasti informačních a poradenských služeb) do roku 2012 - 2013.

²⁹ Vývoj po roce 2010 je reflektován výše v části *Vzdělávací činnost*, kapitole 4. *Celoživotní vzdělávání*.

možném smyslu, tj. jako jakákoli vzdělávací aktivita mimo akreditované studijní programy (od roku 2012 s výjimkou vzdělávání lékařů a pracovníků ve zdravotnictví), ať již směřuje k veřejnosti či k vlastním zaměstnancům, ať již je organizována ve veřejně prospěšné či komerční formě, ať již je její trvání jednodenní či dvousemestrální. V návaznosti na legislativní pravidla i univerzitní praxi sledovala zpráva tři skupiny aktivit – zájmové vzdělávání (se zvláštní kategorií Univerzity třetího věku), profesní vzdělávání a rigorózní řízení. Rozvoj aktivit celoživotního vzdělávání patřil v hodnoceném období mezi významné strategické záměry Univerzity. Univerzita si v Dlouhodobém záměru 2004-2010 stanovila, že vytvoří systém celoživotního vzdělávání zaměřený na různé cílové skupiny, přednostně se pak zaměří na vlastní absolventy a absolventy dalších vysokých škol a také uchazeče o studium, kteří nebyli přijati z kapacitních důvodů. Za nejvýznamnější oblast rozvoje celoživotního vzdělávání považovala právě profesní vzdělávání. Intenzivnější koordinace aktivit na podporu a rozvoj CŽV na celouniverzitní úrovni včetně stanovení konkrétních dílčích cílů však začala probíhat až v samém závěru sledovaného období, především v roce 2010. Dlouhodobý záměr 2011-2015 rozvíjí další konkrétní cíle, směřující k vyšší míře koordinace těchto aktivit a k jejich zpřístupňování novým skupinám (zdravotně znevýhodněné skupiny).

Univerzita Karlova v oblasti celoživotního vzdělávání v období let 2004-2012 **realizovala početnou řadu nezanedbatelných aktivit, a to jak v oblasti zájmových kurzů, tak v profesním vzdělávání odborníků v řadě (zejména regulovaných) profesí.** Všechny fakulty s výjimkou jedné v uvedeném období uskutečňovaly **rigorózní řízení.**

Z oblasti zájmových kurzů Univerzita Karlova pojímá jako důležitou součást **Univerzitu třetího věku (U3V).** U3V jako specifickou (či dokonce samostatnou) oblast kurzů CŽV zmiňují všechny Výroční zprávy UK. V rámci možností, které jí poskytují existující kapacity (prostorové, personální) se **Univerzita Karlova snaží posilovat nabídku vzdělávacích aktivit i dalších služeb pro seniory (například poskytováním zajištění činnosti spolků absolventů kurzů U3V).** Kurzy U3V ať již samostatně, nebo jako součást kurzů pro širší veřejnost, **nabízely ve sledovaném období všechny fakulty s výjimkou FaF.** Zájem o kurzy U3V je tak velký, že i přes toto úsilí se zcela nedaří uspokojit poptávku.

Profesní vzdělávání bylo v letech 2004-2012 jak počtem kurzů tak i účastníků **nejvíce zastoupeno na všech lékařských fakultách** (další vzdělávání lékařů a dalších pracovníků ve zdravotnictví³⁰), **Právnícké fakultě** (specializované kurzy dalšího vzdělávání právníků, spolupráce s profesní komorou), **Filozofické fakultě** (vzdělávání psychologů, učitelů a dalších odborných pracovníků ve veřejné správě), **Pedagogické fakultě** (vzdělávání učitelů, vychovatelů a dalších pedagogických profesí), **Farmaceutické fakultě** (vzdělávání pracovníků ve farmaceutickém průmyslu, intenzivní spolupráce s farmaceutickými firmami při přípravě vzdělávacích přednášek a dalších aktivit) a **Fakultě tělesné výchovy a sportu** (vzdělávání pracovníků ve školství, tělovýchově a zdravotnictví). **Profesní kurzy však poskytují i další fakulty** – např. **Matematicko-fyzikální či Přírodovědecká fakulta** nabízí mj. profesní kurzy dalšího vzdělávání učitelů v přírodovědných oborech, **Fakulta sociálních věd** v oblasti mediální výchovy a **Fakulta humanitních studií** v oblasti etické výchovy.

Rigorózní řízení a udělování rigorózních titulů je v návaznosti na ustanovení zákona o vysokých školách řazeno mezi aktivity CŽV (jedná se o činnosti realizované jinak než v akreditovaném studijním programu). Rozsah konání rigorózních řízení se výrazně liší mezi fakultami a zohledňuje tradice a význam rigorózních titulů v různých vzdělávacích a vědních oblastech. Nejvíce rigorózních řízení se konalo na Právnícké, Filozofické a Přírodovědecké

³⁰ Další vzdělávání lékařů dle zákona o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta, v platném znění a zákon č.96/2004 Sb., po novelizaci Řádu CŽV ze dne 4. 12. 2012 explicitně není součástí CŽV na Univerzitě Karlově.

fakultě, na teologických fakultách se naopak jedná o okrajovou aktivitu, zatímco Fakulta humanitních studií rigorózní řízení nekoná vůbec.

Navzdory rozsáhlému spektru aktivit se však Univerzitě Karlově do konce roku 2010 zcela nepodařilo vytvořit *systém celoživotního vzdělávání*, zejména protože se naplnění tohoto cíle nevěnovala systematicky již od počátku platnosti DZ 2004-2010. *Situace se začala zlepšovat v letech 2009 a zejména 2010, kdy se jednoznačně zvýšil počet aktivit, které se zaměřovaly na analýzu situace v oblasti CŽV a koordinaci aktivit na celouniverzitní úrovni.* Lze očekávat, že tyto aktivity budou pokračovat a že se zintenzivní v následujícím období.

Řád celoživotního vzdělávání Univerzity Karlovy v Praze byl novelizován a nabyl účinnosti dne 1. ledna 2013 (viz výše v části *Vzdělávací činnost*, kapitole 4. *Celoživotní vzdělávání*).

2. Komericializace výzkumu a vývoje

Pojem komericializace výzkumu a vývoje je v dokumentech Univerzity Karlovy vymezen prostřednictvím následujících aktivit:

- *přenos poznatků a technologií*, tj. prodej monografií, studií a analýz, patentování a prodej patentu či licence nebo know-how, založení spin-off společnosti;
- *přímá spolupráce s komerčními subjekty*, tj. poskytování služeb, konzultace a výzkum na zakázku, společné výzkumné-vývojové projekty.

Pro oblast komericializace vědy a výzkumu si Univerzita Karlova ve svém dlouhodobém záměru vytyčila dvě hlavní rozvojové priority:

- *Aktivněji vstupovat do společenské praxe, konkrétně pak usilovat o větší implementaci výsledků vědy do praxe.*
- *Získávat nové zdroje financování Univerzity, zejména spoluprací s praxí a zhodnocováním výsledků výzkumné práce (více inovačních projektů).*

Ty byly konkretizovány do podoby dvou cílů:

- *Připravit vhodný model inovační politiky UK, který zlepší přenos poznatků výzkumu do praxe.*
- *Zřídit vhodný útvar, který by sloužil přenosu poznatků a technologií na UK (s posláním „systematicky mapovat poznatky a technologie s komerčním potenciálem vznikajícím na fakultách a pracovištích UK a napomáhat jejich komerčnímu využití“, VZČ 2007).*

Již vlastní rozvojové záměry a cíle naznačují, že ve sledovaném období se celá oblast nacházela spíše ve fázi institucionalizace, systemizace, získávání zkušeností, kontaktů, ale zejména důvěry jak externích partnerů, tak i vlastních zaměstnanců, především akademických a vědeckých pracovníků. Univerzita se vedle podpory přenosu poznatků a technologií zaměřila i na vzdělávání v této oblasti, a to jak ve vlastních, univerzitních řadách, tak mezi univerzitami v ČR nebo na evropské úrovni.

APLIKOVANÉ VÝSLEDKY UNIVERZITY KARLOVY					
součást	celkem	z toho aplikované			
		patenty	jiné ³¹	součet	podíl
KTF	91,0	0,0	0,0	0,0	-
ETF	211,3	0,0	0,0	0,0	-
HTF	76,0	0,0	0,0	0,0	-
PF	606,3	0,0	0,5	0,5	0,1 %
1. LF	2 409,1	3,1	16,9	20,0	0,8 %
2. LF	844,4	0,5	1,0	1,5	0,2 %
3. LF	1 446,4	1,5	1,8	3,3	0,2 %
LFP	696,1	1,9	2,8	4,7	0,7 %
LFHK	1 256,0	0,0	6,5	6,5	0,5 %
FaF	516,4	4,7	5,6	10,3	2,0 %
FF	2 056,7	0,0	31,4	31,4	1,5 %
PřF	2 609,8	4,7	187,8	192,5	7,4 %
MFF	3 552,3	3,0	217,2	220,2	6,2 %
PedF	482,2	0,0	0,0	0,0	-
FSV	855,5	0,0	1,0	1,0	0,1 %
FTVS	381,6	0,0	13,0	13,0	3,4 %
FHS	372,6	0,0	4,2	4,2	1,1 %
další součásti	292,9	0,0	4,0	4,0	1,4 %
UK	18 756,6	19,4	493,8	513,2	2,7 %

Zdroj: HVVO 2012

VLASTNÍ VÝNOSY V OBLASTI TRANSFERU ZNALOSTÍ ³²		
součást	2011	2012
KTF	-	-
ETF	-	-
HTF	-	-
PF	2 419,5	-
1. LF	3 895,0	6 729,9
2. LF	679,4	921,0
3. LF	483,9	-
LFP	-	166,7
LFHK	340,0	-
FaF	2 913,6	3 399,8
FF	257,2	723,7
PřF	4 862,7	2 753,0
MFF	27 022,0	58 151,0
PedF	2 172,0	-
FSV	441,0	1 208,0
FTVS	-	-
FHS	32,0	240,0
CERGE	129,2	558,5
UK	45 647,0	74 851,7

Zdroj: VZH UK, fakult a CERGE

³¹ Vzhledem k proměnám klasifikace výsledků výzkumů a vývoje není možné použít podrobnější členění aplikovaných výstupů, které nejsou patenty. Významná část ostatních aplikovaných výstupů UK je tvořena softwarem. Kategorie *jiné* zahrnuje následující výstupy: užité a průmyslové vzory, prototypy, funkční vzorky, výsledky realizované poskytovatelem, certifikované metodiky a postupy, specializované mapy, software, poloprovozy, ověřené technologie, odrůdy a plemena.

³² Údaje v milionech korun. Údaje obsahují příjmy z licenčních smluv, ze smluvního výzkumu, z placených vzdělávacích kurzů pro zaměstnance subjektů aplikační sféry a z konzultací a poradenství.

Dostupná data, vesměs z mimouniverzitních zdrojů, ukazují, že na Univerzitě Karlově je rozhodující podíl výzkumu, který není komercializován. I na „nejaktivnějších“ fakultách dosáhl podíl aplikovaných výstupů poměrně nízké hodnoty.³³ V letech 2011 a 2012 lze však zaznamenat nárůst výnosů v oblasti transferu znalostí, a to ze 45 na 75 milionů korun.

Výsledky aplikované nehrají dosud v hodnocení univerzit zásadní roli. *Indikátory týkající se přenosu poznatků a technologií do praxe se začínají v evropských a globálních hodnoceních objevovat teprve v několika posledních letech* a dosud tvoří jejich menší část. Komercializace výsledků vědy a výzkumu je na UK, obdobně jako na většině univerzit kontinentální Evropy, novou agendou, nicméně lze předpokládat, že tato oblast bude do budoucna tvořit neodmyslitelnou součást poslání výzkumné univerzity.

Aktivity Univerzity Karlovy v rámci této prioritní oblasti se v letech 2004 až 2010 vyvíjely po následujících hlavních liniích:

- **Zřízení a práce Centra pro přenos poznatků a technologií (dále CPPT)**, zejména za účelem podpory a realizace prodeje chráněných výsledků vědecké činnosti či licencí k jejich využívání.
- **Přijetí strategických a implementačních materiálů**, zejména:
 - a. *Strategie Univerzity Karlovy v Praze v oblasti komercializace poznatků a technologií* (2009), dále *Strategie*, která zahrnuje sedm obecných principů;
 - b. Metodická příručka *Komercializace výsledků výzkumu a vývoje na fakultách a dalších součástech Univerzity Karlovy v Praze Doporučený postup s komentářem ze dne 18. 5. 2009*, která popisuje doporučené postupy pouze pro oblast realizace prodeje právně chráněných výsledků vědecké činnosti či licencí k jejich využívání.
 - c. Opatření rektora 40/2009 – *Nakládání s výsledky výzkumu, experimentálního vývoje a inovací na Univerzitě Karlově v Praze* (resp. navazující opatření rektora č. 18/2012 *Evidence výsledků aktivit vědy, výzkumu a inovací a další duševní činnosti*).
- **Úsilí o vybudování vědeckých center s aplikačním potenciálem.** Úsilí o vybudování těchto center částečně naplňuje jeden z principů *Strategie*, podle něž „[p]ro efektivní rozvoj přenosu poznatků a technologií do praxe je žádoucí vzájemná spolupráce mezi fakultami a součástmi Univerzity Karlovy stimulující vytváření společných projektů.“

Úsilí se soustředilo především do čtyř oblastí:

- a. *Výstavba teoretických, preklinických a výzkumných ústavů LF UK v Plzni;*
- b. *Výstavba společných pracovišť LF UK v Hradci Králové a FaF v Hradci Králové;*
- c. *Výstavba kampusu v Praze na Albertově;*
- d. *Biotechnologické a biomedicínké centrum ve Vestci – BIOCEV.*

³³ Navíc podíl aplikovaných výstupů sám o sobě nevypovídá o celkových výsledcích a je pouze jedním z mnoha možných indikátorů (instituce s nižším podílem aplikovaných výstupů může být úspěšnější při jejich komercializaci, neboť i z malého počtu výsledků mohou vzniknout velké příjmy).

Hledání vhodného modelu inovační politiky přineslo v průběhu hodnoceného období výsledky v podobě dokumentu *Strategie Univerzity Karlovy v Praze v oblasti komercializace poznatků a technologií* a metodiky s názvem *Komercializace výsledků výzkumu a vývoje na fakultách a dalších součástech Univerzity Karlovy v Praze: Doporučený postup* (v obou případech 2009). Celý postup komercializace pak byl kodifikován v Opatření rektora 40/2009 – *Nakládání s výsledky výzkumu, experimentálního vývoje a inovací na Univerzitě Karlově v Praze*. Strategie obsahuje sedm, většinou obecných principů, které nebyly na úrovni Univerzity dále rozpracovány a dotýkají se pouze části komercializace, tzn. přenosu poznatků a technologií.

Z centrální úrovně nebyla dosud systematictěji rozvíjena oblast společných výzkumných projektů, výzkumu na zakázku či komerčně orientované konzultační či poradenské činnosti. To zapříčiňuje, že více než jedna polovina fakult, které jsou zaměřeny společenskovevědně, humanitně či teologicky, zůstávala do značné míry také stranou, i když řada z nich se orientuje na současné společenské problémy a výsledky jejich výzkumné činnosti mají nezanedbatelný aplikační potenciál.³⁴ Řada těchto fakult se k oblasti komercializace přihlásila ve svých DZ na léta 2011-2015.

Kromě komercializačních aktivit, zpravidla patentů nebo užitných vzorů, které byly konzultovány s CPPT, také *neexistuje centrální evidence komercializace výzkumu a vývoje*. Aktivity týkající se oblasti komercializace na fakultách byly v hodnoceném období zmapovány pouze částečně a nebyly pravidelně vyhodnocovány.

Hlavním nástrojem rozvoje komercializace výzkumu a vývoje na Univerzitě se mělo stát **Centrum pro přenos poznatků a technologií (CPPT)**. To bylo úspěšně založeno v rámci projektu „*Centrum pro přenos poznatků a technologií Univerzity Karlovy v Praze*“ (2005-2007). Udržitelnost CPPT i po skončení jeho prvotního zajištění představovala jednu z podmínek dalšího systematického rozvoje této oblasti na Univerzitě Karlově. Po ukončení projektu se činnost CPPT nadále rozvíjela, byť nikoliv bez problémů. CPPT je *poradenským útvarem pro komercializaci výsledků výzkumu a vývoje jednotlivých fakult a pracovišť univerzity Karlovy*, dále je *metodologickým centrem a centrem vzdělávání a nositelem domácích i mezinárodních kontaktů* v oblasti komerčního využití výsledků výzkumu a vývoje.

CPPT se dařilo úspěšně realizovat vzdělávání v oblasti přenosu poznatků a technologií na univerzitní, meziuniverzitní i mezinárodní (evropské) úrovni. Vzdělávací činnost CPPT se na UK i nadále úspěšně rozvíjí. V roce 2011 se CPPT stalo jedním z partnerů projektu *Transfer znalostí a technologií ve vybraných regionech* a poskytuje modifikované vzdělávací moduly Biologickému centru AV ČR v Českých Budějovicích.

Ve Strategii je CPPT vymezeno jako instituce „*koordinující aktivity související s komercializací poznatků a technologií vzniklých a vyvinutých na fakultách a součástech Univerzity Karlovy*“. Srovnání údajů z evidence CPPT a Úřadu pro průmyslové vlastnictví však naznačuje, že potenciál tohoto koordinačního centra není v prostředí Univerzity Karlovy dosud plně využíván. CPPT podle své evidence od roku 2008 do června 2011 zprostředkovalo podání 22 přihlášek (12 českých a 10 mezinárodních) k ochraně výsledků výzkumu a vývoje; databáze ÚPV obsahuje za období let 2008-2010 celkem 55 přihlášek (z toho 29 patentových přihlášek a 26 přihlášek na užité vzory), částečně či zcela spjatých s Univerzitou Karlovou³⁵.

³⁴ Přitom úspěšné univerzity (např. Oxford či Cambridge) mají většinu „komerčních“ příjmů z konzultační činnosti a prodej patentů a licencí tvoří pouze jejich menší část.

³⁵ Podle CPPT podala 1. LF jednu českou přihlášku, podle ÚPV 5 patentových přihlášek a 3 přihlášky pro užité vzory. 2. LF nepodala prostřednictvím CPPT žádnou přihlášku, ÚPV eviduje 4, 2 patentové, 2 pro užité vzory. Naopak 3. LF prostřednictvím CPPT předložila 3 přihlášky, 1 českou a 2 mezinárodní, ÚPV neeviduje ani jednu. Obdobně MFF prostřednictvím CPPT řešila 4 české a 8 mezinárodních přihlášek, ÚPV uvádí 9 přihlášek – 5 patentových a 4 pro užité vzory. V případě FaF je též markantní rozdíl; CPPT uvádí jednu českou přihlášku, ÚPV 14 – 7 patentových, 7 pro užité vzory. LF HK a LFP nepodaly

CPPT ve svých podkladech dále uvedlo, že v letech 2008-2011 byly s jeho přispěním uděleny celkem čtyři patenty a čtyři průmyslové vzory. Údaje ÚPV uvádějí za období 2008-2010, že fakultám UK bylo uděleno dvacet patentů a dvacet jedna užitečných vzorů. Nicméně i zda je třeba vzít v úvahu, že od vynálezu k podání přihlášky může být dlouhá cesta a od podání přihlášky k rozhodnutí o (ne)udělení patentu cesta ještě výrazně delší. Tj. řada přihlášek mohla být podána dlouho před ustavením CPPT. S přispěním CPPT také vznikla jediná spin-off firma na UK, a to na FaF.

Analýza ukázala, že během poměrně krátké doby, po kterou je komercializace výzkumu a vývoje zařazena mezi strategické priority, se **Univerzitě Karlově podařilo tuto oblast podpořit řadou aktivit. Silnou stránkou Univerzity je zejména kvalitní základní výzkum, který je pro přenos poznatků a technologií do praxe nezbytný.** Podařilo se přijmout základní strategické dokumenty, a nastavit tak hlavní směr inovační politiky na UK.

Aktivity z centrální úrovně UK jsou podporovány zejména v oblasti přenosu poznatků a technologií (zejména patentování a prodej patentu či licence nebo know-how, založení spin-off společnosti), méně pozornosti bylo věnováno přímé spolupráci s komerčními subjekty (poskytování služeb, konzultace a výzkum na zakázku, společné výzkumně-vývojové projekty). Tím se komercializace stala méně přístupná pro fakulty, které jsou zaměřeny společenskovečdně, humanitně či teologicky. Fakulty využívají podpory ze strany CPPT pouze v omezené míře, některé fakulty si začaly budovat svá malá centra. Důvodů může být několik. Analýzy CPPT a ILA poukazovaly zejména na nedostatečné personální zabezpečení CPPT, které by umožnilo aktivity v rámci přenosu poznatků a technologií zavádět, metodicky podporovat a spravovat. Obdobně financování pokrývá pouze náklady režijní, mzdové a náklady na externí poradce. Tato částka již ale nemůže pokrýt financování komercializačních aktivit.

3. Informační a poradenské služby

Vysoké školy se v současné době otevírají širší populaci (zvyšování podílu osob s vysokoškolským vzděláním, internacionalizace) a širším úlohám (podpora sociální inkluze, rovných příležitostí či celoživotního učení), vstupuje na ně diverzifikovaná populace s různorodými potřebami a požadavky. Se snižujícími se počty uchazečů o studium se zvyšuje konkurence mezi jednotlivými vysokými školami a dalšími poskytovateli vzdělávání. S probíhajícími reformami vysokoškolského systému, měnící se strukturou studijních programů, či se zaváděním některých nových nástrojů (ECTS) se nabídka studia v akreditovaných studijních programech i programech celoživotního vzdělávání výrazně rozšiřuje. Tyto skutečnosti zvyšují význam informačně poradenských služeb, tzn. služeb, které napomáhají studentům i dalším zájemcům získat jasné a strukturované informace o možnostech studia, jeho různých formách a výstupech a snižovat studijní neúspěšnost. Kvalitní zajištění informačně poradenských služeb tak přispívá k větší otevřenosti Univerzity a může být též její konkurenční výhodou.

Celá oblast informačních a poradenských služeb spadala ve sledovaném (2004 – 2010) zejména do kompetence prorektora pro vnější vztahy, v roce 2011 došlo ke změně – část agendy, zaměřená na problematiku studentů se speciálními potřebami, přešla do kompetence prorektora pro studium. **Na celouniverzitní úrovni jsou aktivity v této oblasti zajišťovány Informačním a poradenským centrem Univerzity Karlovy (IPC).** IPC na **univerzitní úrovni** kromě *funkcí informační, poradenské, koordinační a metodické a do jisté míry i vzdělávací*, plní také *funkci propagační*; ta je podpořena vznikem a provozem dalšího kontaktního místa UK, prodejny propa-

prostřednictvím CPPT žádnou přihlášku, ÚPV ve sledovaném období uvádí 2 patentové a 6 pro užitečný vzor v případě LF HK a 3 patentové a 1 pro užitečný vzor u LFP. PŘF podala skrze CPPT 4 české přihlášky, databáze ÚPV uvádí 5 patentových a 4 přihlášky užitečného vzoru. Shodné jsou údaje CPPT a ÚPV u FTVS – 1 přihláška. (Zdroj: Zpráva CPPT, 2011 a databáze ÚPV).

gačních předmětů *UK Point*. Část služeb IPC se dotýká i mobility studentů, kde úzce spolupracuje se zahraničním odborem RUK, základ služeb tvoří informace o studiu, kde je jeho partnerem studijní odbor RUK.

Informační služby na Univerzitě Karlově zasahují do studijní problematiky (uchazeči o studium i studující), možností studia v zahraničí, informací pro zahraniční studenty, pro absolventy o možnostech dalšího studia, uplatnění na trhu práce, specifickou povahu mají informace pro zahraniční studenty nebo handicapované apod.

Poradenské služby se pak orientují na studijní a studijně-orientační poradenství, psycho-sociální, sociálně právní a profesní poradenství, poradenství orientované na duchovní oblast a poradenství pro studenty se specifickými potřebami.

Intenzivně se rozvíjí oblast služeb pro **studenty se specifickými vzdělávacími potřebami**. Univerzita přijala základní dokument upravující tuto oblast – Opatření rektora č. 25/2008 *Minimální standardy podpory poskytované studentům a uchazečům o studium se speciálními potřebami na Univerzitě Karlově*. Implementace tohoto nástroje v plné šíři včetně součástí UK si vyžádala důsledný monitoring a hodnocení, taktéž v návaznosti na jiný způsob financování služeb pro studenty se speciálními potřebami, který zavedlo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy od roku 2012. V roce 2012 pak proběhl proces standardizace – jeho účelem bylo popsat jednotlivé služby, stanovit jejich minimální kvalitativní úroveň, sloužit jako nástroj hodnocení služeb a metodický pokyn k jejich poskytování; v roce 2013 pak bylo přijato opatření rektora č. 9/2013 *Standardy podpory poskytované studentům a uchazečům o studium se speciálními potřebami na Univerzitě Karlově v Praze*. Univerzita Karlova i její fakulty poskytují studentům se specifickými vzdělávacími potřebami poradenské a informační služby (IPC UK), probíhají také další opatření – stavební a další úpravy, úpravy studijních materiálů, asistenční služby apod. Studenti se specifickými vzdělávacími potřebami jsou také začleňováni do sportovních a dalších volnočasových aktivit a jejich potřeby jsou zohledňovány i při přidělování ubytování na kolejích UK. Kvalita poskytovaných služeb je průběžně monitorována, ve sledovaném období proběhla tři dotazníková šetření.

V informačně-poradenské oblasti byla věnována hlavní pozornost *zájemcům o studium* (včetně specializovaných služeb pro studenty se specifickými potřebami), na kterou se zaměřovaly ve větší či menší míře všechny součásti UK. IPC i fakulty poskytovaly v uvedeném období dále poradenské služby pro *studenty prvních ročníků, kde se osvědčil a rozvinul koncept „studenti studentům“, který je založen na principu vzájemného poradenství. Pro studenty funguje kromě profesní poradny od r. 2012 také individuální koučování, pro zahraniční studenty na UK byla zřízena poradna* a poskytovány byly i služby *psychologického a sociálně-právního poradenství*. Poradenské služby jsou také k dispozici pro absolventy Univerzity Karlovy. Kromě toho organizovalo IPC *kurzy a semináře i pro samotné vysokoškolské poradce*, a to nejenom z Univerzity Karlovy.

IPC plnilo také **funkci propagační**, zajišťovalo účast na příslušných akcích (veletrh Gaudeamus). Některé fakulty se zúčastňují i dalších veletrhů vzdělávání v ČR i v zahraničí (např. MFF, PedF a další). Probíhá i prezentace studijní nabídky přímo na středních školách.

Dalším důkazem naplňování cílů UK v oblasti zvýšení rozsahu informačních služeb byla průběžná aktualizace a rozšiřování nabídky **informačních materiálů a kurzů** (zejména pro zájemce o studium na UK nebo pro studenty UK o možnostech studia v zahraničí), k níž dle dostupné evidence došlo zejména v letech 2004 a 2009. Na webových stránkách univerzity byly průběžně aktualizovány standardní nabídky služeb pro studenty UK, od r. 2008 byl na webových stránkách UK uskutečňován virtuální *Infotýden*.

Další cílovou skupinou, na kterou se soustředila více než v minulých letech pozornost, byli zahraniční studenti. Pro ně se rozvíjely služby na fakultní i celouniverzitní úrovni Buddy program, Psychologická poradna pro zahraniční studenty, Orientation week, Studentský klub Erasmus, Letní školy, tutoři, atd.

V průběhu roku 2012 byly zpracovávány nové **webové stránky UK** včetně jejich anglické verze³⁶, jejichž výsledkem mělo být zpřehlednění aktivit UK.

Pro fakultní úroveň existoval výrazně nižší počet relevantních dat v příslušných strategických dokumentech (DZ, ADZ), stejně jako ve výročních zprávách. Základní nástroje pro přenos informací na všech fakultách představovaly webové stránky. Fakulty se také účastnily informačně-prezentačních akcí celouniverzitního významu (Informační den UK, dny otevřených dveří, Gaudeamus), pořádají i akce vlastní.

Oblastí se značným potenciálem rozvoje je **aktivizace různých forem kontaktů s absolventy UK**. Navzdory množství deskriptivních údajů o aktivitách Univerzity ve vztahu k jejímu celospolečenskému vnímání byla tato oblast v příslušných dokumentech pojednána stručněji (pro výjimku, viz VZ 2009). Pravděpodobným vysvětlením je dosud velmi nízká míra nezaměstnanosti absolventů UK; tato skutečnost se však vzhledem k opětovně hrozící ekonomické recesi a obecně stále narůstajícímu počtu absolventů vysokých škol může v následujícím pětiletém období změnit.

Pravidelně probíhala *akce Absolvent*, jejímž cílem bylo nastítnit absolventům možnosti praktického uplatnění, seznámit je s problematikou pracovního poměru a učit je potřebným dovednostem.

Na fakultní úrovni se velmi dobře rozvíjely aktivity MFF, kde pokračuje spolupráce s firmou MEDICOMP, s.r.o. a spolkem Matfyzák. Byl zprovozněn webový portál absolventů fakulty a rozvíjely se aktivity Kariérní poradny, Careermarketu i další. Spolupráci s absolventy rozvíjela velmi aktivně také Právnická fakulta.

Financování dalšího zkvalitňování informačně-poradenských služeb v letech 2011 a 2012 probíhalo zejména prostřednictvím rozvojových projektů. Díky tomuto zdroji **bylo** v posledních letech **do této oblasti investováno více než 100 mil. Kč**. Z této částky bylo více než 83 mil. Kč investováno na podporu cílové skupiny studujících se speciálními potřebami. Z 83 mil. Kč pak bylo cca 74 mil. Kč. (89 %) využito na přímou podporu kategorie handicapovaných studentů. Celkový podíl podpory informačně-poradenských služeb z objemu finančních prostředků rozvojových programů alokovaných na UK ve sledovaném období pak činil 5,8 %.

4. Působení Univerzity Karlovy v různých oblastech veřejného života

Mezi cíle DZ UK 2004-2010 ve vztahu k působení v různých oblastech veřejného života náleželo zejména:

- *vytvoření databáze univerzitních odborníků, které lze prezentovat jako konzultanty, analytiku a experty v konkrétních problémových okruzích či tématech;*
- *komunikace se širokou veřejností (s odbornými komunitami i s mezinárodními partnery):*
 - a. ve vztahu ke společenské praxi šlo o využitelné výsledky akademického výzkumu;

³⁶ Srov. Vlastní hodnotící zpráva Univerzity Karlovy v Praze. CSVŠ, 2009. Část 6, Vnější vztahy.

- b. ve vztahu k otázkám veřejného života šlo UK o to, aby byla faktorem tvorby občanské společnosti a prezentovala své poznatky a stanoviska i prostřednictvím společných projektů s médii (tisk, TV, rozhlas, obnovený časopis Forum);
- c. Univerzita Karlova měla v plánu harmonizaci univerzitního kalendáře akcí a jejich mediálního krytí.

Cílem této části hodnocení bylo zmapovat zapojení Univerzity Karlovy a jejích fakult do veřejného života. Pozornost byla věnována především **dvěma okruhům činnosti**:

- *akce pro širokou veřejnost* (tj. nejrozličnější kulturní, společenská a vzdělávací činnost);
- *mediální vystoupení*, jež se zaměřovala na veřejná vyjádření k aktuálním společenským otázkám.

Původním záměrem bylo analyzovat rovněž *udělování medailí či jiných ocenění, působení členů fakult ve významných grémiích, asociacích či společnostech a pořádání konferencí*. Mnohá ocenění nejsou prestižní pouze v rámci akademické komunity, ale jedná se i o společensky vysoce respektovaná vyznamenání. Nakonec však od zpracování těchto informací bylo opuštěno, protože významná většina konferencí zmíněných v dostupných dokumentech byla vědeckého charakteru. Rovněž v případě ocenění akademických pracovníků se jednalo převážně o medaile, pamětní listy či jiná ocenění za výzkumnou činnost, taktéž většina prestižních asociací či společností, jejichž členy jsou pracovníci UK, měla vědecký charakter, a bude tudíž vhodné zabývat se těmito údaji v tematické studii věnované vědecké a výzkumné působnosti UK.

Působení Univerzity Karlovy ve vysokoškolské politice

Z hlediska celoevropské působnosti byl důležitý **Pátý konvent Evropské asociace univerzit**, který na Univerzitě Karlově proběhl ve dnech 18. až 21. března 2009. Konference byla součástí přípravy zasedání ministrů členských států Boloňského procesu, zároveň patřila mezi akce napojené na předsednictví České republiky v Radě EU.

V českém prostředí se univerzita Karlova zapojila **do tvorby vysokoškolské politiky či pro vysoké školy velmi důležité přípravy zákona o transformaci fakultních nemocnic** do univerzitních nemocnic a nemocničních zařízení.

V letech 2008 a 2009 Univerzita Karlova připravila a zpracovala (ve spolupráci s Masarykovou univerzitou a Univerzitou Palackého) *alternativní návrh zákona o univerzitních nemocnicích a univerzitních zdravotnických pracovištích*. Byť tento zákon přijat nebyl, aktivity Univerzity Karlovy odvrátily přijetí navrhovaného ministerského zákona, jehož cílem byla privatizace fakultních nemocnic.

Od roku 2008 se též Univerzita angažovala v diskusích o reformě terciárního vzdělávání. Nejprve připravila rozsáhlý připomínkový materiál k *Bílé knize terciárního vzdělávání* (2008). Poté zpracovala materiál *Perspektivy dalšího vývoje českého vysokého školství, vybrané teze a náměty* (2009), který má dvě části – *Obecná východiska* a *Náměty pro novelizaci zákona o vysokých školách*. Materiál se stal i podkladem pro hodnocení *Bílé knihy terciárního vzdělávání* experty OECD na podzim 2009. Zdrženlivě až kriticky se UK postavila i některým velmi kontroverzním námětům *Bílé knihy* (např. Radu vysoké školy). I když se experti OECD s Univerzitou neshodli ve všech navrhovaných aspektech, materiál přispěl k jejich doporučení, že reforma je nutná, nicméně pro její zásady je třeba hledat konsensus napříč všemi zainteresovanými skupinami, zejména s vysokými školami a studenty. V projektu reformy došlo k řadě posunů, byl zacílen pouze na vysoké školství. Výstupem reformního úsilí měly být dva zákony – Zákon o vysokých školách a Zákon o finanční pomoci studentů. Konsensus s akademickou obcí nalezen nebyl.

Návrhy reformních zákonů vyvolaly na přelomu let 2011 a 2012 vlnu kritiky obou reprezentací vysokých škol, akademických senátů a zejména studentů. Univerzita Karlova se v diskusích o reformě vysokoškolského vzdělávání jednoznačně a otevřeně postavila proti návrhům obou připravovaných zákonů.

Akce pro širokou veřejnost

Akce pro širokou veřejnost tvoří významnou část aktivit na celouniverzitní úrovni i na úrovni součástí Univerzity Karlovy. Zkoumání ukázalo, že fakulty přistupují k zaznamenávání informací o svém působení ve veřejném životě různým způsobem (některé informace jsou velmi podrobné, jiné jen stručné, někde zcela chybí, přestože fakulty řadu akcí pravidelně pořádají) a že téměř všechny fakulty organizují mnoho aktivit, aniž by je zmiňovaly ve svých strategických dokumentech.

Na úrovni univerzity se jedná o akce, které jsou sice vědecko-výzkumného charakteru, ale do jisté míry mají celospolečenský přesah (například akce při příležitosti vstupu České republiky do Evropské unie). Těchto akcí se nezřídka účastní i zahraniční hosté, ať už akademici nebo politici. Další aktivity UK, které se týkají zde zkoumaného vymezení třetí role, jsou oslavy výročí 17. listopadu, spolupráce UK s Českým rozhlasem a v neposlední řadě pořádání přednášek určených laickému publiku, které střídavě realizují odborníci z UK a z Akademie věd ČR.

V oblasti působení ve veřejném životě je velmi aktivní také naprostá většina fakult: často pořádají výstavy či koncerty, ale mimo to se věnují dalším aktivitám podle svého odborného zaměření a jsou také aktivní v médiích jak v oblasti kulturní, tak v oblasti popularizace vědy a výzkumu. Představují se tak široké veřejnosti v oblastech, které navazují na jejich odbornou a výzkumnou činnost a přispívají nejen k popularizaci svých oborů, ale rovněž k šíření osvětové a kulturní činnosti. Některé fakulty se také zaměřují na působení v humanitární oblasti, např. prostřednictvím pořádání veřejných sbírek.

Internacionalizace³⁷

Univerzita Karlova si ve svých dlouhodobých záměrech jako globální cíl vytyčila **rozvoj a strategické budování moderní univerzity vstupující do mezinárodního vzdělávacího a výzkumného prostoru**. Významnou charakteristikou základních priorit Univerzity Karlovy byl důraz na *kvalitativní proměnu zahraniční spolupráce zejména s důrazem na její vazbu na vědu a výzkum*. Internacionalizace se měla stát *integrální součástí rozvoje výzkumné i vzdělávací činnosti všech fakult a stát se základní podmínkou rozvoje všech hlavních činností univerzity*.

Ve vztahu k zapojení do mezinárodních programů a univerzitních sítí se vzhledem ke vstupu České republiky do Evropské unie stalo prioritou především *zapojení do programů EU* (Erasmus, Erasmus Mundus, ve vědě rámcové programy, vytváření společných center badatelského výzkumu apod.)

Univerzita si také stanovila za cíl vyhodnotit dosavadní smluvní spolupráci a navazovat kontakty *především s předními evropskými a světovými vysokými školami, které dosahují špičkových výsledků v příslušných oborech a „se světovými centry a významnými nevládními organizacemi, které se podílejí na podpoře vědy a výzkumu“*. Za jedno z kritérií si stanovila umístění partnerské univerzity *„na předních místech celosvětových žebříčků“*. Pro akademické pracovníky měl být vytvořen *„systém motivace pro spolupráci s předními světovými univerzitami“*.

³⁷ Tato část hodnocení vychází ze zprávy hodnocení Internacionalizace činností a akademické obce Univerzity Karlovy v letech 2004-2010, která byla projednána Akademickým senátem Univerzity Karlovy na jeho zasedání dne 15. března 2013.

Fakulty se ztotožnily s celouniverzitními prioritami, zejména si vzaly za své ty, které se týkaly vědecko-výzkumné spolupráce, výjezdů studentů magisterských a doktorských studijních programů, mobility akademických pracovníků a podpory zahraničních přednášejících a hostujících profesorů. **Internacionalizace byla chápána jako integrální součást rozvoje výzkumné i vzdělávací činnosti všech fakult.**

Zahraniční vědecká spolupráce Univerzity Karlovy byla v souladu s jejím dlouhodobým záměrem orientovaná především na prostor Evropské unie, zejména pak na Německo, Francii, Spojené království či Itálii. Častými partnery Univerzity Karlovy však byly instituce z mimoevropských zemí, zejména ze Spojených států amerických, Japonska, Ruska nebo z Kanady.

Erasmus se stal nejmasovějším programem pro studentskou mobilitu na UK a zároveň napomáhal i akademické mobilitě. Počet smluvních partnerů ve sledovaném období plynule rostl, z 315 institucí v akademickém roce 2004/2005 na 531 v roce 2010/2011. Fakulty pro svou mobilitu nasmlouvaly zhruba 3 000 míst, z hlediska zemí byly nejčastějšími partnery univerzity z Německa, Francie, Španělska, Itálie a Velké Británie, z „nových“ členských zemí EU spolupracovala Univerzita Karlova nejčastěji s vysokými školami z Polska a Slovenska.

Mezi partnery (například v programech Evropské unie či v rámci publikační spolupráce) **Univerzity Karlovy náležela řada významných zahraničních vysokých škol.**

Mezinárodní spolupráci na jednotlivých fakultách se podařilo sice zmapovat pouze částečně, nicméně dostupné údaje napovídají, že byla velmi rozsáhlá a pro jejich aktivity zcela zásadní. Pro celou řadu fakult se stávaly důležitými partnery instituce (univerzity a profesní organizace nebo výzkumná centra/infrastruktury) nejen ze zemí Evropské unie, ale i mimo ni a mimo Evropu. Například lékařské fakulty nebo FaF přikládaly velký význam odborným stážím a profesně zaměřeným spolupracím, jejich důležití partneři byli v USA, u MFF nebo PŘF se pak stále více spoluprací realizovalo prostřednictvím „ad hoc“ vznikajících odborných partnerství a sítí.

Systém motivace akademických pracovníků pro spolupráci s „předními světovými univerzitami“ nebyl na celouniverzitní úrovni vytvořen, nicméně některé fakulty (např. 3. LF, FaF, MFF, LFP, FSV) zaměřily svoji pozornost na motivaci pro účast v 7. rámcovém programu EU nebo pro získávání prestižních grantů, např. ERC.

UK byla členem celé řady sítí a asociací s evropskou i globální působností. Zhodnocení působnosti či přínosů členství v mezinárodních organizacích a sítích pro UK nebylo v dostupných materiálech nalezeno, členství v těchto organizacích a sítích však nabízela partnerství nad rámec bilaterálních styků a poskytovala srovnání UK se situací v jiných zemích a na partnerských univerzitách.

Posun k větší kvalitě nasmlouvaných aktivit bylo možné posuzovat pouze v některých oblastech. Univerzita i fakulty stanovily některé indikátory velmi obecně (např. zaměření spolupráce především na společné projekty vědecko-výzkumné spolupráce a společné vědecké konference nebo publikace, styky umožňující jedno- až dvousemestrální pobyty studentů apod.), také informace obsažené ve výročních zprávách stanovené indikátory vždy plně nesledovaly. V důsledku toho, i když UK sbírala pravidelně poměrně rozsáhlé soubory dat, nebyly k dispozici takové kvantitativní a kvalitativní údaje (a v takové struktuře), aby bylo možné kvalitu internacionalizace na UK – zejména v podobě kvalitativních výstupů – zevrubněji a přesněji hodnotit (VZČ 2010: 42). Lze konstatovat, že obdobná situace byla i na fakultách. Navzdory neúplným informacím je však zřejmé, že **všechny fakulty věnovaly této problematice významnou pozornost a dosáhly řady výsledků**, o nichž pojednávají následující podkapitoly.

1. Věda, výzkum a další tvůrčí činnost

Ve vztahu k vědecké, výzkumné a další tvůrčí činnosti si Univerzita Karlova jako **globální cíl** vytyčila **posílení a zkvalitnění její internacionalizace**, a to zejména prostřednictvím zapojení do mezinárodních programů financování vědecké práce, vytvářením společných center badatelského výzkumu či díky spolupráci s významnými zahraničními institucemi. Za kritéria dosažení uvedených cílů považovala vědecko-výzkumné spolupráce, společné publikace a mezinárodní konference. Uvedené priority našly, byť v různé míře konkrétnosti a intenzitě, odezvu ve strategických dokumentech jednotlivých součástí.

V souladu s dlouhodobým záměrem byla **zahraniční vědecká spolupráce Univerzity Karlovy v letech 2004 až 2010 orientovaná především na prostor Evropské unie**, zvláště pak na Německo, Francii, Spojené království či Itálii. Jejimi častými partnery však byly i instituce dalších zemí, zejména ze Spojených států amerických, Japonska, Ruska či Kanady. **Mezi její partnery**, ať již na formální (například meziuniverzitní dohody) či neformální (kupříkladu rámcové programy či publikační spolupráce) úrovni přitom **náležela řada významných zahraničních vysokých škol** a dalších institucí zabývajících se vědeckou, výzkumnou a další tvůrčí činností.

Mezinárodní spolupráce nabývala v této oblasti různých forem: sahala od neformální spolupráce, přes řešení společných výzkumných úkolů, až po vytváření společných center či zapojení do velkých infrastruktur, resp. úsilí o jejich vybudování uvnitř Univerzity Karlovy (*Výzkumné a výukové centrum v Hradci Králové, Biomedicínské výzkumné centrum v Plzni, Biocentrum a Globcentrum či Biotechnologické a biomedicínské centrum*).

V průběhu let 2004-2010 se Univerzitě Karlově **podařilo zintenzivnit zapojení do rámcových programů Evropské unie** (počet projektů celkem, počet současně řešených projektů, počet součástí, které participovaly alespoň na jednom projektu), **resp. mezinárodních programů financování vědecké práce obecně** (programy MŠMT a řada dalších zdrojů), a tím se ve výsledku jednak dále etablovat v evropském výzkumném prostoru, jednak **zvýšit podíl prostředků na vědeckou činnost, které pocházejí ze zahraničních zdrojů**.

I při rostoucím počtu publikačních výstupů se přitom podíl těch, které vznikly v mezinárodní spolupráci, pohyboval na podobné, resp. mírně rostoucí úrovni (naopak klesalo zastoupení těch publikací, za nimiž stálo jediné pracoviště).

2. Doktorské studium

Podpora doktorského studia a jeho zkvalitňování patří mezi priority DZ UK 2004-2010 a všech jeho aktualizací. Kvalitní doktorské studium však není možné bez mezinárodních zkušeností jak v jeho vzdělávací, tak výzkumné složce. Cíle týkající se internacionalizace doktorského studia se proto objevují v částech DZ UK 2004-2010 věnovaných vědě a výzkumu, studiu a zahraničním stykům.

Univerzita Karlova si v této oblasti stanovila, že bude podporovat *zapojení doktorandů do spolupráce se zahraničními odborníky, s čímž souvisí cíle v oblasti podpory zahraničních pobytů doktorandů a vytváření společných center spolupráce se zahraničními partnery*. DZ UK také požadoval, aby součástí přijímacího řízení bylo i „*naplánování stáže na zahraničním pracovišti*“.

Za perspektivní cestu ke zvýšení podílu mezinárodní vědecké spolupráce DZ UK pokládal „*vytváření společných center badatelského výzkumu a doktorských studií se zahraničními partnery*“. V souvislosti se zkvalitněním doktorských studijních programů pak byl uveden i úkol „*dosáhnout výrazně vyššího podílu uchazečů o studium na UK, kteří přicházejí z jiných – domácích i zahraničních – univerzit*“.

Nástroje pro podporu těchto cílů spatřovala UK zejména v **podpoře společných programů v doktorském studiu** (*joint-degrees*) a ve **dvojím vedení doktorských prací** (*co-tutelle*) a také v úsilí, aby se **mobilita doktorských studujících v rozsahu nejméně semestrálního pobytu na partnerském pracovišti** stala povinnou součástí studia.

Zahraniční stáže podle dostupných informací absolvuje významná část doktorandů. Cíle UK, aby minimálně jeden semestr v zahraničí absolvovali všichni doktorandi, se však dosáhnout nepodařilo, ačkoliv některé fakulty se tomuto cíli přiblížily. V průběhu sledovaného období se ukázalo, že cíl, formulovaný v roce 2004, do jisté míry v kontextu vstupu České republiky do Evropské unie a podpory mobility jako hnacího motoru Boloňského procesu, byl zřejmě příliš ambiciózní.

Ve sledovaném období také nedošlo k výraznému navýšení finančních prostředků investovaných státem do podpory mobility, ani nebyly výrazně navýšeny prostředky na doktorandská stipendia. Je možné usuzovat, že dlouhodobé studijní pobyty v doktorském studiu nejsou převládající formou mobility doktorandů a že fakulty využívají i jiných forem – krátkodobých pobytů, letních škol, aktivní účasti na zahraničních konferencích apod. Tyto formy podporují fakulty UK různými způsoby – pořádají mezinárodní doktorandské konference, aktivně podporují účast doktorandů na konferencích a letních školách v zahraničí apod.

UK se také úspěšně daří rozšiřovat možnosti v oblasti dvojího vedení dizertačních prací (*co-tutelle*) – ve sledovaném období uzavřelo 13 fakult celkem 99 dohod se zahraničními univerzitami, na základě většiny z nich byly úspěšně obhájeny dizertační práce.

Na základě hodnocení internacionalizace v doktorském studiu lze konstatovat, že této oblasti jako významné složce kvality doktorského studia je na UK dlouhodobě věnována soustavná a soustředěná péče.

3. Studium

Jako indikátor *špičkové úrovně studia na univerzitě* byl mj. stanoven *počet zahraničních studentů*. Pro jejich nárůst bylo nezbytné mít dostatečnou nabídku *kvalitních studijních programů akreditovaných v cizím jazyce*. Dalším nástrojem a zároveň *kritériem kvalitativního posunu* bylo *zavádění dvojího vedení diplomových a doktorských prací* apod.

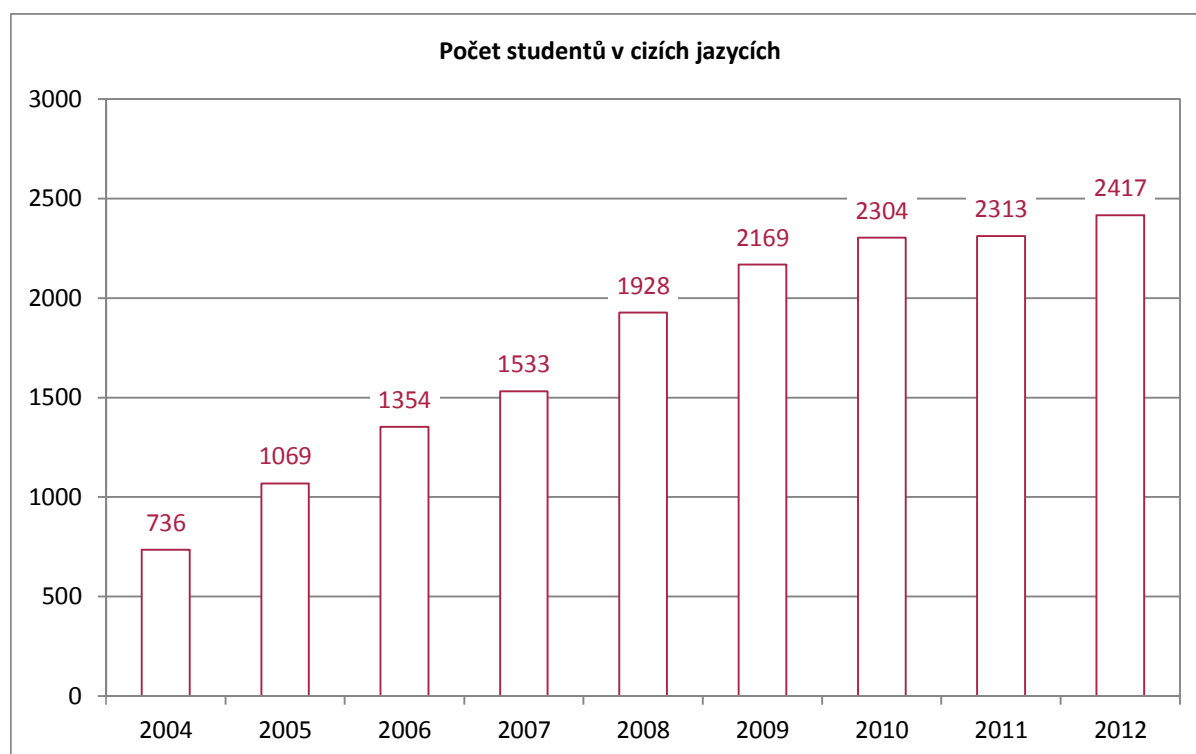
S internacionalizací studia a mobilit je nedílně spojena *problematika uznávání části nebo celého zahraničního vzdělání*. Stanoven byl jediný cíl, který se vztahuje k uznávání částí studia realizovaného studenty Univerzity Karlovy na zahraniční vysoké škole, a to *dokončení procesu vzájemného uznávání studijních povinností, které je pak předpokladem, že se tyto pobyty stanou integrální součástí studia, které nebude o tuto dobu prodlouženo*.

Fakulty ve svých DZ a ADZ výše uvedené cíle přebíraly, i když na ně podle svého zaměření a svých potřeb kladly větší či menší důraz.

Cíl týkající se dvojího vedení diplomových a doktorských prací se v průběhu hodnoceného období omezil na doktorské práce, naopak vytváření společných studijních programů (*joint-degrees*) probíhalo nejintenzivněji v oblasti navazujících magisterských programů.

Ve sledovaném období **vzrostl počet zahraničních studentů** a jejich podíl na celkovém počtu studentů Univerzity Karlovy dosáhl necelých 14 %. Výrazný podíl však tvořili studenti ze Slovenska, které vzhledem k dlouholeté existenci společného státu, kulturní tradici i absenci jazykové bariéry není možné považovat za typické zahraniční studenty. Na celkovém počtu zahraničních studentů se také výrazně podílejí studující v programech v českém jazyce ze zemí bývalého Sovětského svazu, zejména z Ruské federace nebo z Ukrajiny.

Počet studentů-samoplátců, tj. těch, kteří studují v programech v cizím jazyce, vzrostl ve sledovaném období na trojnásobek a činil v roce 2010 přes 30 % všech zahraničních studentů. V roce 2004 tvořili studenti v anglickém jazyce 1,7 procent studentské populace, v roce 2012 pak 4,6 procent. **Převážná většina z nich studovala v magisterských programech na lékařských fakultách**, příklady dobré praxe v tomto směru představovala i FaF nebo FSV a FTVS. Cílem nebylo pouze navyšování počtu studentů v cizojazyčných programech, ale zejména jejich **připravenost na náročné studium na Univerzitě Karlově a na ni navazující úspěšné studijní výsledky**.

Zdroj: VZČ UK

Počet studijních programů akreditovaných v cizím jazyce vzrostl a překročil polovinu všech akreditovaných studijních programů na Univerzitě Karlově. **Počet uskutečňovaných programů v cizím jazyce byl však podstatně nižší**, zejména pokud se jednalo o doktorské programy. Šesti fakultám se podařilo realizovat osm studijních programů uskutečňovaných společně se zahraničními vysokými školami (*joint-degree*).

AKREDITOVANÉ A USKUTEČŇOVANÉ STUDIJNÍ PROGRAMY V CIZÍM JAZYCE								
rok	akreditované				uskutečňované			
	Bc.	Mgr.	NMgr.	Ph.D.	Bc.	Mgr.	NMgr.	Ph.D.
2004	-	-	-	-	1	13	3	7
2005	-	-	-	-	1	14	2	10
2006	16	30	20	83	4	14	3	13
2007	17	30	24	89	5	7	6	19
2008	16	30	27	97	4	6	6	19
2009	17	28	28	158	5	5	7	19
2010	17	19	28	200	3	6	7	19
2011	18	18	29	200	4	5	13	19
2012	18	18	27	208	5	3	14	31

Zdroj: Univerzita Karlova, Výroční zprávy o činnosti

Dalším aspektem internacionalizace v oblasti studia jsou cizojazyčné předměty, významné nejen pro rozvoj odborných jazykových znalostí a dovedností studentů UK, ale také pro zahraniční studenty přicházející na UK. Většina materiálů dostupných v době přípravy této zprávy se o této problematice explicitně nezmiňuje, nicméně údaje evidované ve Studijním informačním systému pro akademický rok 2012/2013 ukazují, že na většině fakult jsou v akreditovaných studijních programech předměty v cizích jazycích standardní součástí studijní nabídky.

K uznávání **částí studia** realizovaného v zahraničí chyběla ve sledovaném období (a stále chybí) na Univerzitě Karlově centrální databáze/evidence. Určitá data byla získána z evidence zpráv studentů, kteří se vrátili ze zahraniční stáže realizované v rámci programu Erasmus. I když pouze na tomto základě nebylo možné provést serióznější vyhodnocení, výsledky analýzy naznačily, že přes řadu příkladů dobré praxe zřejmě **nebylo studium realizované v rámci programu Erasmus na celé řadě fakult uznáváno**.

Uznávání **uceleného zahraničního vysokoškolského vzdělání se postupně na UK začíná standardizovat**. Narůstá však počet žádostí o uznání, a to kvůli zpřísnění postupu správních orgánů při prodloužení pracovního pobytu, kdy potřebuje žadatel doklad (rozhodnutí) o uznání studia, zatímco do roku 2012 postačoval úředně ověřený překlad diplomu.

4. Další vybrané aktivity

V oblasti internacionalizace probíhaly na UK i další aktivity, u nichž DZ a ADZ UK většinou nestanovily explicitně formulované cíle. Jednalo se o přijímání zahraničních hostů – osobností z oblasti vědecko-pedagogické, kulturní i politické. Členové vedení Univerzity Karlovy přijali každoročně několik desítek významných osobností ze zahraničních univerzit, diplomatické pracovníky ze zemí po celém světě, zástupce významných zahraničních organizací a sítí i představitele cizích států a vlád.

Další významnou součástí aktivit UK v oblasti mezinárodních vztahů byla udělování čestných doktorátů. Tyto aktivity byly významné nejen pro prezentaci Univerzity Karlovy v zahraničí, ale také pro domácí kontext a prestiž univerzity obecně. Počet udělených ocenění – jak odpovídá jejich prestižnímu charakteru – nebyl příliš vysoký, pohyboval se mezi pěti a deseti ročně. Čestné doktoráty byly – až na výjimky – udělovány významným vědeckým osobnostem za jejich přínos k rozvoji různých vědních oborů.

Součástí mezinárodních aktivit univerzity byla také jejich prezentace veřejnosti, ať již se jednalo o odborné publikum, uchazeče o studium v cizích jazycích nebo širokou veřejnost v obecnějším smyslu. Univerzita si proto ve svém dlouhodobém záměru stanovila obecný cíl **lepší prezentace vlastních akcí, témat a výsledků činnosti – včetně prezentace v zahraničí, včetně efektivnějšího šíření informací o zahraničních stážích prostřednictvím Informačního poradenského centra UK**. Univerzita vytvořila anglickou verzi svých webových stránek. Webové stránky IPC UK navíc nabízely ke stažení několik každoročně aktualizovaných publikací v angličtině, týkajících se zejména možností studia v cizích jazycích na UK. IPC UK shromažďovalo, aktualizovalo a poskytovalo informace o možnostech stáží a studijních pobytů v zahraničí.

Zastoupení aktivit v této oblasti mělo na každé fakultě odlišný charakter – to bylo dáno jednak zaměřením na různé vědní oblasti a disciplíny, jednak povahou spolupráce s dalšími institucemi a v neposlední řadě i velikostí fakulty z hlediska počtu vyučujících a studujících. Některé fakulty (zejména lékařské a FaF) se výrazně zaměřily na propagaci cizojazyčného studia v zahraničí, jiné na prezentaci dalších aktivit mezinárodního charakteru. Většina fakult také zlepšila a aktualizovala obsah svých webových stránek v anglickém jazyce.

Další součástí mezinárodních aktivit pro UK i pro její fakulty představovalo členství v mezinárodních sítích a odborných i profesních organizacích. Informace o této oblasti mezinárodní spolupráce na jednotlivých fakultách se lišily, představovaly však výraznou součást mezinárodní spolupráce téměř všech fakult UK.

5. Internacionalizace akademické obce

DZ UK (2004-2010) charakterizoval mobilitu studentů i akademických pracovníků jako významný nástroj internacionalizace činností Univerzity Karlovy. Na základě zjištění týkajícího se pomalého růstu mobility studentů a stagnace mobility akademických pracovníků stanovil DZ UK v období 2004-2010 jako prioritu *rozvoj a rychlejší růst mobilit*. Mobilita jako jedna z priorit internacionalizace se objevovala také ve všech ADZ.

Pro oblast mobility studujících DZ UK stanovil obecný základní cíl, podle něhož chce Univerzita „**učinit ze zahraniční mobility studentů samozřejmou součástí jejich studia**.“ Tento cíl pak byl konkretizován v několika dílčích cílech – rozvoj mobility v *magisterských a doktorských studijních programech, přičemž optimální podíl studentů v magisterských programech, kteří část svého studia absolvují v zahraničí, je 10 %*. Zásadním nástrojem pro to, aby se mobilita stala integrální součástí studia, bylo dokončení procesu vzájemného uznávání studijních povinností (tomuto cíli se věnuje kapitola o vzdělávací činnosti, viz výše).

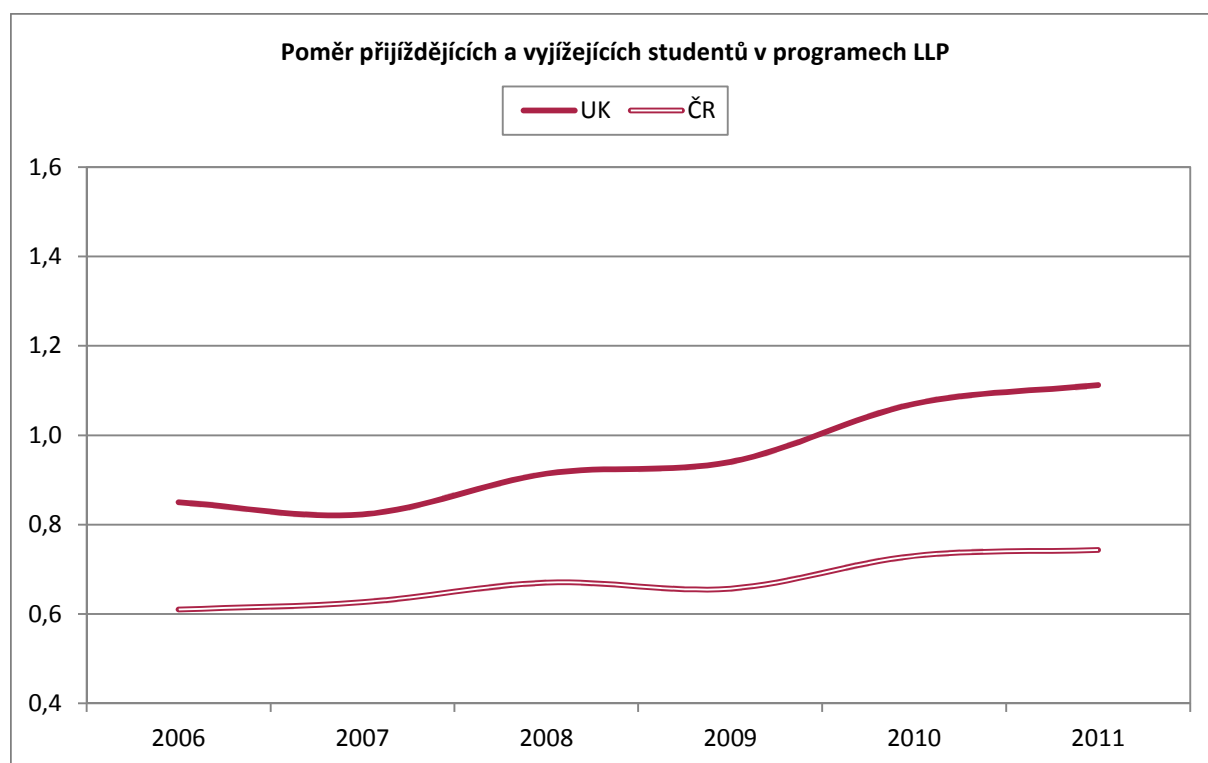
Podpůrnou roli měl hrát také **Fond mobility** zřízený na podporu různých forem mobility studujících i akademických pracovníků.

Univerzita Karlova ve svém DZ zdůraznila, že spolupráce v oblasti mobilit musí být založena na **reciprocitě**. V oblasti mobility akademických a vědeckých pracovníků se pak UK hodlala zaměřit na dlouhodobější výjezdy akademických pracovníků UK i na přijímání odborníků ze zahraničí (tzv. hostující profesory).

Obecný cíl zvyšování mobility studentů i akademických pracovníků se objevil v DZ a ADZ všech fakult. Některé fakulty se podle svého zaměření při tom orientovaly i na specifické zdroje a formy její podpory. Fakultní strategické dokumenty obsahovaly také cíle v oblasti podpory mobility akademických a vědeckých pracovníků.

Z dostupných informací však vyplynulo, že Univerzitě Karlově se nepodařilo naplnit cíl, spočívající v **začlenění (zejména dlouhodobých) pobytů studentů v zahraničí jako automatické součásti studia**, zejména v **doktorském studiu** ani cíl **vyslat každý semestr do zahraničí 10 % studentů magisterského studia**. Je možné se domnívat, že takto stanovené cíle (podobně jako cíl v oblasti doktorského studia učinit z dlouhodobých zahraničních pobytů povinnou součástí studia) se v průběhu sledovaného období ukázaly jako značně ambiciózní. Některé fakultní studie naznačují překážky a případné limity pro výjezdy studentů na zahraniční studijní či praktickou stáž v rámci jejich studia, neexistuje však žádná studie, která by je zmapovala a hlouběji analyzovala.

Tyto cíle zřejmě také nereflektovaly dostatečně předpoklad zvyšujícího se počtu studujících, ani předpokládaný vývoj zejména finančních prostředků investovaných do rozvoje mobilitních programů a dalších forem podpory mobility studujících, včetně jejich sociálních podmínek. Masifikace studia tak nebyla doprovázena masifikací studentské mobility. V průběhu sledovaného období však na většině fakult došlo ke zvýšení počtu vyjíždějících studentů a fakulty využívaly při zajišťování zahraničních pobytů svých studentů širokou škálu mobilitních programů. Z hlediska počtu zapojených studentů byl stále převládající program Erasmus, ovšem neplatilo to pro všechny fakulty – například lékařské fakulty a FaF intenzivně využívaly jiných forem podpory mobility, zejména stáží IFMSA a IPSF, obdobně i MFF nebo PřF a FTVS.

Zdroj: MŠMT, Výroční zprávy o činnosti vysokých škol 2006-2011

Univerzitě Karlově se v zásadě dařilo naplňovat cíl, spočívající v reciprocitě zahraničních mobilit – tj. ve vyrovnaném počtu vyjíždějících a přijíždějících studentů. V posledních letech v rámci programu LLP - ERASMUS na UK počet přijíždějících studentů převýšil počet studentů UK vyjíždějících na zahraniční partnerské univerzity, případně na zahraniční praktické stáže.

Situace na fakultách byla různá – na některých byla mobilita skutečně vyrovnaná, jinde počty přijíždějících studentů značně převyšovaly počty vysílaných, nebo naopak. **UK jako celek se stává institucí atraktivní pro zahraniční studenty, přijíždějící v rámci různých mobilitních programů, mezivládních dohod apod.**

Univerzita Karlova také úspěšně etablovala **Fond mobility** jako nástroj podpory zahraničních pobytů dlouhodobých i krátkodobých, účasti na zahraničních akcích i financování výzkumných i pedagogických pobytů významných akademických pracovníků ze zahraničí na UK. Fond mobility využívaly v různém zaměření a intenzitě všechny fakulty a pro některé představoval významný doplňkový nástroj financování mobilit i dalších aktivit mezinárodní spolupráce, bez něhož by se nemohly uskutečnit (např. PedF).

6. Závěrem

Analýza ukázala, že **hlavní činnosti na Univerzitě Karlově se internacionalizují** a jsou příslibem, že by se z této oblasti, pokud se jí budou univerzita i jednotlivé fakulty systematicky věnovat, mohla stát její silná stránka.

Mezi lety 2004-2012 se internacionalizace na Univerzitě Karlově stala **průřezovým tématem, které se promítalo do všech jejích hlavních oblastí činnosti a do jejích jednotlivých fakult jako jedna z nutných podmínek dalšího rozvoje a zvyšování kvality všech jejích činností**. Tak ji pro další období 2011-2015 pojímá i Dlouhodobý záměr UK a dlouhodobé záměry jednotlivých fakult.